Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 35 גראשען | היינט 12 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 102/16102	Łódź, Piątek 3 maja 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז, פרייטאג כג ניסן תרפ"ט	Nr. 102/16102

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פּיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

גאנץ לאדז האט זיך שוין איבערצייגט

אז די ערשטע ביליגסטע קוועלע פון אלעראַרט

קאסמעטישע ארטיקלען

אין נור **Perfumerja S. BUCHWAJC, Piotrkowska 22, tel. 31-43** אין נור

באמערקונג: יעדער קויפער בעקומט 1 GRATIS 1 פלאקאן פערפום און 1 שטיקעל זייף PULS

קאמוניקאט

פון דער פערוואלטונג פון מאגאזין=שניידער= מייסטער=פעראיין, אלעיא 1 מאי 2.

דער לעצטער קריזיס האט אמעהרסטען געטראפען דעם יודישען מאגאזין-שניידער. דער רוב מאגאזינערס, וואס האבען זיך מיט זייערע שווינדלערישע מסחרים פערדרעהט האבען מעהר גע-ליטען דערפון די בעל-מלאכות ווי זיי גופא. ס'איז געווען שרייענד בעת א בעל-מלאכה ארבייט אפ פאר א פאר הונדערט גילדען ארבייט, בעצאהלט די ארבייטער ארבייטסלוין, צודאטען א. א. וו. און בלייבט ביי א נישט געצאהלטען וועקסעל. דאס אבער, וואס עס דערלויבען זיך די ה"ה **געברידער דאווני**, נאוואמיעסקא 3 איז ממש אונגלויבליך. מען האט דארט די בעל-מלאכות פערוואנ-דעלט אין איינפאכע שנארער. וואכען לאנג לויפט דער בעל מלאכה, נישט מען רעכענט איהם, נישט מען צאהלט, מען נארט ארום ביז א ערב שבת אדער ערב יום-טוב און דאן אין זיין פערחושכ'טער לאגע טוט מען מיט איהם, וואס מען וויל.

סכסוכים ביי די **געברידער דאווני** – אלע מאנטאג און דאנערשטאג. אט איז אפגע-שטעלט די ארבייט, ווערט מען אביסעל ווייכער, מען ערלעדיגט ווי נישט איז. צומארגענס גליטשען זיי זיך ארויס ווי די קעץ פון גאנצען אפמאך און ס'איז שוין ווייטער דאס אייגענע. אבער איצטיגעס מאל האט זייער אונפערשעמטקייט שוין צופיל דערגרייכט, זיי זעצען צו פיל אויפ'ן אייווערנעם געדולד פון בעל-מלאכה. א גאנצען פאר יום-טוב האט מען די בעל-מלאכות ארומגענארט מיט'ן רעכנונג, מיט'ן געלט געבען און צום סוף (הערט און שטוינט) האבען זיי אנגעהויבען געבען קאנטעס אין פון די קאנטעס האבען זיי אראפגעצויגען צו 15–20 זל. פון די הונדערט.

(די דאזיגע הערען מייגען א פנים. אז זיי קענען בעגעהן א רציחה אין מיט'ן מארק און ס'געזעץ איז אויף זיי נישט חל) און, אז א בעל-מלאכה האט זיך געפרובט געגענשטעלען און זיך נישט לאזען אויף א רוצחישען אופן ארומשינדען האבען זיי זיך געכאפט איהם שלאגען און מען האט איהם אראפגעריסען די קלאפעס פון פאלטען. זיי מיינען, ס'איז יעגע צייטען, ווען זיי האבען ארויס-געווארפען א בעל-מלאכה און איהם געבראכט אויפ'ן ברוך (מעשה קאנעצפאלער).

איהר האט אונז ארויסגערופען, **געברידער דאווני**, געהען מיר. מיר וועלען מיט אלע מיטלען, וואס זענען נאר אין אונזער בעזיץ, צוימען אייערע חיה'שע אפעטיטען און לערנען אייך א פסוק אנשטענדיגקייט ווי אזוי איהר זאלט אייך בעגעהן מיט די, וועלכע ארבייטען פאר אייך.

פון היינט אן מעלדען מיר אלע בעלי-מלאכות פון **געברידער דאווני**, אז די ארבייט איז פערשטרייקט.

7033

די פערוואלטונג.

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז. | פילהארמאניע=זאל נארוטאוויטש 20.

דאנערשטאג, דעם 9. מאי ד. י., 8.30 אווענד קומט פאר

א — גרויסער ציוניסטישער מיטינג

מיט רעדעס אויף די טעמען:

„ווירטשאפטליכער אויפשוואונג אין א"י", „קאנסאלידאציע פון ציוניזם אין פוילען"

וועלען ארויסטרעטען די אנפיהרענדע ציוניסטישע פערזענליכקייטען: דעפ. י. גרינבוים, ראטמאן ד"ר מ. הינדעס, ל. לעוויטע און דעפ. ד"ר ראזענבלאט.

בילעטען שוין צו בעקומען אין ציוניסטישען ביורא (צעגעלניאנא 4). 7627

זאל פילהארמאניע נארוטאווויטשא 20.

שבת דעם 11. מאי 10 פריה קומט פאר

דער טראדיציא-נעלער — פריהלינגס=יום-טוב

פון דער 1. יוד. פאלקס=שול א.ג. פון זול. מעדעם (ציגעל-גאס 17)

אין פראגראם: 1) כאר 2) גימנאסטיק 3) א רייה אינ-סצעניזאציעס און דראמאט. בילדער.

בילעטען פון 50 גר. ביז 2 זל. שוין צו בעקומען אין לאקאל פון דער שול און אין ארבייטער-ווינקעל פאלגרוניאווא 20 ביים ה' אלכסנדר. 7022

KRYNICA

Willa

PARYŻANKA

איז געווארען אויפגעפרישט און געפינט זיך אונטער דער פערוואלטונג פון די ווילע-בעזיצער. צימערן אהן בע-קעסטיגונג און אויף פער-לאנג מיט בעקעסטיגונג. כשר'ע ווארשאווער קוך. בעשטעלונגען צו שיקן צו

B-cia MÜLLER

Krynica, Zdrój.

רגשי השתתפותי הכי חמים בצערו של ידידי

הד"ר אהרן לאנגלעבען למות עליו אביו

ר' חיים אברהם נ"ע

מאג. ש. בונין. 7024

כ'בוי און רעפעריר אלערליי אויטאמאביל= קאראסעריעס פערקויף אויך פערטיגע קאנקורענץ-פרייזען

J. CZERWIŃSKI ŁÓDŹ, Nawrot 80.

Z intencji zaślubin brata i kolegi naszego

p, **Jakóba Wolraucha**

(Łódź)

z p. **Reginą Rachwalską**

(Kłodawa).

życzą wiele szczęścia i niech im nowa droga życia obsypana będzie kwiatami

Siostra **Anka** i koledzy

Abram Maroko

Mieczysław Ruda

צו דער פערלאבונג פון אונזער קאלעגע

מרדכי דאמאנקיעוויטש

מיט פרל. לאניא קופיעץ

ווינשען מיר, אז זייער לעבענס-וועג זאל מיט בלומען בעצירט זיין.

פאלא מאזעווסקא, איטשע אלטמאן

אנדזשא דאמאנקיעוויטש,

משה אלטמאן

אוועה=געשריי

פון טישלער=מייסטער!

צוליב דעם גרויסען וועה-געשריי פון די טישלער-מייסטער, וועלכע זענען אהן רחמנות בע'עולה'ט געווארען ביי דער יעצטיגער

אפשאצונג פון פאדאטעק אבראטאווי

צוליב וועלכען עס שטעהט זיי פאר גענצליך רואינירט צו ווערען, פאדערן מיר אויף אלע בע'עולה'טע מיטגלידער, אז זיי זאלען אונבעדינגט ברענגען די נאקאזען אין לאקאל פון פעראיין, שפעטעסטענס ביז מאנטאג דעם 5-טען מאי, כדי צו קענען געמיינזאם אינטערווענירען.

די פערוואלטונג.

Ogłoszenie.

Kasa Chorych m. Łodzi podaje do wiadomości, iż względem pracodawców, którzy dotychczas nie zgłosili podlegającej ubezpieczeniu na wypadek choroby **SŁUŻBY DOMOWEJ**, Kasa Chorych zaniecha stosowania kar na mocy art. 16 Ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 272), o ile służbę domową pracodawcy zgłoszą **do dnia 15 maja r. b.**, przy uwzględnieniu w karcie zgłoszeniowej **daty faktycznego przyjęcia do pracy** danego pracownika.

W razie zaś przymusowego ubezpieczenia służby domowej przez kontrolerów po dniu 15 maja r. b., Kasa Chorych m. Łodzi stosować będzie wobec pracodawców, jako uchylających się od zgłoszenia pracowników w przepisanym terminie, sankcje karne w myśl uprawnień przewidzianych w art. 16 Ustawy z dnia 19 maja 1920 r.

Kasa Chorych m. Łodzi

(—) **Dr. SAMBORSKI**
Dyrektor.

(—) **F. KAŁUŻYŃSKI**
Przewodniczący Zarządu.

רוהיגער פערלויף פון 1 מאי אין פוילען

אין ווארשא.

דער טאג פון 1. מאי איז אין גאנץ פוילען בכלל אדורך רוהיג, אויסער קליינע צוזאמענשטויסען. אין ווארשא האט מען ערווארט אז ס'וועלען פארקומען צוזאמענשטויסען. די פאליציי האט זיך שטארק געגרייט צו דעם, בפרט, ווען ס'איז בעקאנט געווארען, אז די אפיציעלע פ.פ.ס. וועט אויך איינארדנען אן'איינענע דעמאנסטראציע מ'האט אפילו ארויסגערופען פערשטארקונגען פון דער פראווינץ.

די גרעסטע דעמאנסטראציע האבען איינגעארדנט די אפגעשפאלטענע פ.פ.ס. (רעוואלוציאנערע פראקציע) זיי האבען זיך פערזאמעלט ווי יעדעס יאהר אויף פלאץ טעאטראלני. די גאסען ביעלאנסקא און סענאטארסקא זענען אפגעשלאסען געווארען מיט שטארקע אפטיילונגען פון דער מיליץ, וועלכע האט געוואלט אפהיטען, אז קיין אנהענגער פון אנדערע פארטייען זאלען נישט קומען אויף פלאץ טעאטראלני.

קיין רעדעס זענען נישט געהאלטען געווארען. ווען די ארבייטער זענען זיך צוזאמענגעקומען האבען זיי ארום האלב 11 ארגאניזירט א צוג וועלכער איז מיט עטליכע ארקעסטערס אוועק צום לאקאל פון דער גרופע.

די פ.פ.ס. האבען איינגעארדנט 3 מיטינגען אין די ארבייטס-צענטרען. קיין דעמאנסטראציעס זענען נישט פארגעקומען.

די אונאפהענגיגע סאציאליסטען האבען איינגעארדנט אן'איינענע דעמאנסטראציע.

דער צוג פון די לינקע פ.פ.ס. איז דורך דער פאליציי פונאנדערגעטריבען געווארען ביי זשעלאזנא 75. ס'זענען פארגעקומען עטליכע ארעסטען, צווישען די ארעסטירטע געפינט זיך אדוו. גראבאווסקי.

אין עטליכע ערטער זענען פארגעקומען קאמוניסטישע דעמאנסטראציעס, זיי זענען אבער איבעראל פונאנדערגעטריבען געווארען דורך רייטער פאליציי, דערביי זענען פערוואונדעט און צושלאגען געווארען עטליכע צענדליגע פערזאן.

די יודישע דעמאנסטראציעס

זענען פארגעקומען אין יודישען ראיאן און זענען אויסגעפאלען זעהר איטפאזאנט.

דער „בונד" האט זיין צוזאמענקונפט בעשטימט אויף נאלעווקי 34, דער צוג איז מיט 2 ארקעסטערס געגאנגען דורך מילא, סמאטשא, נאוואליפקי, קארמעליצקא, לעשנא און פשעיאזד.

אויף לעשנא האט זיך דער צוג בעגעגענט מיט'ן צוג פון די לינקע פועלי-ציון, וועלכער איז געגאנגען פון ביעלאנסקא. קיין שום צוזאמענשטויסען זענען נישט פארגעקומען.

אויף פשעיאזד האבען פאר די מאניפעסטאנטען גערעדט די ראטם. עהרליך און זיגעלבוים. ביי טאג איז אין ספלענדיר פארגעקומען אן'אקאדעמיע.

די לינקע פועלי ציון האבען זיך פערזאמעלט אויף קארמעליצקא 23. פאר די פערזאמעלטע האבען גערעדט ראטם. בוקסבוים און וואקס. נאכדעם האט זיך פארמירט א צוג, וועלכער איז אדורך די גאסען נאוואליפקי, סמאטשע, פאוויא, דזיקא, מוראנאווסקא, נאלעווקי, ביעלאנסקא, לעשנא און קארמעליצקא, דעם צוג האט געפיהרט ראטם. לעה.

ביי נאלעווקי 36 האט דער פאליטישער רעפערענט פון דער שטעטישער וואיעוואדטווע טארן פערהאלטען דעם צוג, ווייל אין דער וועלכער צייט איז פון געגנשא געגאנגען דער צוג פון די רעכטע פ. צ., וועלכער איז אויך אפגעשטעלט געווארען צו קיין צוזאמענשטויס איז נישט געקומען, ווייל די ארדנונג איז אפגעהיטען געווארען. אויף קארמעליצקא 23 איז נאך א רעדע פון ראטמאן לעוו דער צוג אויפגעלעזט געווארען. נאכמיטאג איז אין ארבייטער היים פארגעקומען אן'אקאדעמיע פאר יוגענטליכע און אין אווענד פאר עלטערע.

די רעכטע פועלי ציון האבען זיך פערזאמעלט אויף דזיקא 11, אויף מוראנאווער פלאץ איז פארגעקומען א מיטינג, בעת וועלכען ס'איז א פאר מאל ענטשטאנען א פאניק. אין אווענד איז פארגעקומען אן'אקאדעמיע אין לאקאל פון החלוץ.

צוזאמענשטויסען און פערוואונדעטע אין ווילנא.

אי. ווילנע האבען געזאלט פארקומען 2 דעמאנסטראציעס פ.פ.ס. מיט בונד און די צווייטע — פון לעוויצע פ.פ.ס. א. אנד. בעת די צווייטע דעמאנסטראציע איז פערביינעגאנגען די ווילענסקא גאס, איז געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט דער פאליציי וועלכע האט געוואלט בעזייטיגען א טראנספאראנט ס'איז ענטשטאנען א טומעל, בעת וועלכען דער אספיראנט שאנקאווסקי און איינער פון די דעמאנסטראנטען זענען שווער פערוואונדעט געווארען. דער צוג איז ווייטער געגאנגען און זיך אפגעשטעלט אויף וועלקא, בעת דער רעדע פון רעפ. דווארטשאנין איז ווידער ענטשטאנען א טומעל; דער בעאמטער פון דער שטעטישער סטאראסטיע האט געפארערט, אז רעפ. דווארטשאנין זאל אראפ פון דער טריבונע. ס'איז אויסגעבראכען א געשלעג בעת וועלכען דווארטשאנין איז פערוואונדעט געווארען מיט א שטעקען אין קאפ. פון ביידע זייטען האט זיך דערהערט שאסען. אין רעזולטאט זענען פערוואונדעט 24 שווער און לייכט פערוואונדעטע צווישען זיי — 6 פאליציאנטען. 30 פערזאן זענען ארעסטירט.

כער האט זיך געשטעלט אין פערטיידיגונג פון זיין פרוי, איז דערשאסען געווארען.

ביז איצט האט מען נאך קיינעם פון די אנפאלער נישט געכאפט.

די פויליש-דייטשע אונטערהאנדלונגען.

ווארשא, 2. (אטע) מיניסטער הערמעל, דער פארזיצער פון דער דייטשער רעלעגאציע פאר די האנדעלס-אונטערהאנדלונגען מיט פוילען, איז אפגעפאהרען קיין בערלין, ער דארף צוריקקומען אין א 7—10 טאג ארום.

שרעקליכער טויט.

פראג, 2. (אטע) אויף א שרעקליכען אופן איז דא אומגעקומען אן'ארבייטערין מאריא שאטעק, זי האט געמאנגעלט וועש ביי אן'עלעקטרישען מאנגעל. ביי דער ארבייט האט זי גענומען זיך פארען ביים עלעקטרישען מאטאר. זי איז פאר די האר אריינגעצויגען געווארען אין מאנגעל און איז בוכשטעבליך צומאלען געווארען אויף שטיקלעך.

פראצעס פון דער „מאפיע" אין איטאליען.

מילאן, 2. (אטע) אין טערמיני אימערעס איז נאך 9 חדשים פערענדיגט געווארען דער פראצעס פון דער „מאפיע" (געהיימע ארגאניזאציע) 11 בעשולדיגטע זענען געווארען פריי געשפראכען, 150 האבען בעקומען טורמע-שטראפען פון 1 ביז 25 יאהר.

געפייניגט און בערויבט

יודישע איינוואוינער אין א ליטוויש שטעטיל

קאוונא, 2. (יט"א) דעם לעצטען טאג פסח איז א גרופע ליטווישע פאשיסטען בעפאלען דאס שטעטעל לעווי פון קאוונער קרייז. אינ'ם שטעטעל וואוינען 17 יודישע פאמיליעס. די אנפאלער האבען שרעקליך געשלאגען און געפייניגט די יודישע איינוואוינער דעמאלירט און צעראבירט זייערע וואוינונגען ס'זענען נישט געשוינט געווארען קיין זקנים און פרויען. דער 40-יאהריגער דור שלאכטיל, וועל-

שרעקליך געשענדעט דעם טויטען קערפער פון א יונגער יודישער פרוי.

בערלין, 2. (ספ. טעל.) אויפ'ן בית עולם אין האמבורג זענען נישט ענטדעקטע סליגאנעם בעגאנגען אן'אונגעהערטע קבר-שענדונג. זיי האבען אויסגעגראבען פון קבר דעם קערפער פון א יונגער יודישער פרוי און איהם געשענדעט אויף אן'אופן, וואס לאזט זיך נישט בעשרייבען. דאן האבען די כוליגאנעם אויפגעהאנגען דעם טויטען קערפער אויף א בוים און אויף דער מצבה אנגעשריבען א פאר מיאוסע אנטיסעמיטישע ווערטער. פאליציי האט בעשטימט 500 מארק פאר ענטדעקען די פערברעכער.

„גראף צעפעלין" אפגעפלויגען קיין עסטרייך.

פרידריכסהאפען, 2. (אטע) די לופטשיף „גראף צעפעלין" איז היינט, 5 אינדערפריה, ארויסגעפלויגען אויף א רייזע קיין עסטרייך.

לטובת „ארט".

ניו-יארק, 2. (יט"א) פעליקס ווארבורג האט פון א"י טעלעגראפיש מיטגעטיילט, אז ער רעקלארירט פאר דעם ארט-קאמפיין 50.000 דאלאר.

ציהונג פון דער דאלאר-אנלייהע

8000 דאלאר: נומ. 81.975,

3.000 דאלאר: נומ, 779700.

צו 1000 דאלאר: נומ. 688209 170943 146386 838027 316288.

צו 500 דאלאר: 614519 807411 238168 239627 795013 601084 800136 793089 194037 069972.

לייענדע

אויף אטרעטיזם, מאגען און קישקע-קאטאר

און אויף די לעבער זאלען נישט אויסמיידען דאס בענוצען פון די עקטיווע קארלסבאדער טאבלעטקעס

פון

מאגיסטער KLAWE

דורך די ווירקזאמקייט זענען די טאבלעטקעס געווארען זעהר עהנליך צו נאטורעל וואסער.

צו בעקומען אין יעדער אפטייק און סקלאד אפטעטשנע.

יודישער קאמער-טעאטער

לייטונג: מ. בראדערזאן און ד. בייגעלמאן.

„ארט"

זאכאדניא 43

היינט – 1 פארשטעלונג: אנהויב 10 א זייגער אין אווענד

מארגען, שבת-3 פארשטעלונגען: אנהויב 4 נאכמ. (פון 75 גר. ביז 3 זל.), 7.45 (פאפולערע פרייזען) און 10 אווענד געוועהנליכע פרייזען)

דאס VII-טע גראנדיעזע פראגראם

א.ג. „מצה-ברייי"

1) פראלאג, 2) מחותנת'טעס, 3) שבת-הגדול און קורק-פרייטאג, 4) כ'ווער א דאזאר, 5) חכמת-כינד, 6) מצה=בריי, 7) א ברכה איבער א דונער, 8) דאס קלוגע הזג'רל, 9) אויפ'ן גאניק'ל, 10) לבנה = פאראד.

ליטעראר. לייטער: מ. בראדערזאן. מוזיק. לייטער: ד. בייגעלמאן.

די קאסע איז אפען פון 2—5 און פון 7 אווענד.

הנחה-בילעטען און פריי-קארטען (חוץ פרעסע איין מאל אין טאג) נישט גילטיג.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ.

אנשעל שאר'ס אמעריקאנער יודיש טעאטער.

5 לעצטע געזעגנונגס-פארשטעל. פון דארא ווייסמאן און אנשעל שאר

היינט, פרייטאג, דעם 3-טען, שבת, דעם 4 טען, זונטאג, דעם 5-טען, 9 אין אווענד

דאס בעסטע און שענסטע וואס לאדז האט אמאל געזעהען

שלום סעקונדעס גרויסע פאלקס-שטיק מיט 28 נומערן געזאנג

זיין יודישע מיידעל

ליברעטא י. לעש. רעזשי: אנשעל שאר בעלעט-מענץ פון ריבאוויטש.

שבת, 4 נאכמיטאג צו פאפולערע פרייזען-2 פארשטעלונגען פאר 1 בילעט

1) „שולמית" אין 5 אקטען פון גאלדפאדען.

2) דארא ווייסמאן אלס „די שבורטע"

טראגיקאמעדיע אין 1 אקט ספעציעל געשריבען פאר דארא ווייסמאן פון אנשעל שאר

מאנטאג, דעם 6-טען, 9 אווענד צו פאפולערע פרייזען

דארא ווייסמאן און אנשעל שאר וועלען זיך מיט אייך געזעגנען!

ס'וועט געשפילט ווערען אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום

דארא ווייסמאנס קינסטלערישער ערפאלג ווייב און געליבטע

אכטונג!!! אנשעל שאר וועט רעדען וועגען יודישען טעאטער אין פוילען און אין אמעריקא. —

דארא ווייסמאן וועט זיך פערזענליך מיט אייך געזעגנען און יעדער איינער וועט בעקומען א מתנה א פאטאגראפיע מיט דער ביאגראפיע פון דארא ווייסמאן

ס'נעמט אנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאן, באריסאווא, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמינ.: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאן. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר דעם ה' דימאנט און דער פאמיליע לוצקא צו דער פערלאבונג פון זייער ליבע טאכטער פרל. מאניא לוצקא מיט ה' איזאק בערגער און דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט

7049 פאמיליע ראזענבלום.

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינדין פרל. יעווקא סאסנאוויטש מיט ה' י. פריש גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק סילוואן נאזשיצע מ. סאסנאוויטש

דאנקזאגונג!

די חברה פון „אהבת רעים" פעטריק. 24 דאנקט דעם חזן ר' אברהם קליטשקאווסקי פאר זיין שעהן דאווענען דעם יום-טוב, מיט וואס ער האט פערשאפט די מתפללים אנ'אמת'ן געגוס.

די גבאים פון דער חברה „אהבת רעים" פעטריק. 24.

Lekarz-dentysta

D. Sperling

האט זיך איבערגעצויגען אויף זאוואדזקא 1, טעל. 43-06

געזעלשאפט קולטור-ליגע אפט. לאדזש.

שבת, ד. 4-טן מאי ד.י., 11 פרי קומט פאראין זאל פילהארמאניע

אפרימארגן פון הומאר און פאליטישע סאטירע

ס'נעמען אנטייל ה שעפנער (בית שין) ווארשא און די ארטיסטען פון דער ווילנער טרופע ווייסליץ און קאמיעז.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש-גאס 20.

בילעטען צו בעקומען אין ארבעטער-ווינקל און שבת – ביי דער קאסע פון פילהארמאניע-זאל.

בלוטיגע צוזאמענשטויסען אין בערלין

9 טויטע, העכער 200 פערוואונדעטע

בערלין, 2. (ספ. טעל.) בעת די 1. מאי־דעמאנסטראציעס, וועלכע זענען אין בערלין איינגעארדענט געווארען דורך די קאמוניסטען, איז געקומען צו שווערע צוזאמענשטויסען מיט פיל מענשליכע קרבנות. עס זענען פערהאן 9 דערהרג'עטע און זעהר פיל פערוואונדעטע. די צאהל ארעסטירטע דערגרייכט ביז 900, צווישען זיי 34 פרויען און פיל יונגע 2 פאליציאנטען זענען שווער און 10 — לייכט פערוואונדעט. ביז שפעט אין דער נאכט האבען געכטען געדויערט צוזאמענשטויסען, בפרט אין נייקעלן, וואו די קאמוניסטען האבען צובראכען די לאמטערנעס, איבערגעשניטען די עלעקטרישע דראטען און אפגעשטעלט די טראמוואי־בעוועגונג.

אין די צוזאמענשטויסען אויף קעסלענער שטראסע האבען אנטיילגענומען פאנצער אויטאס און רעפלעקטארען. מצד די דעמאנסטראנטען זענען פון דעכער און באריקאדעס אפגעגעבען געווארען ביז 1500 שאסען צו. זיי אויך פון מיליטערישע ביקסען.

בערלין, 2. (אטע) ביז איצט געפינט זיך נאך אין ארעסט ביז 1000 פערזאן, 2 קאמוניסטישע דעפוטאטען, וואס זענען נעכטען ארעסטירט געווארען, זענען נאך נישט בעפרייט די פאליציי איז נאך אלץ אין צושטאנד פון שארפער גרייטקייט.

בערלין, 2. (אטע) לויט די לעצטע בעריכטען זענען אין די פערשידענע היגע שפיטאלען אריינגעקומען 66 פערוואונדעטע, צווישען זיי 13 פרויען. 3 זענען טויט און 5 גוססין. 108 פערוואונדעטע זענען געבראכט געווארען אין שטעטישע רעטונגסשטעלען. ס'זענען פערוואונדעט 25 פאליציסטען.

האמבורג, 2. (אטע) די קאמוניסטישע „האמבורגער פאלקסצייטונג" האט ארויסגעלאזט אן עקסטרא־בלאט אין וועלכען ס'ווערט צוז. אנר. גערערט וועגען 15.000 שווער בעוואפענטע פאליציי־בעסטיעס, 18 טויטע און 300 שווער פערוואונדעטע די שולד פאר'ן געשעהענעם ווארפט די צייטונג אויף די סאציאל־דעמאקראטען און פאדערט אויף די ארבייטער צו א פראטעסט־שטרייק.

דאס עקסטרא בלאט איז קאנפיסקירט געווארען.

פראטעסט־שטרייקען אין האמבורג און אין וועסטפאליען

בערלין, 2. (אטע) די געשעהענישען אין בערלין האבען געפונען א לעבעדיגען אפקלאנג אויף דער פראווינץ, אויף די ידיעות וועגען די פארפאלען אין בערלין, האבען די קאמוניסטען אין האמבורג בעשלאסען צו פראקלאמירען א 24־שעהדיגען פראטעסט־שטרייק געגען דער טאקטיק און מעטאדע פון דער בערלינער פאליציי.

עס איז מעגליך, אז פרייטאג וועלען פערשטרייקען די ארבייטער פון די שיף־ווארקשטאטען אין האמבורג.

אין וועסטפאלען רופען די קאמוניסטען צו א דעמאנסטראטיווען שטרייק אויף פרייטאג, מען ערווארט א שטורמישען פערלויף פון שטרייק.

צוזאמענשטויס אין אמסטערדאם

אמסטערדאם, 2. (אטע) אין אווענד פון 1. מאי זענען אין הארלעם פארגעקומען פיל מאסען־פערזאמלונגען בעת וועלכע די פאליציי איז שטארק אנגעגריפען געווארען. די פאליציי האט פונאנדערגעטריבען די אנפאלער מיט די שווערדען. פיל זענען ארעסטירט געווארען.

אין איבריגע שטעט פון האלאנד זענען די דעמאנסטראציעס אדורך רוהיג.

10 טויטע אין קאוונא

ווילנא, 2. (ספ. טעל.) פון קאוונא טיילט מען מיט: דער פערלויף פון 1. מאי איז אין קאוונא געווען זעהר א בלוטיגער. די ליטווישע רעגירונג האט פערבאטען יעדע ארט סאציאליסטישע אדער קאמוניסטישע דעמאנסטראציעס טראץ דעם זענען אויף די הויפט גאסען פון קאוונא פארגעקומען מאסען־דעמאנסטראציעס.

די פאליציי האט אויפגעפאדערט די דעמאנסטראנטען זיך פונאנדערגעהן און האט געעפענט א שיסעריי. פון המון האט מען געענטפערט מיט רעוואלווער־שאסען. 2 פאליציאנטען און 8 ארבייטער זענען דערהרג'עט געווארען. די צאהל פערוואונדעטע דערגרייכט ביז 25. 170 פערזאן זענען ארעסטירט געווארען. ס'איז ארויסגערופען געווארען א גרעסערע מיליטער אפטיילונג מיט מאשינען־געוועהר און ערשט דאן איז געלונגען צו פונאנדערטרייבען די דעמאנסטראנטען.

צום אנדענק פון פראפ. ווייסמאן

ירושלים, 2. (יט"א) דער ראט פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים האט בעשלאסען צו שאפען א פונדאציע אויפ'ן נאמען פון ערשט פערשטארבענעם פראפעסאר אראלף ווייסמאן, אויף צו שטודירען מוזיק.

פערגרעסערט די צאהל וואהל־בערעכטיגטע פרויען אין ענגלאנד

לאנדאן, 2. (אטע) נעכטען זענען אריין אין קראפט די נייע וואהלער־רשימות. צוליב דעם, וואס דער עלטער־צענז פון די פרויען איז פערקלענערט געווארען פון 30 אויף 21 יאהר, זענען צוגעקומען נייע 6.270.000 וועהלערינס. צו די וואהלען זענען בערעכטיגט 28 מיליאן וועהלער, אין פיל וואהל־קרייזען זענען די מענער אין א מינדערהייט.

שטארקע ערד־ציטערניש

לאנדאן, 2. (אטע) די סייסמאגראפען אין אמעריקא האבען פערנאטירט אנ'אויסערגעוועהנליך שטארקע ערדציטערניש, וועלכע האט געמוזט פאר־קומען אין יאפאן אבער נאהענט פון די יאפאנישע אינזלען.

צי וואס זיין מיאוס
דורך זומער־שפרינקעלעך
און לעבער־פלעקער!
LESCHNITZER
קרעם און זייף
זענען דער רעז לטעט פון לאנגיעהריגע קאסמעטיש־טעריצינ. אונטערזוכונגען.
די דאזיגע ספעציאל־פרעפאראטען וועלען אייך פון די דאזיגע אומגעוואונשטע זומער־געסט בעפרייען.
אין אפטייקען און סקלאד־אפטעקטשנעס.
קרעם 3,15, זייף 2.30 זל. וואו נישט, דירעקט בײַ
Apotheker Drancz & Co. Bielsko.

קרן־קימת־דירעקטאריום אין ירושלים

געלעגט דעם גרונדשטיין פאר א נייעם בנין

ירושלים. (יט"א) דא איז פארגעקומען די פייערליכקייט פון לעגען דעם גרונדשטיין פאר א נייעם בנין פון קרן־קימת־דירעקטאריום. אין דער פייערונג האבען זיך בעטיילינט קאלאנעל קיש (אין נאמען פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין א"י) דר. יעקב טאהן („כנסת־ישראל"), דיכטער לייב יפה (קרן־היסוד), פראנק (פיקא), פעליקס ווארבורג (פערטרעטען דעם „רושאינט), לואי ליפסקי (ציוניסטישע פעדעראציע פון די פעראייניגטע שטאטען), געלבער (ציוניסטישע פעדעראציע אין קאנאדע), הלל הכהן (תל־אביב'ער שטאט־פערוואלטונג), אליעזר יפה (קאלאניעס), פראפ. מאגנעס (אוניווערסיטעט) א. אנדערע.

די פייערליכקייט האט געעפענט דער דירעקטאר פון קרן־קימת מ. מ. אוסישקין, וועלכער האט צוז. אנד. אויסגעדריקט די האפנונג, אז ארום די אויפגאבען פון „קרן־קימת־לישראל" וועלען זיך פעראייניגען אלע שיכטען פון יודענטום, כדי צו פערדרייפאכען די הייליגקייט פון דער הייליגער שטאט ירושלים דורך א פערשטארקטער ארבייט פאר'ן יודישען נאציאנאל־פאנד.

ווי עס ווערט פערזיכערט זאל דער נייער בנין פון קרן־קימת־לישראל" פערטיג ווערען אין משך פון 12 חדשים.

ביי דערקיהלונג
גריפע, האלז־ענטצינדונג, מאנדעל־געשווילעכץ, נערווען־שמערצען, גלידער רייסונג געברויכט מען דאס ביטער־וואסער
Franaiszka Józefa
וואס ווירקט אויפ'ן טעגליכע דארם־אויסלעדיגונג, נאך די אורטיילען פון די אוניווערזיטעטס־קליניקען איז דאס נאטירליכע
פראנץ־יאזעף וואסער
א זיכער און ווירקזאם מיטעל.
צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעקטשנעס.

פאליטישע, עקאנאמישע און קולטורעלע לאגע פון ליטווישע יודענטום.

אינטערוויאו פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" מיט ד"ר י. ראבינזאן.

דער פאליטישער מצב פון די יודען אין ליטע האט זיך אין די 2 יאהר נישט געענדערט: נישט צו גוטען, נישט צו בייזען. דער פאגראם איבער דער יודישער ארגאניזירטער געזעלשאפט, וואס די קריסטליכע דעמאקראטען האבען דורכגעפיהרט בעת זייער הערשאפט, איז פאקטיש אין קיין איין פרט נישט פערניטיגט געווארען אין דעם קורצען משך פון דעם לעצטען סיים, ווען ביים מלוכה־רודער זענען שוין געשטאנען ליבעראלע כוחות און דעריבער געפינען מיר זיך היינט אין דער זעלבער לאגע, ווי נאך דער צוראטיזירונג פון אונזער געזעלשאפטליך לעבען. עס וואלט געווען נישט ריכטיג צו בעהויפטען, או די היינטיגע רעגירונג פיהרט א ספעציעל אנטיסעמיטישע פאליטיק. הגם עס איז פערהאן א גאנצע רייהע איינצעלנע פאלען, וועלכע מאכען אויף דער יודישער בעפעלקערונג א שווערען איינדרוק, ווי למשל, די בעפרייאונג פון יודען פון מלוכה־שטעלעס, קאמף געגען דער יודישער שפראך, שול־פראגע, א רייהע קלענערע עקסצעסען א. א. וו.

מצד דער מאכט ווערט נישט ארויסגעוויזען קיין שום אקטיוויטעט בנוגע יודישע פראגען. א געוויסע איניציאטיוו ווייזט ארויס די רעגירונג בלויז אויף דעם געביט פון ראבינאט.

דער טעם דערפון, איז, וואס דער ראבינאט פיהרט אנ'אויסגעשפראכען־רעגירונגס־פריינדליכע פאליטיק און דאס וואס די פונקציעס פון ראבינאט (מעטריקאציע א.ז.וו.) זענען אזעלכע, וואס אהן זיי קען דאס עפענטליכע לעבען נישט געפיהרט ווערען דאס גאנצע פאמיליען רעכט אין ליטע שטיצט זיך נישט אויף די אלגעמיינע רעכט, נאר לויט די קאנאנען פון איינצעלנע רעליגיעס.

נאך א דערשיינונג אין אונזער פאליטישען לעבען ציהט צו די אויפמערקזאמקייט: אין דער צייט ווען די רעגירונג גיט זיך די מיה צו געווינען א יודישע כלל־מיינונג דורכ'ן אויפנעהמען יודישע אויסלענדישע פארשטעהער, דורכ'ן בעזוכען יודישע פערזאמלונגען — וועהען מיר אבער פון דער אנדערער זייט, אז א גאנצע רייהע גערעכטע פאדערונגען און תביעות מצד דער יודישער געזעלשאפט ווערען נישט גענומען אין אכט, ווי א שטייגער, פערלייכטערונגען אין געזעץ וועגען זונטאג־רוה, אונטערשטיצונג פון יודישען שול־וועזען, יוש'דיגער שטייער־סיסטעם, בעטיילונג פון דער רעגירונג אין בנין פון קאוונער יודישען קראנקענהויז, וועלכער האט אנ'אלגעמיין מלוכה'שאפטליכע בעדייטונג. מיר זעהען אויך, אז די רעגירונג, וואס איז דער אויפזיכט־ארגאן איבער די מוניציפאליטעטען, ווייזט ארויס א טענדענץ צו קורצען די הוצאות פון יודישע אינסטיטוציעס, ווי אויך צו פערקלענערן די סובסידיעס פאר די יודישע שולען א.א.וו.

אזוי איז אומגעפעהר דער פאליטישער מצב פון די ליטווישע יודען, וואס איז נוגע דער עקאנאמישער לאגע לוינט זיך ראשית כל צו בעמערקען, אז ליטע איז אנ'אגראר־לאנד און דער ריבער איז דער עקאנאמישער גורל יעדעם יאהר אפהענגיג פון דער גערעטעניש. פאר די יודען, אלס שטאדטישע בעפעלקערונג, איז דאס פון ראד־פעלטער היגזיכט וויכטיג; ביי א שלעכטער גערעטעניש פאלט די איינקויף־מעגליכקייט פון פערבריכער פו וואס עס ליידט דער קרעמער און האנדווערקער. עס ליידט אבער אויך דער עקספארטער. וועלכער פערלירט ביי אנ'אומגערעטעניש זיין מקור־חיונה. די איינקויף־קראפט פון ליטווישען פויער איז בכלל א קליינע. די הייי־יעהריגע שלעכטע גערעטעניש אין צפון־ליטע, די שווערע קעלטען און פערשנייטע וועגען, וואס האבען אבגעשטעלט דעם גאנצען פערקעהר אי ולאנד — די דאזיגע 2 סטיכישע כוחות האבען לגמרי רואינירט דעם יודישען אימפארטער און עקספארטער, וועלכע בילדען דעם רוב מנין ובנין פון ליטווישען יודענטום. די הילפס־מיטלען, וואס די רעגירונג נעמט אן פאר די געליטענע געביטען, זענען נאר נוגע די פויערים, מען פערגעסט דערביי, אז דאס דארף און די שטאט זענען ענג צונויפגעבונדען. דער סוחרים־צוזאמענפאהר אין שאוועל האט אין א קלארער און איבערצייגענדיגער פארם געשילדערט די נויט פון האנדעל און אינדוסטריע. מען האט אויך אנגעוויזען, וועלכע שריט מען דארף אנעמען, כדי די קאטאסטראפע צו לינדערען. ליידער האבען מיר אבער א גרונד צו זיין פעסימיסטיש געשטימט בנוגע די פאלגען פון דער אינטערווענץ וועגען דער נויטיגער הילף. דער עקאנאמישער חורבן אין דער פראווינץ האט געפונען דעם געהעריגען אפקלאנג אויך אין די גרעסערע צענטרען, ווי קאוונע און מעמעל, וואו א רייהע באנקראטען האבען אויפגערודערט די גאנצע געזעלשאפט. צווישען די באנקראטירטע פירמעס זענען פערהאן אויך אזעלכע, וואס האבען פולע 100 פראצענט דעקונגען. עס איז בלויז קראנק דער אקטיוו, ווייל דער פערמיטלער צווישען דארף און שטאט — דער קליין־הענדלער — איז נישט אימשטאנד צו דערפילען זיינע פערפליכטונגען.

אין די קאמיטעטען צו העלפען די געליטענע פון דער אומגערעטעניש האט מען איינגעלאדען אויך פארשטעהער פון יודען. די כוונה דערביי איז געווען צו האבען יודישע מנדבים, אבער נישט, אז אויך יודען זאלען געניסען פון דער שטיצע. על כל פנים האט די רעגירונג מיט א קורצער צייט צוריק דערקלערט, אז זי האט נישט ברעה צו פערלייכטערען דעם שטייער־דרוק פאר די הענדלער פון געליטענע געביט, ווי דאס איז געטון געווארען בנוגע די דארף־איינוואוינער.

נישט קוקענדיג אויף דער שווערער עקאנאמישער לאגע פון ליטווישען יודענטום ווערט אויפ'ן גייסטיגען געביט פיל אויפגעטון. אינטענסיוו און פאזיטיוו איז די טעטיגקייט אויפ'ן שול־געביט, אין דער יודישער ליטעראטור זעהען מיר שוין שפראצונגען פון א ספעציפיש ליטווישער פארב. מיט א קורצער צייט צוריק האבען מיר געהאט די געלעגנהייט זיך צו בעקענען מיט די שאפונגען אין דער יודישער ליטעראטור אין ליטע, פון אונזערע יונגע כוחות, מיט וועלכע דער עולם איז געבליבען צופרידען. מיר האבען די העברעאישע סטודיע, דעם ענגעל־כאר, וועלכע זענען שוין איינינע מאל ארויסגעטרעטען מיט גרויס ערפאלג. דער פאלקס־טעאטער איז פאפולער צווישען דער יודישער בעפעלקערונג. די קאטעדרע פאר יודישער וויסענשאפט ביים ליטווישען אוניווערזיטעט ווערט שטארק בעזוכט און מיר זעהען, אז פיל סטודענטען האבען אויסגעוועהלט אלס פאך יודישע וויסענשאפט און זיי גרייטען זיך צו וויטערדיגער ארבייט.

אין דער ציוניסטישער בעוועגונג שפירט זיך א שטארקע לעבהאפטיגקייט א ראנק דער ציוניסטישער ארבייט־געמיינשאפט און א ראנק דער צוציהונג פון נישט־ציוניסטען צו פאלעסטינא־ארבייט. (יט"א)

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וועלטדקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו.
עמפפאנגט פון 5–7 אין אווענד.

קינא = טעאטער CASINO קינא = טעאטער
היינט און פאלגענדע טעג!
די וואונדערשענע דראמע פון ליבע און אפפערונג פון דער פראדוקציע „UFA" א. נ.:
„אונגארישע ראפסאדיע"
(Rapsodja Węgierska)
אין די הויפטראלען:
DITA PARLO, WILLI FRITSCH, LIL DAGOWER
ספעציעלע מוזיקאלישע אילוסטראציע אונטער דער לייטונג פון קאפעלמייסטער ה' לעאן קאנטאר.
היינט, מארגען און איבערמארגען
פון 12–3 א זייגער נאכמ. איז דער פרייז פון אלע פלעצער 50 גר. און 1 זל.

פארד און דזשענעראל-מאטארס

אמעריקאנער אויטא-מאגנאטען פיהרען קריג אין אייראפא

פון א. רעוואוצקי.

אן׳אמעריקאנער מלחמה ווערט איצט אויסגעקעמפט אויף די פעלדער פון אייראפא. ס׳איז א מלחמה פון אן׳אנדער מין, פון וועלכע מיר ווייסען ביז אהער. זי ווערט געפיהרט נישט מיט בלוט און קאנאנען, נאר מיט געלד און טעכניק, אבער איר עקשנות און פערביטערונג שטעהט זי נישט אפ פון אן אמת׳ער מלחמה.

די קריגס-פיהרענדע צדדים זענען העגרי פארד פון איין זייט און „דזשענעראל מאטארס" פון דער אנדערער. די צוויי ריזיגע אויטאמאביל-מלוכות פון אמעריקא געהען מיט שטורם צו עראבערען דעם אייראפעאישען מארק.

זייער מלחמה איז א דאפעלטע. פון איין זייט ווילען זיי ארויסטרייבען פון „פינעם" די אייראפעאישע קאנקורענטען, פון דער אנדערער זייט ווילען זיי אפשניידען דעם גארגעל איינער דעם אנדערען.

כאטש ביידע שטרעבען צו דעמזעלבען ציל, בענוצען זיי אבער נישט דערביי פונקט דיזעלבע קאמפס-מעטאדען. פארד האלט איצט אין גרינדען עטליכע אייראפעאישע קאמפאניעס, וואס וועלען טראגען זיין נאמען און שטעהן אונטער זיין דירעקטען קאנטראל. ער האט שוין געגרינדעט פארד-קאמפאניעס אין ענגלאנד, בעלגיען און דייטשלאנד. און קלייבט זיך איצט טאן דאסזעלבע אין נאך א פאר וויכטיגע אייראפעאישע מלוכות. אין דערזעלבער צייט האלט ער ביי פערהאנדלונגען מיט דער סאוויעט-רעגירונג וועגען בויען א בשותפותדיגע אויטאמאביל-פאבריק אין רוסלאנד.

דזשענעראל-מאטארס האט אויסגעקליבען א ארומיגען וועג. אנשטאט צו גרינדען איהרע אייגענע טעכטער-געזעלשאפטען („סאבסידיערים") אין אייראפא, ווי עס טוט פארד, קויפט זי אפ די אקציעס פון די שטארקערע אייראפעאישע אויטאמאביל-קאמפאניעס. זי האט שוין איינגעקויפט דעם קאנטראל פון דער בעקאנטער דייטשער אויטאמאביל-פירמע „אפעל", וועלכע איז געווען איינע אין דער וועלט פון די ערשטע צו פראדוצירען אויטאמאבילען. עס קומען אויך גאנץ פעסטע נאכריכטען אז „דזשענעראל מאטארס" האט אפגעקויפט דעם „סיטראען קאנצערן" וואס איז די גרעסטע אויטאמאביל-פאבריק אין אייראפא.

סיי פארד און סיי דזשענעראל-מאטארס וועלען איצט ארגאניזירען די אייראפעאישע אויטאמאביל-אינדוסטריע אויף א פיל גרעסערען שטייגער, איידער זי האט עקזיסטירט ביזאהער. זיי וועלען אויסארבייטען א טיפ פון א בילינגען אויטאמאביל. דאס וועט צוגעפאסט זיין צו די אייראפעאישע בעדינגונגען און זיך סטארען קריגען געגוג געלד, כדי צו פערקויפען איהם אויף בעקוועמע אויסצאהלונגען. זייערע אויפגאבען וועט זיין נישט נאר צו עראבערען דעם מארק; צום גרויסען טייל וועלען זיי אליין איהם מוזען שאפען. זיי וועלען זיך בעמיהען צו מאכען דעם אויטאמאביל אין אייראפע פונקט אזוי פאפולער און פאלקסטימליך, פונקט ווי ער איז געווארען אין אמעריקא.

פארוואס האבען זיך גראד איצט די אמעריקאנער אויטאמאביל-מאגנאטען זיך א לאז געטון קיין אייראפא? פארוואס בעגנוגענען זיי זיך נישט מיט עקספארט פון אויטאמאבילען פון אמעריקא און ווילען אומבעדינגט פראדוצירען זיי אין אייראפא זעלבסט?

די ערקלערונג איז פאלגענדע: די גרויסע אמעריקאנער אויטאמאביל-קאמפאניעס פיהלען, אז אייראפא שטעהט איצט אין איהר עקאנאמישער ענטוויקלונג פונקט אויף דערזעלבער שטופע ווי אמעריקא איז געשטאנען ביים אנהויב פונ׳ם וועלט-קריג. זי קוקט צו צו אזא לאגע ווען דער אויטאמאביל הערט אויף צו זיין א לוקסוס פונ׳ם רייכען, נאר א נויטווענדיגקייט פאר׳ן דורכשניטליכען בשר ודם. אין דער צייט, ווען אמעריקא איז מעהר ווענינ אנגעזעטיגט מיט אויטאמאבילען. איז די צוקונפטיגע אויפנאהמס-פעהיגקייט פון אייראפא אן׳אויסגעהייערע. אויב מען זאל אפילו אראפנעהמען רוסלאנד פונ׳ם חשבון האט אייראפא פון 300 ביז 350 מיליאן איינוואוינער, אויב זי זאל ווען נישט איז אנהויבען נוצען אויטאמאבילען אונ׳ם זעלבען פערנעהם ווי עס טוט דאס איצט אמעריקא, וועט זי זיין דער גרעסטער וועלט-מארק פאר אויטאמאבילען. דאס וועט זיכערען די אמעריקאנער קאמפאניעס די אומבעשרענקטע מעגליכקייט צו וואקסען, וועלכע זיי האבען נישט אין אמעריקא. נאטירליך, איז דאס א לאנגזאמער פראצעס. אבער אזעלכע בערען ווי פארד און „דזשענעראל-מאטארס" קענען זיך פערגינען צו רעכענען מיט פיל יאהרען אנשטאט חדשים.

ס׳איז גאנץ נאטירליך, אז דער עראבערונגסמארש פון דער אמעריקאנער אויטאמאביל-אינדוסטריע קיין אייראפא רופט דארט ארויס א סך געגנערשאפט. הויפטזעכליך קאכען, זיך, נאטירליך די, וואס זענען דירעקט פעראינטערעסירט אינ׳ם עיין — דאס הייסט די אייראפעאישע אויטאמאביל-פאבריקען, וועלכע פיהלען זיך אהנמעכטיג געגען דער קומענדיגער אמעריקאנער קאנקורענץ. זייער וועהקלאגשריי ווערט אונטערגעכאפט אין געוויסע פאטריאטישע קרייזען וואס קלאגען, אז דאס לאנד ווערט א „קאלאניע פונ׳ם אמעריקאנער קאפיטאל".

אין פלוג וואלט מען געקענט ערווארטען, אז די געגנערשאפט צום אמעריקאנער „אויטאמאביל-אנפאל" האט בעדארפט זיין אמשטארקסטען אין די ליבעראלע און סאציאליסטישע קרייזען פון אייראפא. די ווירקליכקייט איז אבער אנדערש. גראד די קאנסערוואטיווע, די טיפיש-קאפיטאליסטישע צייטונגען מאכען דעם גרעסטען טומעל איבער דער דראהענדער עראבערונג פון אייראפא דורך פארד׳ן, און דער צייט ווען די פראגרעסיווע פרעסע בעציהט זיך דערצו גאנץ קאלט.

ווען די דייטש-נאציאנאלע האבען זיך שטארק געקאכט איבער׳ן אפקויף פון די „אפעל"-פאבריקען דורך „דזשענעראל-מאטארס האט גראד דער סאציאליסטישער „פארווערטס" זיי בעגאסען מיט קאלטען שטראם-וואסער. ער האט געזאגט, אז פאר׳ן דייטשען קליינעם מענש איז אלץ איינס צי וועט ער עקספלואטירט ווערען פונ׳ם דייטשען קאפיטאליסם מיט דער הילף פון אמעריקאנער אנלייהען, אדער צי וועט ער האבען צו טון דירעקט מיט׳ן אמעריקאנער קאפיטאליסט אין דייטשלאנד. אזוי ווי מען מוז סיי ווי אנקומען צום אמעריקאנער קאפיטאל, איז שוין אפילו בעסער אויסצוקומען אהן די היימישע פערמיטלער. בערך דיזעלבע ניכטערע בעציהונג האט אויך פערנומען די ליבעראלע פרעסע אין פראנקרייך און בעלגיען.

ווען מען טראכט זיך גוט אריין אין דער גאנצער פראגע, הערט מען זיך אויף צו וואונדערען איבער׳ן „מאנגעל פון פאטריאטיזם" פון די פראגרעסיווע עלעמענטען אין אייראפא. זייער פיהלען אינסטינקטיוו, אז אונטער דער מאסקע פון פאטריאטיזם וויל מען דא בעשיצען דעם אלט-פרענקישען עקאנאמיש און טעכניש-אפגעשטאנענעם מין פון קאפיטאל שטארקערע פארמען. דייטשלאנד איז מעהר פערפיטאל געגען זיין מעהר מאדערנע און ווירטשאפטאינטערעסירט אין א בילינגען אויטאמאביל ווי אין די פראפיטען פון די אפגעשטאנענע אויטאמאביל-פאבריקען, וואס זענען נישט אימשטאנד צו קאנקורירען מיט דער בעסער אנטוויקעלטער אינדוסטרי אין אמעריקא.

כל זמן מען אימפארטירט אויטאמאבילען פון אמעריקא זענען אייראפעער נאך פעראינטערעסירט און בעשטימען פאר זיי הויכע גרעניץ-טאריפען, אזעלכע טאריפען זענען נויטיג, כדי נישט צונעהמען די ארבייט ביי די, וואס זענען פערנומען ביי דער פראדוקציע, פון היימישע אויטאמאבילען און כדי בכלל נישט שעדיגען די ארטיגע אינדוסטריע. אבער קוים די אמעריקאנער קומען אריין אין לאנד זעלבסט און פראדוצירען מיט ארטיגער ארבייט און ארטיגע רויהע מאטעריאלען, איז נישטא קיין גרונד זיי שטעלען אין אן׳ערגערער לאגע, איידער די פאטריאטישע, אבער טעכניש אפגעשטאנענע פאבריקאנטען פונ׳ם אייגענעם לאנד.

און אויסער דעם, איז אן׳אויטאמאביל נישט סתם א מאשין, ווי יעדע אנדערע, זי איז סתם א מיטעל צו הויבען דעם וואוילשטאנד פון דער בעפעלקערונג. ווען דער דורכשניטליכער איינוואוינער, פונ׳ם לאנד האט אן׳אויטאמאביל, פאהרט ער מעהר ארויס, ער האנדעלט מעהר, ער מאכט גרעסער דעם אינערליכען מארק און הויבט דערמיט די פראדוקציאנס-קראפט פון דער גאנצער ארטיגער אינדוסטריע. מעהר אויטאמאבילען מיינט אויך מעהר אייזען, מעהר האלץ-ארבייט, מעהר פערשידענע מאשינעריע, מעהר קויהלען און עלעקטריע. דאס מיינט אויך מעהר שאסעען און בעסערע וועגען. מיט איין ווארט, קיין שום איינצעלנע זאך איז נישט אימשטאנד אזוי צו הויבען די אלגעמיינע פראדוקציע אין לאנד ווי א גרויסע אויטאמאביל-אינדוסטריע און די בענוצונג פונ׳ם אויטאמאביל דורך די ברייטע מאסען פון איהר בעפעלקערונג.

העכערע פראדוקציע, — בפרט ווען דער גרעסטער טייל פון די אויסגעארבייטע פראדוקטען ווערט פערברויכט אין לאנד זעלבסט, בעדייטעט אבער סוף של סוף אויך העכערע שכירות, מיינט אבער העכערען געברויך, דאס הייסט ברייטערען אינערליכען מארק, דער רעזולטאט פון דעם איז ווידער גרעסערע פראדוקציע. און אזוי הויבט זיך אן דרעהען דאס רעדעל. וואס מוז ברענגען צו גרעסערען מאטעריעלען וואוילשטאנד.

נאטירליך, וועט דער ראזינער פראצעס זיך אנשטויסען אויף גרעסערע שוועריגקייטען אייראפא אין אמעריקא. די צושטענדיקייט פון דער אלטער וועלט אויף א סך ענצעלנע מלוכות, וואס צוימען זיך אפ מיט הויכע טאריף-מויערען; איינע פון דער אנדערער, און די ריזיגע חובות — פאליטישע און אינדוסטריעלע, וועלכע אייראפא מוז צאהלען צו אמעריקא וועלען שטארק פערלאנגזאמען איהר עקאנאמישען פראגרעס, אבער דאך געהט ער אן, און די אריינדרינגונג פונ׳ם אמעריקאנער אויטאמאביל-פאבריקאנט קיין אייראפא איז דאס מיטעל איהם צו פערגיכערען.

די פראגרעסיווע עפענטליכע מיינונג אין אייראפא פיהלט דאס, און כאטש זי וואלט געוועהן מעהר צופרידען צו פערגיכערען דעם עקאנאמישען פראגרעס אהן דער הילף פון אמעריקאנער קאפיטאל פערשטעהט זי אבער, אז אויף וויפיל דער אמעריקאנער קאפיטאל וועט ווערען א היימישער אויף וויפיל ער וועט זיך שטיצען אויף ארטיגער ארבייט און ארטיגע מאטעריאלען וועט ער ברענגען מעהר נוצען ווי שאדען.

און אויסער דעם: דער פאקט, וואס די אמעריקאנער קומען נישט אלס א מאנאפאל, נאר אלס צוויי זיך דביטער בעקעמפענדע קאנקורענטען איז וועהר ערמוטיגענד פאר׳ן אייראפעאישען עולם „דזשענעראל-מאטארס" וועט מוזען קעמפען נישט נאר געגען דייטשע און פראנצויזישע פירמען, נאר אויך געגען פארד׳ן. דאס אליין איז א גענוגענדע גאראנטיע, אז אייראפא וועט נישט האבען צו טון מיט אן׳אמעריקאנער מאנאפאל, וואס וועט מאכען צו הויכע פראפיטען אויפ׳ן רוקען פון אייראפעאישען געברויכער.

אט דאס זענען די אורזאכען, פארוואס די עפענטליכע מיינונג אין אייראפא לאזט זיך זענען בעאיינפלוסען פונ׳ם געשריי וועגען דער אמעריקאנער געפאהר, וועלכע איז פערבונדען מיט׳ן אריינדריגגען פון פארד און דזשענעראל-מאטארס.

שיקסעס באריסטקעס

וואס מען זאל נישט זאגען אויף די ווינער יודען, איינס אבער מוז מען צוגעבען: זיי האבען א גרויסע פאנטאזיע און זענען נישט קיין פאנאטיקער. אויף די ווינער יודען איז געזאגט געווארען דער פסוק: וואס צו גאט איז צו גאט און וואס צו לייט איז צו לייט. א ווינער יוד, צום ביישפיל, פוילט זיך נישט אריינצולייגען אין שוייפענסטער א האלבען געבראטענעם חזיר און אריינשטעקען אין איהם א שילדעל מיט א העברעאישער אויפשריפט: "עכט כשר׳ע, שינקע אויף למהדרין מן המהדרין„. מען דערציילט אויך, אז עס זענען פערהאן אין וויען יודען, וואס אז עס קומט ערב יום כפור, שלאגען זיי כפרות נישט מיט הענער, ווי עס איז דער מנהג, נאר מיט האזען. פון א האז קען מען דאן, נאך כפרות שלאגען, הייסט עס, מאכען א געשמאקערען „בראטטען" (געבראטענס), ווי פון א האהן, זאגען זיי. און וואס איז דעם רבונו של עולם א אונטערשיד — א האהן צי א האז? ווי זאגט מען דאס: א קאץ צי א אינדיק, אבי אן׳עוף אויף שבת!

אט, צום ביישפיל, האט אין א ווינער „דאמשער" שוהל פאסירט אזא מין טשיקאווע „שטרייק" כדי עס זאל זיין פאר די דאווענערס אנציהענדערער און פאר זיין ליבען נאמען אנגענעהמער, האט דער חזן פון דער רייטשער שוהל געדאווענט, אנשטאט מיט משוררים, מיט זינגערינס. זענען זיי כאטש געווען יודישע מיידלאך, האט איהר א טעות, ווארום אז מען עסט שוין חזיר, זאל שוין טאקע רינען איבער די פיסקעס: די זינגערינס פון דער שוהל זענען געווען שעהנע, בלאנדע ווינער שיקסלאך מיט בלויע אויגען און מיט זיסע סאפראנא שטימעלאך. וואס קען נאך זיין פאר א גרעסערער לויב צו ליבען נאמען. ווען א טוץ שעהנע, בלאנדע שיקסלאך טוען א זינג מיט זיסע סאפראנא שטימעלאך „הלל"? — האלעלויא־א! זינגען זיי.

אבער יודען זענען פארט אין גלות. הערט וואס עס האט פאסירט:

ראש חודש ערקלערען זיי פלוצלינג א שטרייק. דער חזן איז פערצווייפעלט. וואס טוט מען? ער קריגט זיך, ער בייזערט זיך אויף די זינגערינס. אומזיסט! זיי ווילען נישט זאגען יעלה ויבא. „מיר זענען ארגאניזירט אין ארטיסטען פעראיין, זאגען די זינגערינס, מיר זענען סאציאליסטקעס, טענה׳ן זיי, און מיר ווילען געהעכערטע פענסיעס, אז נישט, זינגען מיר נישט".

האט מען שוין געהערט א העזה פון גויטעס, צו שטרייקען פונקט ביים סאמען ראש חודש בענשען?

הכלל, עס האט גארנישט געהאלפען, דער חזן האט געמוזט העכערען זיי די פענסיעס און באלד האבען זיך די שיקסלאך צולאזט, ווי די שעהנע קאנאריקלעך, מיט זייערע זיסע שטימעלאך: „האַ־לע־לויאַ האַמען — לאַ לאָנוּ"! — און יודען האבען מיט גרויס כונה געבענטשט ראש חודש און פרום געדאווענט.

אט אזעלכע פרומע און פראקטישע מענשען מיט א גרויסער פאנטאזיע זענען עס די ווינער יודישע „רייטשען".

(א מעשה מיט א וויענער בעל מופת׳טע)

און יעצט וויל איך אייך דערציילען אן׳אנדער טשיקאווע געשיכטע.

אין דעם וואונדערבאר שעהנעם פראטער, וואו בלויז פראנץ יאזעף אליין פלעגט פאהרען שפאצירען מיט זיינע „האפראטען", אין די פערגאלדעטע קארעטאס מיט 8 ווייסע פערד, און וואו בלויז ראטשילד און אנדערע גרויסע אריסטאקראטען מעגען יעצט פאהרען שפאצירען נאר אין זייערע קארעטעס. אויטאמאביל טארען נאך ביז׳ן היינטיגען טאג נישט פאהרען אין פראטער, לויט אן׳אלטען געזעץ). אט אין דעם גרויסען פראטער, וואו עס געפינען זיך די פאלאצען פון אריסטאקראטען, וואוינען אויך די גרעסטע יודישע ארימע לייט, קבצנים און אביונים, וועלכע זענען אבער נאך גרעסערע מיוחסים זיי רופען זיך פראטער „פאטריציער" (ארעל לייט). מיט וואס די גרויסע יודישע קבצנים פונ׳ם פראטער, וועלכע האנדלען מיט אלטע קליידער, מיט קעמעלאך, מיט שפילקעס, קנעפלעך, צאצקעס און שמאכטעס, און פערדינען קוים אויף א שטיקעל ברויט צו עסען, זענען דאס אזעלכע גרויסע „ארעללייט" איז שווער צו פערשטעהן, אמת איז, אז א טייל פון די יודען, וועלכע האנדלען אין פראטער מיט שמאכטעס און האבען אויך קרעמלאך פון אלטוואַרג אין דער „יודענגאסע", וואוינען שוין אין וויען העכער צוויי טויזענט יאהר. זיי האבען איינגעוואנדערט אין וויען נאך פאר׳ן חורבן בית שני, וויען איז געגרינדעט געווארען פון די רוימער און האט נאך געהייסען מיט דעם לאטיינישען נאמען „ווינדאבאנא", דאס הייסט, דער פלאץ פון גוטען ווייז, וועלכער וואקסט אין די הערליכע וויינגערטנער ארום וויען, און דערום האלטען זיך די ווינער יודען פאר אזעלכע גרויסע מיוחסים און „ארעללייט" און פעראכטען די „פוילישע" (גאליציאנער). זאל זיי וואויל בעקומען זייער „ארעל".

אבער פונקט ווי ביי די „פוילישע", דאס הייסט, ביי די גאליציאנער, זענען דא „גוטע יודען" און „בעל מופתים", זענען אויך ביי די „ארעללייט" פון פראטער דא צדיקים און „בעל מופתים", אזוי צו זאגען, רייטשע „גוטע יודען". אזא רייטשער „גוטער יוד", „ראבי" מאריץ, איז א גרויסער בעל מופת. ער רופט זיך „וואונדער-רבי", און איז בעקאנט אין גאנצען פראטער דיסטריקט, ערשטענס, מיט זיינע „מופתים", און צווייטענס, מיט זיינע קולאקעס. ער איז א דיקער, מיט א געגאלטער בארד און געגאלטע וואנסען, ווי ביי א גלח ארער שוישפילער, און ער קען געבען קלעפ ווי די בעסטער דער גאנצער פראטער ציטערט פאר זיינע פויסטען, ווער עס ווילען נישט גלייבען אין די מופתים פונ׳ם וואונדער-רבי מאריץ, יענער קען שוין זיכער זיין, אז דער „ראבי" וועט איהם פאקען אין א פונקעל געסעל און וועט איהם גוט אנגרעכען די ביינער...

דער „ראבי" מאריץ איז א ספעציאליסט פאר עקרות, און דערום טאקע זענען אלע „דאמען" פונ׳ם פראטער זיינע הייסע חסידות׳טעס. די „ראבי׳"

שטרייקען אין א יודישער שוהל אין וויען

פונ׳ם פראטער זענען צום גרעסטען טייל זינגערינס און שפילערינס אין די בילינגע וואַרעטעס, קעצער מאכערינס, טענצערינס, געפאלענע פרויען, גאסען מיידלאך און „כלות" פון די העלדען פון דער אונטער וועלט. די דאמען זענען זעהר פרום און אבערגלויביש. זיי קומען צום „ראבי" מאריץ, ער זאל זיי אנווינשעווען און געבען סגולות און פערשידענע ליבעאנגעלעגענהייטען. מאכט זיך א „חתן" פונ׳ם פראטער פאטשט אן זיין „כלה" און נעמט צו איהר לעצטע געלט, וועלכע זי פערדינט פון שאנדע, לויפט די „כלה" צום „ראבי" מאריץ נאך א קוויטעל, אז דער „וואונדער-ראבי" זאל פארשטעלען איהר „חתן", דעם שארלאטאן, דער „ראבי" מאריץ נעמט דעם אייזערנעם שלאג-רינג אין קעשענע, א מעסער אין קאלעווע פון שיבעל, זעצט זיך אוועק אויף זיין אויסגעבעטען שטוהל און פראוועט רבנות. ער שיקט רופען דע סבערעפענדען „חתן", וועלכער פערפייניגט זיין „כלה" און נעמט ביי איהר אוועק איהר געלט, און פערלאנגט פון איהם אז ער זאל פערשפרעכען אז ער וועט זיין „כלה" שוין מעהר נישט שלאגען, ער זאל ביי איהר נישט נעמען צופיל געלט, און עס זאל זיין שלום, מען זאל זיך איבערבעטען. הייסט עס, אז נישט — נעמט דער „ראבי" מאריץ ארויס דע סשלאג-רינג פון קעשענע — און אזוי מאכט מען שלום. מען טרינקט לחיים ביז טאג און דער „וואונדער-ראבי" ווערט זעהר פערעהרט. מען גלויבט אין זיינע מופתים, א ברירה האט מען. ווי אזוי אבער איז דער „ראבי" מאריץ א ספעציאליסט פאר עקרות? ער איז א פערקערטער ספעציאליסט, עס הייסט, ער טוט „מופתים", אז זיינע חסידות׳טעס זאלען נישט האבען קיין קינדער און זאלען בלייבען עקרות.

די חסידות׳טעס פון פראטער קומען צו איהם נאך „קוויטלעך", ווי ס׳געהערט צו א רבי׳ן, אבער אין דער רייטשער שפראך.

אזא רייטשער קוויטעל לייענט זיך ווי פאלגט:

„איך, די דינסט-מויד, פרייליין לילי בת מילי גאלדענקרויט, ערזוכע העפליכסט דעם גרעסטען וואונדער-ראבי הערדען מאריץ, דאס ער מעגע ביטען דעם ליבען הערר גאט אין הימעל, מיך נישט צו זעגנען מיט איינעם זאהן".

און דער „וואונדער-ראבי" טוט אן דעם צובראכענעם צילינדער-הוט און בעווייזט א „מופת", אז לילי בת מילי ווערט נישט „געזעגנעט מיט איינעם זאהן".

אזא „מופת" צוטראגט זיך איבער׳ן גאנצען פראטער דיסטריקט, און די „דאמען" פונ׳ם פראטער ווערען נאך הייסערע חסידות׳טעס פונ׳ם „וואונדער-ראבי" און מען גיט איהם א פיינעם פדיון פון פינף שילינג (70 סענט) פאר׳ן „מופת" נישט צו קריגען קיין קינדער, ווארום צו וואס מוזן זיי קינדער, אז זיי האבען אליין נישט וואס צו עסען און מאכען א לעבען פון זינגען אין די פראטער בירלער. נישט צו האבען קיין קינדער איז פאר די „דאמען" פון פראטער א גרויס גליק.

(ענדע ווצמאנ)

——:§:——

לאָדז, 3 מאי 1929

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 3 מאי 1929

„אים וועסטען ניכטס נויעס"

(* VII

אזעלכע איבערלעבענישען, אזעלכע ערשיטערונגען און איינדריקען קאָן מען נישט פערגעסען. וועה איז צו דעם, וואָס האָט זיי דורכגעמאַכט. אַמאָל, אין אַ שטילער, רוהיגער נאַכט וועלען זיי אויפלעבען, זיי וועלען דעם מענשען אויפוועקען, וועלען איהם דעם שלאָף אַוועקרויבען און דריקען און שטיקען ווי אַ קאָשמאַר. ער וועט פון זיי נישט קאָנען אַנטלויפען, ווייל אַרום וועט זיין שטילקייט. עס וועלען אויפשטעהן די פערמאַטערטע, פערמושטע, אין שמערצען און ליידען אומגעבראַכטע און אומגעקומענע קאַמעראַדען און וועלען אויף אייביג צורויבען די רוה.

מיר קומען דאָ צו דעם לייט-געדאַנק פון מחבר: דאָס, וואָס איז געשעהן, קאָן נישט פערגעסען ווערען; דער יונגער מענש, וואָס האָט דאָס מיטגעמאַכט, איז פערוויסט, פערלוירען.

דער סאָלדאַט, כל זמן ער געפינט זיך אויפ'ן פראָנט, אין פעלד, אין שיצענגראָבען, איז פערוואַנדעלט אין אַ חיה, וועמענס בעדערפענישען עס זענען אַראָפּגעדריקט געוואָרען ביז צום מינימום. צוויי זאַכען דאַרף ער האָבען פאַר זיין „גליק": עסען און רוה. דאָס איז זעהר בעשיידען. פאַול בוימער און זיינע חברים וואָלטען זיך אַליין פעראַכטעט, ווען מ'וואָלט זיי געוועזן געזאָגט, אַז בלויז דערמיט וועלען זיי אַמאָל זיין צופרידען. איצט, אין פעלד, איז דאָס אַזוי. דאָס האָט געמאַכט די געוואוינהייט, און אויך דער שיצענגראָבען ווערט אַ געוואוינהייט.

מיט דער אָט געוואוינהייט ערקלערט זיך, וואָס אויבענאויף פערגעסט דער סאָלדאַט אַלץ אַזוי גיך. נעכטען איז ער געווען אין פייער, היינט מאַכט ער שפּאַס און וויצעלט זיך, מאָרגען וועט ער ווידער זיין אונטער'ן האָגעל פון שראַפּנעלען און גראַנאַטען. פאַקטיש פערגעסט ער גאָרנישט: „כל זמן, זאָגט בוימער, מיר מוזען זיין דאָ אין פעלד, פערזינקען די פראָנט-טעג, ווען זיי זענען פערביי, ווי די שטיינער, ווייל צו שווער זענען זיי מ'זאָל קאָנען וועגען זיי תיכף נאָכדענקען. וואָלטען מיר דאָס געטון, דאַן וואָלטען מיר זיך אַליין אומגעבראַכט; ווייל אַזוי פיל האָב איך שוין בעמערקט: דעם גרויל קאָן מען אַריבערטראָגען, כל זמן מען לאָזט איהם צו זיך נישט צו; אָבער ער טויטעט, ווען מען טראַכט נאָך וועגען דעם".

פונקט אַזוי ווי דער סאָלדאַט ווערט אַ חיה, ווען ער מוז געהן פאָרויס, ווייל דאָס אין דאָס איינציגע, וואָס קאָן איהם ראַטעווען, אַזוי ווערט ער אַנ'אויבערפלעכליכער שפּאַס-טרייבער, ווען ער געפינט זיך אין רוה. אַנדערש קאָן עס נישט זיין, דאָס איז אַנ'אינערליכער צוואַנג און לעבענסנויטווענדיגקייט. ער וויל לעבען פאַר יעדען פרייז, און קאָן דעריבער נישט נעהמען אויף זיך די לאַסט פון געפיהלען, וועלכע זענען אפשר זעהר דעקאָראַטיוו ביי פרידענספערהעלטענישען, וועלכע וואָלטען אָבער דאָ געווען פאַלש: „קעמעריך איז טויט, הייע וועסטהוז שטאַרבט, מיט דעם קערפּער פון האַנס קראַמער וועלען מיר אין די נאָחענטסטע טעג האָבען אַנ'אַרבייט צונויפצוקלויבען איהם פון אַ גראַנאַט. מאַרטענס האָט נישט מעהר קיין פיס, מייער איז טויט, העמערלינג איז טויט, הונדערט און צוואַנציג מאַן ליגען ערגעץ צושאָסענע, ס'איז אַ פערדאַמטע זאַך, אָבער — וואָס גייט עס אונז נאָך אָן: מיר לעבען. ווען מיר וואָלטען זיי געקאָנט ראַטעווען, דאַן וואָלט מען נאָר געדאַרפט זעהן; ס'וואָלט געווען אַלץ איינס, צי מיר וואָלטען דערביי אומגעקומען, מיר וואָלטען עס געטון... שרעק האָבען מיר נישט קיין סך — טויט-אַנגסט יאָ, אָבער דאָס איז עפּעס אַנדערש, דאָס איז אַ קערפּערליכע ערשיינונג".

ווען דער סאָלדאַט קעהרט זיך צייטווייליג אום צום פראָנט מיט'ן רוקען, דאַן פערזינקען די גרויל-טאַטען. דאַן וויצעלט ער זיך און מאַכט שפּאַס, אפילו פונ'ם טויט גופא. דאָס ראַטעוועט איהם פון ווערען משוגע; כל זמן ער בעציהט זיך אַזוי צום טויט, צו די מוילען און צום שרעק, איז ער נאָך ווייטער שטאַנדפעסטיג.

אָבער קיין זאַך ווערט נישט פערגעסען! „דאָס, זאָגט בוימער, וואָס די קריגס-צייטונגען דערצעהלען

דאָס בוך פון עריך מאַריאַ רעמאַרק

פון ל. בראַנט

וועגען גאָלדענעם הומאָר פון די מיליטער-אָפּטיילונגען, וועלכע כאַפּען אפילו אַ טענצעל, ווען זיי קומען פון הוראַגאַן-פייער — דאָס איז אַ גרויסער „קוואַטש": מיר טוען דאָס נישט, ווייל מיר האָבען הומאָר, נאָר מיר האָבען הומאָר, ווייל אין געגענפאַל וואָלטען מיר געווען קאַפּוט, אָהן דעם וואָלט דער קאַסטען לאַנג נישט געקאָנט אויסהאַלטען. דער הומאָר ווערט סיי ווי מיט יעדען חודש ביטערער, און איך ווייס: דאָס אַלץ, וואָס געהט אַראָפּ אין אונז איצט, כל זמן מיר זעגען אין קריג, ווי אַ שטיין, וועט נאָך דעם קריג ווידער אויפוואַכען, און דעמאָלט ערשט וועט זיך אָנהויבען די פונאַנדערזעצונג אויף לעבען און טויט. די טעג, די וואָכען, די יאָהרען פון דאַנען וועלען נאָכאַמאָל צוריק-קומען, אונזערע טויטע חברים וועלען דאַן אויפשטעהן און מיט אונז מאַרשירען, אונזערע קעפּ וועלען זיין קלאָר, מיר וועלען האָבען אַ ציל, און אַזוי וועלען מיר מאַרשירען, אונזערע טויטע חברים נעבען אונז, די יאָהרען פון פראָנט הינטער אונז: — געגען וועמען, געגען וועמען?"

אַ יאָהר, צוויי, דריי יאָהר פון שיסען, האַנדגראַנאַטען, פייער, טויט, שרעקענס-בילדער, קוואַלען — דאָס איז נישט קיין שרימף, וואָס מ'קאָן איהם אַראָפּציהען און אויסטוישען; דאָס וועט פאַר די, וואָס וועלען אַרויס לעבעדיגע פון דער קאַטאַסטראָפע, פערבלייבען אויף זייער גאַנצען לעבען.

און וואָס וועט דעמאָלט זיין? וואָס קאָן און וואָס וועט זיין מיט דער יוגענד, וואָס וועט צוריקקומען אין פרידליכען לעבען אַריין מיט אַזאַ מורא'דיגען באַגאַזש אויף דער נשמה?

די עלטערע סאָלדאַטען — זיי האָבען אַ געוויסען אָנהאַלט, אַ געוויסען אָנשפּאַר, וואָס בינדט זיי און וועט זיי אפשר צוריק צונויפבינדען מיט דעם לעבען פון פרידענסצייט. זיי האָבען פאַמיליעס, פרויען, קינדער, בערופען, בעשעפטיגונגען, געשעפטען, אינטערעסען. זיי וועלען זיך אומקעהרען צו דעם, פון וואָס זיי זענען געווען אָפּגעריסען. אָבער וואָס וועט זיין מיט דער יוגענד, וועלכע איז אַוועק אויפ'ן פראָנט אין דעם עלטער, ווען די באַנדען מיט דער איבריגער וועלט זענען נאָך גאַנץ קנאַפּע, ווען דער אויטאָריטעט פון די עלטערן איז צום שוואַכסטען, ווען די ליבעס-פערבינדונגען זענען נאָך נישטאָ, אָדער זענען נאָך גאַנץ לויזע און אויבערפלעכליכע?

די אַלטע אויטאָריטעטען זענען צובראָכען; דער ערשטער גראַנאַט אויפ'ן פראָנט האָט געטראָפען אין האַרץ פון דער יוגענד און האָט צושמעטערט דאָס אַלץ, צו וואָס זיי האָבען זיך פריהער בעצויגען מיט אַכטונג. זיי, די לעהרער, פיהרער, ערציהער און וועג-ווייזער האָבען באַנקראָטירט:

„זיי האָבען געזאָלט פאַר אונז אַכצעהן-יעהריגע ווערען די פערמיטלער און פיהרער צו דער וועלט פון די דערוואַקסענע, צו דער וועלט פון אַרבייט, פליכט, קולטור, פאָרטשריט, צו דער צוקונפט. מיר האָבען פון זיי טיילמאָל חוזק געמאַכט און זיך ערלויבט לגבי זיי קליינע שפּאַסען, אָבער אין גרונד גענומען האָבען מיר זיי געגלויבט. מיט'ן בעגריף פון אויטאָריטעט, וועמעס טרעגער זיי זענען געווען, איז אין אונזערע געדאַנקען געווען פערבונדען אַ גרעסערע פערשטענדעניש און אַ מענשליכער וויסען. אָבער דער ערשטער טויטער, וועלכען מיר האָבען געזעהען, האָט די דאָזיגע איבערצייגונג צושמעטערט. מיר האָבען געמוזט איינזעהן, אַז אונזער דור איז עהרליכער פאַר זייערען. זיי האָבען פאַר אונז געהאַט נאָר די פראַזע און געשיקליכקייט. דאָס ערשטע הוראַגאַן-פייער האָט אונז בעוויזען אונזער טעות און אונטער איהם איז צוזאַמענגעבראָכען די וועלט-אַנשויאונג, וועלכע זיי האָבען אונז געלערענט. בעת זיי האָבען נאָך געשריבען און גערעדט, האָבען מיר געזעהען לאַזאַרעטען און שטאַרבענדע; בעת זיי האָבען דעם דינסט פאַר דער מלוכה בעצייכענט אַלס דאָס העכסטע, האָבען מיר שוין געוואוסט, אַז די טויט-אַנגסט איז שטאַרקער. מיר זענען צוליב דעם נישט געוואָרען קיין בונטאַרען, קיין דעזערטירען, קיין פחדנים — מיט אָט די אַלע אויסדריקען האָבען זיי זיך אַזוי לייכט בענוצט — מיר האָבען געליבט אונזער היימאַט פונקט אַזוי ווי זיי און מיר זענען ביי יעדען אַנגריף מוטיג געגאַנגען פאָראויס — אָבער מיר האָבען זיך געלערענט צו אונטערשיידען. מיר האָבען מיט אַמאָל זיך אויסגעלערענט זעהען. און מיר האָבען געזעהען, אַז פון זייער וועלט איז אונז גאָרנישט געבליבען. מיר זענען פליטים, אויף אַ שרעקליכען אופן געוואָרען איינזאַם, און מיר האָבען אַליין געמוזט מיט זיך פערטיג ווערען".

איינזאַם, אַליין, פער'יתום'ט; פערלאָזען ווי קינדער, אָבער אַלט און גרוי פון די שרעקליכסטע ערפאַהרונגען; אָהן אויטאָריטעט און פיהרונג פון דערוואַקסענע, אָהן אויסזיכט און פערספּעקטיווען פאַר דער צוקונפט, מיט די גרויזאַמע ערפאַהרונגען, וואָס וועלען דערוואַכען אין דער שטילקייט און נעהמען פאַר'ן האַלז — דאָס איז דער גורל פון דער יוגענד, וועלכע איז אַ פינסטערע און טרויעריגע געקומען צוריק פון פעלד.

„וואָלטען מיר, טראַכט בוימער ביים סוף פון קריג, אַהיימגעקומען אין יאָהר 1916, דאַן וואָלטען מיר פון דעם שמערץ און קראַפט פון אונזערע איבערלעבענישען אויפגעפענטעט אַ שטורעם. ווען מיר קומען איצט צוריק, זענען מיר מיד, צופאַלען, פערברענט, אָהן וואָרצלען, אָהן האָפנונג. מיר וועלען זיך מעהר נישט קענען צורעכטגעפינען. מען וועט אונז אויך נישט פערשטעהען — ווייל פאַר אונז וואַקסט אַ דור, וואָס האָט אפילו אָט די יאָהרען פערבראַכט אינאיינעם מיט אונז, וואָס האָט אָבער געהאַט אַ בעט און אַ בערוף און געהט איצט צוריק אין די אַלטע פּאָזיציעס, אין וועלכע עס וועט פערגעסען אין דעם קריג; און הינטער אונז וואַקסט אַ דור, עהנליך צו אונז פריהער — דער דור וועט אונז זיין פרעמד און וועט אונז אַוועקשיבען אָן אַ זייט. מיר זענען איבערפליסיג פאַר זיך אַליין; מיר וועלען וואַקסען, איניגע וועלען זיך צופּאַסען, אַנדערע וועלען זיך אונטערוואַרפען און פיל וועלען זיין הילפלאָז; די יאָהרען וועלען צורינען און סוף כל סוף וועלען מיר געהן צו גרונד".

מיר, די יוגענד, וואָס האָט דורכגעמאַכט דעם קריג, מיר זענען פערלוירען, מיר זענען איינזאַם, מיר האָבען נישט וואָס צו ערוואַרטען — מיר האָבען אַ גרוילפולע פערגאַנגענהייט הינטער זיך און אַ האָפנונגסלאָזע, פערספּעקטיווענלאָזע צוקונפט פאַר זיך, — דאָס איז דער טראַגישער לייטמאָטיוו פון אָט דעם וואונדערבאַרען, טרויעריגען בוך פון עריך מאַריאַ רעמאַרק.

דער מחבר האָט געוואָלט זיין העלד שוינען, פערשפּאָרען איהם די גרויסע טראַגעדיע, וואָס ערוואַרט איהם ערשט דעמאָלט, ווען ער וועט נאָך יאָהרען אָקאָפּעס, פייער, פיין און לייד זיך אומקעהרען אַ היים. אין אַ שטילען אָקטאָבער-טאָג, עטליכע טעג פאַר דעם, ווי די פּלאַנעטאַרע בלוט-פערגיסונג האָט אויפגעהערט, איז פאַול בוימער געפאַלען. דעם טאָג איז אויפ'ן פראָנט געווען אַזוי רוהיג און שטיל, אַז דער אַרמעי-בעריכט האָט זיך בעגרעניצט בלויז מיט דעם איינציגען זאַץ: „פון מערב-פראָנט איז קיין שום נייעס נישטאָ צו מעלדען".

דערמיט ענדיגט זיך דאָס בוך פון גרויסען אמת, וועלכען דער יונגער שרייבער האָט אַפויר-געבראַכט פאַר דער וועלט, דאָס בוך, וואָס וועט פאַר דעם שלום-געדאַנק פון דער מענשהייט האָבען אַ טויזענדפאַך גרעסערען ווערט און בעדייטונג, ווי אַלע פרידענס-קאָנפערענצען צוזאַמען גענומען. **)

(סוף).

**) ווען אונזער סעריע אַרטיקלען וועגען רעמאַרקס בוך איז שוין געווען פערענדיגט, האָבען די בערלינער בלעטער געבראַכט בעריכטען וועגען אַ אינטערעסאַנטער דיסקוסיע, וואָס איז צוליב דעם בוך פאָרגעקומען. דאָס בוך איז בכלל אונגעהויער פּאָפּולער, עס ווערט איבערזעצט אין אַלע שפּראַכען פון דער וועלט, דער דייטשער טיראַזש פון דעם בוך האָט דערגרייכט אַ צאָהל, וועלכע איז אפילו אין דייטשלאַנד אַנ'איבעראַשונג. עס ווייזט זיך אָבער אַרויס, אַז רעמאַרק האָט אויך געגנער. די בערלינער בלעטער בעריכטען וועגען אַ „שטרייט אַרום רעמאַרק'ן". דעם שטרייט האָבען אויפגעהויבען פרויען. ווי מאָדנע און אומפערשטענדליך דאָס זאָל נישט אויסזעהן, אָבער פרויען טרעטען אַרויס געגען רעמאַרק'ן און פערטיידיגען דעם קריג.

אין „דייטשען ליצעאום-קלוב" איז פאָרגעקומען אַ דיסקוסיאָנס-אָווענד, געווידמעט דעם בוך פון רעמאַרק'ן. די רעפערענטין, פרוי ד"ר איכענהייזער, וועלכע האָט אָנגעוויזען אויפ'ן גרויסען קינסטלערישען ווערט פון רעמאַרק'ס בוך, איז בעגעגנט געוואָרען גאַנץ קאַלט. דאַגעגען האָט אַרויסגערופען אַ שטורעם פון אַפּלאָדיסמענטען מצד די אָנוועזענדיגע פרויען די מיינונג פון דער ערשטער רעדנערין, וועלכע האָט פעראורטיילט רעמאַרק'ס אַנשויאונגען אויף קריג און העראָאיזם און האָט רעקאָמענדירט צו לייענען גאָר אַנדערע קריגס-ביכער.

אַ גאַנצע רייהע פרויען, וועלכע האָבען זיך דאַן בעטייליגט אין דער דיסקוסיע, האָבען נישט געפונען ממש קיין גענוג שאַרפע אויסדריקען אויף צו כאַראַקטעריזירען רעמאַרק'ס פחדנות און סענטימענטאַלישקייט. איין בעריכטערשטאַטער פון דער דאָזיגער מערקווירדיגער דיסקוסיע שטרייכט אונטער, אַז „צום אינטערעסאַנטסטען איז געווען די ליידענשאַפטליכקייט, מיט וועלכער אינטעליגענטע דאַמען, וואָס האָבען וועגען די שרעקען פון קריג נאָר עפּעס געהערט פון צעהנטען מויל, זענען אַרויסגעטראָטען אין שוץ פון קריג".

„ס'וואָלט נישט שווער געווען, שרייבט דער זשורנאַליסט, זיך פאָרצושטעלען די בעגייסטערונג, מיט וועלכער די דאָזיגע דאַמען וואָלטען נאָכאַמאָל געשיקט זייערע מענער און זיהן אין די אָקאָפּעס אונטער אַ האָגעל פון מינעס און גראַנאַטען, — פערשטעהט זיך, אויב זיי זענען ווירקליך מוטערס און פרויען פון דינסטפליכטיגע מענער".

ל. ב.

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" נ. 88, 89, 91, 94, 98 און 101.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-62

מיט 20% ביליגער, ווי איבעראַל!
פערקויף איך לכבוד יום-טוב אַלע אַרט
קאָסמעטיק
זייפען, פודערן, פּערפומען, קעלנישע און בלומען-וואַסערן
איך עמפעהל מיך דער געעהרטער קונדשאַפט
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 11
Telefon 75-92.
בעמערקונג: פודער-קאָטי נאָר 3.10
קומט און איהר וועט זיך איבערצייגען.

איז דער מענש א גולם?

אין קאמף מיט דער מעכאניזירונג פונ'ם מענשען

אין די זיבעציגער און אכציגער יאהרען פון פון פאריגען יאהרהונדערט, ווען אין צארישען רוסלאנד האט זיך אנגעהויבען צו ענטוויקלען די מאדערנע אינדוסטריע, ווען מען האט ביי דער ארבייט אנגעהויבען איינצופיהרען מאשינען, מעכאנישע מיטלען, וועלכע האבען ארויסגעשטויסען דעם בעל-מלאכה און זיין קליינעם ווארשטאט, האט זיך בעמערקט א בעדייטענדע אנטי-קאפיטאליסטישע, אדער אנ'אינדוסטריע-פיינדליכע בעוועגונג.

פון איין זייט זענען מיט דער נייער צייט און דער „אייזערנער מאשין", וואס זי האט מיט זיך געבראכט, געווען שטארק אומצופרידען די זעלבסטשטענדיגע קליינע לייט, אט די יעניגע, וועלכע האבען אויף זייערע אייגענע פלייצעס געפיהלט דעם דרוק און די קאנקורענץ פון די נייע פארמען אין אינדוסטריעלען לעבען, וועלכע האבען געזעהען דעם חורבן פון זייערע פרנסות, און פון דער צווייטער זייט האבען געקוקט קרום אויפ'ן קאפיטאליזם און זיינע בעגלייטער גרויסע שריפטשטעלער פון די „נאראדניקעס", וואס האבען אין איהם געזעהען א ירידה פאר'ן מענשליכען אינטעלעקט, א פחיתת הכבוד, אדער גאר אנ'אומגליק פאר דעם מענשען און דעם שאפענדיגען כח, וואס ליגט אין איהם בעהאלטען.

אזעלכע שריפטשטעלער, בעלעטריסטען, פובליציסטען און סאציאלאגען, ווי זלאטאווראטסקי, רעשעטניקאוו, גליעב אוספענסקי, מיכאילאווסקי און טיילווייז לעוו טאלסטאי, האבען נישט אויפגעהערט אנצווייזען אויף דער שעדליכער ווירקונג וואס די נייע טעכניק און אנדערע פראדוקציאנס-מיטלען ברענגען דער געזעלשאפט.

די מאשין האט פערייננאכט, האט צעטיילט די ארבייט, און ארבייטס-צעטיילונג ווירקט זעהר שלעכט פיזיש און גייסטיג אויפ'ן ארבייטער. אז דער ארבייטער ארבייט אייביג מיט די אייביגע מוסקולען, מיט די זעלביגע נערווען, ווען די ארבייטס-קראפט ווערט נישט אויסגעגעבען פון גאנצען קערפער, נאר איינעגע ארגאנען ארבייטען זיך איבער, בעת אנדערע טוען גארנישט און ווערען צוליב דעם אפגעשוואכט, ווערט דער מענש פערקריפעלט, די ענטוויקלונג פון זיינע אברים קומט נישט פאר רעגעלמעסיג. און נישט נאר אויפ'ן פיזישען, נאר אויך — און אפשר אין א גרעסערער מדרגה — אויפ'ן גייסטיגען צושטאנד פון דעם מענשען רופען זיך שלעכט אפ די נייע מעכאנישע מיטלען ביי דער ארבייט. אז מען ארבייט שטענדיג מיט דעם זעלביגען אינסטרומענט, אז מען טוט דיזעלביגע מעכאנישע בעוועגונגען, ווערט מען מיט דער צייט אליין פערוואנדעלט אין א מעכאנישען אויטאמאט, וואס טוט די ארבייט מעכאניש, ווי א גולם, אנ'אויטאמאט אהן קאפ און אהן ישוב הדעת.

דער אמאליגער בעל-מלאכה, וואס פלעגט אויסארבייטען דעם פראדוקט אליין פון אנהויב ביז'ן סוף, פלעגט זיין געצוואונגען צו טראכטען, צו ארבייטען מיט'ן מוח, און ער איז דעריבער געווען גייסטיג ענטוויקעלט. אין דער פאבריק פערלירט דער ארבייטער זיין פערזענליכקייט, זיין אינדיווידואליסטישקייט. די מאשין נויטיגט זיך נישט אין קעפ, אין גייסטיג פעהיגע הארעפאשניקעס, נאר אין „הענט". א פאבריק-ארבייטער איז נישט מעהר ווי א שרויף, א טשוואק פון דער מאשין. דער פאבריק-פראדוקט איז נישט אפהענגיג פון דעם אדער יענעם אינדיווידועלען ארבייטער, נאר פון ארבייט בכלל, פון קאלעקטיווער ארבייט. דער „איך" פון דעם ארבייטער שפילט דא קיין שום ראלע נישט. די מאשין דארף האבען ארבייטס-קראפט, אזוי ווי זי דארף האבען אייל פאר איהרע רעדער און שרויפען. זי דארף האבען דעם ארבייטערס כח, אבער נישט זיין שכל.

אט די ירידה פון דעם מענשענס גייסטיגען צושטאנד א דאנק דער מאשין האט שטארק וועה געטאן די גרויסע רוסישע גייסטיגע פיהרער, ביי וועמען דער מענש איז געווען א הייליג וועזען, וואס מוז געהן אלץ פארווערטס און זיך דערהויבען אלץ העכער אויפ'ן לייטער פון ענטוויקלונג.

אין אמעריקא, וואו די זון געהט אויף א היבשע צייט שפעטער ווי אין די אייראפעאישע לענדער, האט מען זיך ערשט איצט מישב געווען איינצוזעהן די ווירקונג, וואס די נייע טעכניק האט. און אפילו איצט רעדט מען נאר מכח דער ווירקונג פון נייע מאשינען פאר'ן מענשען, אבער נישט אויפ'ן מענשען.

דא נישט לאנג האבען די פיהרער פון דער אמעריקאנער ארבייטער-פעדעראציע אויף דער קאנווענץ אין ניו-ארלעאנס נישט ווייניג גערעדט וועגען דער לאגע, וואס ווערט געשאפען א דאנק דער נייער טעכניק. מען האט דארטען געקוקט אויף דער מאשין מיט נישט ווייניגער שנאה, ווי אמאל אין רוסלאנד. ווען די נייע טעכנישע מיטלען האבען זיך אנגעהויבען צו ווייזען אין דער אינדוסטריע. מען האט דארטען פעסט בעשלאסען, אז די גרויסע ארבייטסלאזיגקייט קומט פון דעם, וואס די ארבייטער ווערען ארויסגעשטויסען דורך די מאשינען.

די טעג איז אונזער גאנצע וועלטעל אויפגערודערט געווארען פון דער סענסאציאנעלער ענטדעקונג פון דעם „טעלעטייפסעטער", וואס וועט מאכען מעגליך, אז איין זעצער זאל ברענגען אין בעוועגונג אנ'ערך טויזענט לינאטיפ מאשינען אין אנ'ערך טויזענט פערשידענע דרוקערייען. דער ערשטער עקספערימענט מיט דעם „טעלעטייפסעטער" איז שוין געמאכט געווארען מיט ערפאלג.

אזא נייע ערפינדונג קאן אינגאנצען רעוואלוציאניזירען די דרוק-אינדוסטריע, און צעהנדליגער טויזענטער מענשען, קוואליפיצירטע ארבייטער, וואס מאכען איצט א שעהנעם און בכבוד'יגען לעבען, ארבייטענדיג ביי דער זאץ-מאשין, קאנען אין איין פריהמארגען בלייבען אהן פרנסה.

די ריידעגדיגע קינאס מאכען איבעריג א סך אקטיארען א. א. וו.

אונזער גאנץ לעבען ווערט מעכאניזירט, פאבריקאזירט.

אין א פאבריק זענען פאראן צווייערליי טענדענצען. פון איין זייט ווערט דער ארבייטער, א דאנק דער ארבייטס - צעטיילונג, דערנידעריגט צו דער מדרגה פון א לעבעדיגען ווערקצייג. ער ווערט א גולם, וואס פיהרט דורך זיין ארבייט אויטאמאטיש. פון דער אנדערער זייט ווערט די ארגאניזאציע פון דער גאנצער ארבייט דער צענטער, פון וואנען עס ציהען זיך די פעדים פון דער אונטערנעהמונג, אלץ מעהר פערוויקעלט, אלץ מעהר קאמפליצירט. בעת די ארבייט גופא ווערט געטון דורך אויטאמאטען, אדער דורך מענשען, וועלכע ווערען פערוואנדעלט אין אויטאמאטען, ווערט דער צענטער, די פערוואלטונג פון דער ארבייט, אנגעפיהרט פון מענשען מיט אינטעליגענץ, פון אזעלכע, וואס שטעהען העכער פון די דורכשניט-מענשען, אט פון די, וועלכע געהען צוועלף אין טוץ. איצט זעהען מיר, אז אין דעם גאנצען ארומיגען לעבען שפיגעלט זיך אפ דער זעלביגער פראצעס, ווי אין פאבריק.

די מענשען, אפילו פון די אינטעליגענטע פראפעסיעס, וואו מען בעדארף האבען א געבוירענעם טאלאנט אדער אזוי געבוירענע פעהיגקייטען, ווערען ענטוועדער אויטאמאטען, אדער אינגאנצען איבעריג און ארויסגעווארפען בעת די צענטראלע פעדים ווערען געצויגען פון א קליינער צאהל איינציגע ערפינדער, ענטדעקער, אדער פון די יעניגע, וואס פינאנסירען און פאטענטירען די ענטדעקונגען.

דער אינטעלעקט פון דעם יחיד, פון דעם איינציגען פשוט'ן מענשען, וועלכער קאן זיך נישט אויסצייכענען מיט אויסערגעוועהנליכע איינפאלען און פעהיגקייטען, ווערט אלץ מעהר רעדוצירט, אלץ מעהר וואכעדיג און ווערט פערשוואונדען אין דער נאמענלאזער מאסע, אינ'ם קאלעקטיוו.

די סכנה בעשטעהט נישט אין דעם, וואס ער דער פשוט'ער מענש, פערלירט זיין פרנסה און ווערט-אן זיין חיונה, נאר אין דעם, וואס ער פערלירט זיין קאפ, זיין אינטעליגענץ, זיין דענקונגס-אפאראט — אט די נשמה יתירה, מיט וועלכער דער מענש צייכענט זיך אויס פון אלע אנדערע זויג-חיות.

די פערשידענע גייסטיגע דערגרייכונגען און ניואנסען, וואס בעשעהנען און בע'חנ'ען דעם מענשען, ווערען ביסלעכווייז פערטריבען און פערשטויסען פון די מעכאנישע אויטאמאטישע ווערקצייגען און דער מענש גופא ווערט א גולם.

א. ש. זאקס.

ערב די פארלאמענט-וואהלען אין ענגלאנד

דער ביודזשעט-נעבעל

„רער ביודזשעט־טאָג" איז אייגענטליך רער וויכטיגסטער טאָג אין רער געשיכטע פון ענגלישען פאַרלאַמענט. די פריהעריגע היסטאָריקער פון רער ענגלישער רעוואָלוציע האָבען בעצייכענט „רעם גרויסען בונט" (אַזוי האָבען די ענגלענדער אָנגערופען רעם קאַמף צווישען קראָמוועלען מיט קאַרל רעם 1־טען) אַלס פראָטעסט מצר רער בעפעלקערונג געגען אַריינמישען זיך פונ'ם קעניג אין רעם פערטיילען רי שטייערען. און אויב רער „ביודזשעט־טאָג" איז רער וויכטיגסטער אין גאַנצען יאָהר פון פאַרלאַמענט־לעבען, איז נאָך וויכטיגער רער לעצטער ביודזשעט, נאָך וועלכען עס הויבען זיך אָן די וואַהלען.

רי וואַהלען ראַרפען פאָרקומען אין אַ פּאָר וואָכען אַרום.

אין פאַרלאַמענט געפינען זיך איצט צוויי אָפּאָזיציאָנעלע פאַרטייען: די אַרבייטער און די ליבעראַלע פאַרטיי, וועלכע האָבען ביידע צוגעגרייט טענות, אַז אַלץ געהט שלעכט, און אַז ראָס איינציגע מיטעל צו ראַטעווען ענגלאַנר פון אַ באַנקראָט־קאַטאַסטראָפע, איז צו בערופען צו רער מאַכט רי אַרבייטער אָרער די ליבעראַלען. (עס האַנרעלט זיך ווער עס רערט).

„רער ביודזשעט ווערט ערוואַרט מיט אַ פיבערהאַפטער אונגערולדיגקייט" זאָגט אויף רעם 386 בלעטעל פון זיין בוך „רער פאַרלאַמענט" מייקעל מאַנג־ראַן. און ביודזשעט־טאָג איז רער פאַרלאַמענט איבערפולט, או אַלע ווילען זיך בעווייזען פון רער בעסטער זייט.

אַלע רעפּוטאַטען וואַרטען, אַז רער קאַנצלער וועט זיך אַליין איבערשטייגען. זיין בעריכט איז שוין פערעפענטליכט, אַלע ווייסען שוין צו וואַרטען אויפ'ן לאַנר נייע שטייערן, צי די הכנסה מיט רי הוצאות וענען אויסגעגליכען. מיט איין וואָרט, אַלע איז רעם פאַרלאַמענט וענען שוין פאָרבערייט צו אַ גאָר מאַלען ביודזשעט אָרער צו אַ רעפיציט. די אָפּאָזיציע בעט גאָט, עס זאָל זיין אַ רעפיציט און רעמאָלט וועט מען קענען שטורמען מיט רערעם:

— „צי קען מען ערוואַרטען עפּעס גוטס ווען ביי רער מאַכט שטעהט נישט אונזער פאַרטיי?"

אייגענטליך זענען רי שרעקליכע רערעם אויסגערעכענט נישט פאַר רי אונפאַרטייאישע זייטיגע צושויער, וועלכע שטורירען אויפמערקזאַם די געשיכטע פונ'ם ענגלישען פאַרלאַמענט. די זייטיגע צושויער ווייסען, אַז ראָס וויכטיגסטע אין רער געשיכטע פונ'ם לאַנר איז דער זעלבסטבעוואוסטזיין פון רעם פאָלק, און ראָס האַרמאָנישע פאַרלאַמענטען־סיסטעם און ווייטער איז כמעט אַלץ־איינס, ווער עס שטעהט ביי רער מאַכט אין רעם מאָמענט, ווייל יערער פּאַרטיי קען טון נאָר ראָס, וואָס עס ערלויבען איהר רי געזעצען פונ'ם לאַנר. אויב רי אָפּאָזיציע בעמיהט זיך צו בעווייזען ראָס אַלץ וואָס עס טוט זיך אין לאַנר אין רי סאַמע שוואַרצסטע פאַרבען, בעמיהט זיך רער קאַנצלער צו בעווייזען קאַפּויר — אַז אַלץ איז אין רער בעסטער אין רער גלענצענרסטער אָררנונג.

און בפרט ווען נאָכ'ן ביודזשעט באַלר ראַרפען פאָרקומען רי וואַהלען — „רי וואַהלען אויף בלינר" ווייל רי וואַהלר־שימות זענען פערגרעסערט געוואָרען מיט זעקסטהאַלבען מיליאָן נייע וועהלערינס אין עלטער פון 21 ביז 30 יאָהר.

פון רער רערע פון קאַנצלער רערוויסען מיר זיך, אַז רער חוב האָט רערגרייכט די אַסטראָנאָמישע ציפער פון 7,500,000,000 פונט שטערלינג. צוריק מיט פינף יאָהר איז רער חוב געווען נאָך גרעסער 7,598,000,000 פונט שט. רער פראָסטער שכל פון אַנ'איינפאַכען מענשען קען גאָר נישט בעגרייפען רי ציפער. אַזאַ „באַרג" מיט גאָלר האָט גאָר פריהער, ביז צו רער מלחמה נישט עקזיסטירט.

או וועגען רעם „אַסטראָנאָמישען" חוב רערט רער קאַנצלער גאַנץ רוהיג, קאַלטבלוטיג.

צוריק מיט 65 יאָהר האָט גלאַרסטאָן וועגען 70 מיליאָן פונט שטערלינג יעהרליכע אויסגאַבען געוואָרט מיט שרעק — 70 מיליאָן פונט שטערלינג, „ראָס איז ערב אַ באַנקראָט" — ראָס העכסטע וואָס מען קען זיך ערלויבען איז 60 מיליאָן...

און איצט איז רער ביודזשעט אין רי הכנסות אויסגערעכענט אויף 745 מיליאָן און רי אויסגאַבען אויף 10 מיליאָן ווייניגער.

ראָס זענען אויך אַסטראָנאָמישע ציפערן, אָבער וואָס פאַר אַ בערייטונג האָבען זיי אין פערגלייך מיט רעם מלוכה'ישען חוב? רי הכנסה און רי אויסגאַבען ווערען פערלוירען אין גראַנריעזע חוב־ציפערען

מען ראַרף אָבער אָפּגעבען רעכט רעם פינאַנץ־קאַצלער: ער איז נישט נאָר נישט רערדריקט מיט רער אַסטראָנאָמישער גרויס פון רי ציפערן. נאָר זיי כמו ווי בעהערשט, און איז זיך זיגרייך אַרויסגעפאָהרען אויף זיי פאַר רעם פאַרלאַמענט. צום גרויסען פערגעניגען פון זיינע אָנהענגער און אונצופרירענקייט פון רער „אָפּאָזיציע".

רער ביודזשעט איז געמאַכט געוואָרען מיט אַ איבערפלוס, און עס איז געווען מעגליך אַראָפּצולאָזען איניגע שטייערן. קורם כל האָט מען אַראָפּגעוואָרפען רעם שטייער פון טיי — 4 פענס אויף אַ פונט. טיי איז אַזוי אויך ביליגער אין ענגלאַנר ,ווי אויפ'ן קאָנטינענט. אין ענגלאַנר איז טיי אַנ'אַרטיקעל פון ערשטען געברויך. מען טרינקט ראָרט מעהר טיי ווי אין רוסלאַנר פאַר רער מלחמה. אַזוי אַרום איז „טיי אָהן אָפּצאָהל" אַ גאַנצע מתנה פאַר רער בעפעלקערונג. און רי מתנה איז גרעסער וואָס ווייטער עס איז רער קאָנסומענט.

עס איז כדאי צו בעמערקען, אַז אין די 70־גער יאָהרען איז רער וויכטיגסטער טייל פון רעם פראָגראַם פון רי ליבעראַלען געווען רער „פרייער פריהשטיק" ר. ה. רער פרייער אַריינפוהר פון טיי, קאַווע און קאַקאַאָ, רי אַרבייטער־פּאַרטיי זאָגט צו גזירות אויף רי רייכע, אָבער רער מאַסע זאָגט זי צו אַ „פרייעם פריהשטיק" — טיי אָהן אָפּצאָהל. איצט האָבען רי קאָנסערוואַטאָרען „אויסגעכאַפּט" רעם צוזאָג פון רי ליבעראַלען און אַרבייטער און רער שטייער אויף טיי וועט אויף צו עקזיסטירען פונ'ם 22 אַפּריל ר. י.

רי איבעריגע צעהן מיליאָן פונט שטערלינג אין ביודזשעט וועלען געהן אויף צו פערקלענערען די שטייערען אויף וועניגער אָנגעהעריגע זאַכען ווי טיי: עס וועלען פערקלענערט ווערען רי שטייערען אויף קליינע אויטאָמאָבילען, אויף פערשידענע שפּילען, פון געיעגען א. אַנר.

רי אָפּאָזיציע האָט אויסגעקליבען רי פינסטערסטע טערמינען צו בעצייכענען רעם ביודזשעט. לויט רי פערזיכערונג פון סנאָורענען און לאָיר רושאָרדזש'ן, איז נאָך אין ענגלאַנר נישט געווען אַזאַ ביודזשעט פון מלוכה'ישען באַנקראָט. אויב אין ביודזשעט איז פערהאַן אַ ליכטיגער פונקט איז ראָס פוּ ןרעם, וואָס עס האָט צוגעזאָגט די וועהלער ער—סנאָורען, רער רערנער גראַטולירט סאַרקאַסטיש טשערטשיל'ען מיט רער אַרבייטזאַמקייט, מיט וועלכער ער גרייט צו זיינע „אימפּראָוויזאַציעס געגען רי אַרבייטער". רער קאַנצלער האָט איבער רי „אימפּראָוויזאַציעס" ווי עס זאָגט סנאָורען, געאַרבייט וועכצעהן שעה, אַ מעת־לעת. ער, סנאָורען, האָט נאָך קיינמאָל נישט געהערט אַזאַ שלעכטען ביודזשעט, אָנגעשטאָפּט מיט פּאָליטיק, כאָטש ראָס איז שוין רער צוואַנציגסטער ביודזשעט וועלכער ווערט פאַר איהם בעהאַנרעלט. ראָס איז נישט קיין ביודזשעט ,נאָר אַ וואַהל־רערע... רעם נייעם ביודזשעט האַלט ער ,סנאָורען ,בעצייכענט, אַלס אַ „סיסטעם פון כאַבאַר". עס איז נאָך קיינמאָל עפּעס אַזעלכעס נישט פאָרגעלעגט געוואָרען רי וועהלער. רי קאָנסערוואַטאָרען ווילען געווינען רי וואַהלען מיט רער הילף פון רי מלוכה'שע פינאַנצען. רער קאַנצלער האָט אַלעמען פערכישופט מיט זיין שעהנער רערע. אָבער אין ביודזשעט איז גאָר נישטאָ. אַ חוץ ווערטער און כאַבאַר. רער פינאַנץ־קאַנצלער און ראָס קאָנסערוואַטיווע מיניסטעריום האָבען אָבער אַ טעות, ווען זיי שאַצען אַזוי נידריג רעם פערשטאַנר פון רי וועהלער. רער ביודזשעט האָט איבערשטיגען אַפילו אַלע זיינע ערוואַרטונגען — זאָגט סנאָורען.

רער פיהרער פון רער רריטער פאַרטיי לאָיר רושאָרדזש האָט אויך נישט געוואָלעוועם קיין פינסטערע פאַרבען צו בעמאָלען רעם ביודזשעט. ענגלאַנר קען ראַטעווען נאָר רער מיטעל, וועלכען עס לעגט פאָר ער, לאָיר רושאָרדזש. ראָס מיטעל איז באָרגען 200 מיליאָן פונט שטערלינג און איינאָררנען געזעלשאַפטליכע אַרבייט פאַר רי אַרבייטסלאָזע. עס מוזען איצט געבויט ווערען נייע וועגען. נאָר ראָס מיטעל קען ראַטעווען ענגלאַנר.

רי רערעם פון סנאָורענען און לאָיר רושאָרדזש'ן בעהאַלטען אָבער קוים זייערע ענטוישונגען. זיי האָבען זיך גערעכט אויף אַ רעפיציט און רער ביודזשעט איז אויסגעפיהרט מיט אַנ'איבערפלוס.

ביי אַ רעפיציט וואָלטען רי קומפטיגע וואַהלען בעקומען אַ געוויסע קלאָרקייט ,און איצט איז אַלץ ווי אין אַ נעבעל.

די זגעא.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
נאַלעווקי 25, טעל. 26-87
ספּעציעל ערצט פאַר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוונט

די קעניגליכע געליבטע,

וועלכע האט צו זעכציג יאהר אויסגעזעהען ווי זי וואלט געווען נישט מעהר פון דרייסיג. זי האט איינגעפיהרט צו נעמען יעדען טאג א באד פון פראסטע, קאלטע וואסער

דער פראַנצויזישער קרוינפּרינץ הענרי איז אין 1533 אַלט געווען אַרום 18 יאָהר, ווען ער האָט חתונה געהאַט מיט אַן איטאַליענישער פּרינצעסין, אָבער פערליבט איז ער געווען אין אַ פראַנצויזישער פרוי, וואָס איז עלטער געווען פון איהם מיט גאַנצע 17 יאָהר, כמעט צוויימאָל אַזוי פיל אַלט ווי ער. דערצו איז זי געווען פערהייראַט צו עפּעס אַ נאָר־מאַנדישען גראַף, וועלכער איז עלטער געווען פון איהר מיט אַזעלכע דרייסיג יאָהר. די פרוי האָט געהייסען דיאַנע, בעקאַנט אַלס דיאַן דע פּאַטיי, און גע'שם'ט האָט זי מיט איהר דערפאַר, וואָס זי פלעגט נעהמען אַלע טאָג אַ וואַנע פון פּראָסטע טייך־וואַסער.

זי אַליין האָט געגלויבט, אַז די טייך־וואַסער האָט שום פערפוצען, אָדער וואַלבע, האַלטען אויף איהר יוגענד און איהר שעהנקייט. ביסלעכווייז האָבען אויך אַנדערע רייכע פראַנצויזקעס איהר אָנגע־הויבען נאָכצוטאָן, האָבען אין זייערע פּאַלאַצען אַריינ־געשטעלט פעסלעך מיט טייך־וואַסער און הילצערנע רייזשעס, אין וועלכע מען פלעגט אַמאָל זיך באָדען.

דער קרוינפּרינץ הענרי (דערנאָך — הענרי דער צווייטער) האָט חתונה געהאַט, ווי שוין גע־זאָגט, מיט אַן איטאַליענישער פּרינצעסין, קאַטערי־נע, וואָס איז געווען מיט איהם אין איין עלטער, אָבער הענרי האָט זי נישט ליב געהאַט און זי פערנאַכ־לעסיגט. די גאַנצע „מאַכערטע" אין'ם קעניגליכען הויף איז געווען דיאַן. אַפילו די צוויי קינדער, וואָס קאַטערינע האָט געבוירען, זענען געשטאַנען אונטער דער אויפזיכט פון דיאַנ'ען; זי האָט אַכטונג געגעבען אויף זייער ערציהונג און אויף זייער גע־זונד. די אמת'ע קעניגין האָט זיך געפיהלט אין הויף ווי אַ פרעמדע. און האָט תמיד געפלאַנט צו נעה־מען נקמה אין איהר קאָנקורענטקע. זי האָט גע־שטאַמט פון די איטאַליענישע דע־מעדיטשים, וואָס זענען געווען פער'שם'ט פאַר געפעהרליכע מענשען, אָבער דיאַן האָט זיך פאַר איהר נישט איבערגעשראָ־קען און האָט מיט עקשנות געהאַלטען די קעניגליכע לייצעס אין האַנד און גע'זון, ווי זי האָט געוואָלט. אין הויף האָט זי געהאַט די פולע דעה, זיך געמישט אין דיפּלאָמאַטישע ענינים און אין רעגירונגס־גע־שעפטען. זי האָט אויך גע'פועל'ט ביי הענרי'ן צו פערפאָלגען און פייניגען די פּראָטעסטאַנטען.

איהר מאַן, דער נאָרמאַנדישער גראַפ'ל, צוויי מאָל אַזוי אַלט ווי זי, דערצו נאָך מיט אַ האָרב, איז געשטאָרבען, ווען זי איז אַלט געווען אַ יאָהר פינף־און־דרייסיג. קיין גוט לעבען ביי איהר האָט ער סיי־ווי נישט געהאַט. זיין טויט האָט איהם אויס־געלייזט פון אַ סך צרות און פון דיאַנ'ען האָט ער אָפּגענומען אַ שווערע משא פון די פּלייצעס. ערשט נאָך זיין טויט האָט זי אויפגעלעבט.

אַרום יענער צייט האָט קעניג הענרי דער צווייטער זי אָנגעהויבען צו ליבען אויף אַן אמת, איהר געגעבען אַ סך מתנות, זי געמאַכט פאַר אַ פּרינצעסין און געוואוינט מיט איהר אין איינעם פון די פּאַלאַצען, וואָס ער האָט איהר געשענקט. זי איז שוין דעמאָלט געווען אין די טיפע פופציגער. ער איז נאָך דעמאָלט געווען אַ יונגערמאַנטשיק, אויסזעהן האָט זי אָבער יונג. אין פראַנקרייך האָט מען זי גערופען „די יונגע וואַסער־מלאך'טע". און נישט נאָר דער קעניג, נאָר אַלע הויפלייט האָבען בעוואונדערט איהר רייץ און איהר פעהיגקייט. זי האָט זיך דעמאָלט שוין אָפען געמישט אין אַלע קע־ניגליכע ענינים און אַפילו אין דער אויסלענדי־שער פּאָליטיק. די אמת'ע קעניגין, וואָס האָט נאָר געטראָגען דעם טיטול, האָט שטאַרק געליטען פון דעם.

און, אויב דיאַן האָט געהאַט שונאים איז עס נאָר געווען דערפאַר, וואָס איבער איהר איז די אמת'ע קעניגין פון פראַנקרייך אין יענער צייט, געווען די אומגליקליכסטע פרוי אין לאַנד; זי האָט הענרי'ן פייערדיג ליב געהאַט, צו איהרע טעכטער פלעגט זי שרייבען בריוועלעך, אין וועלכע זי האָט זיי דערצעהלט, ווי היים און שטאַרק זי האָט ליב זייער פאָטער, און ווי זייער פאָטער האָט זי אינגאַנ־צען אויסגעמידען. האָט מיט איהר זעלטען־ווען גע־רעדט ווי מען רעדט צו אַ קעניגין, און האָט קיינ־מאָל זיך מיט איהר נישט בעראַטען וועגען וועלכען ס'איז וויכטיגען ענין.

דער אמת איז געווען, אַז די אמת'ע קעניגין איז געווען שענער פון דיאַנ'ען, און יונגער — אַוודאי. אָבער דיאַן האָט געהאַט אַ כישוף'דיגען חן און תמיד אויסגעזעהן פריש און געזונד.

זעהענדיג ווי דער קעניג נעהמט אַוועק לאַנד און אַנדערע אייגענטום ביי פרעמדע און גיט עס אַוועק דיאַנ'ען, האָט די קעניגין דעמאָלט פּראָבירט אויפצוהעצען געגען איהר די הויפלייט און רע־גירונגס־מענשען; זי האָט זיי אָנגעוויזען אויף דעם אומרעכט, וואָס הענרי דער צווייטער בעגעהט צוליב זיין געליבטער. די רעגירונגס־מענשען און דיפּ־לאָמאַטען האָבען אָבער געהערט און געוואוסט נאָך פריהער אַלץ, וואָס עס קומט פאָר אין לאַנד, און מורא געהאַט. אַ וואָרט צו זאָגען, ווייל נישט נאָר איז דיאַן געווען שטאַרק חשוב ביים קעניג, וועלכער איז געווען פערליבט אין איהר ביז איבער די אויערען, נאָר זי האָט אויך געהאַט פערעהרער צווישען פאָלק און צווישען די קינסטלער (דיאַן איז געווען אַ ליבהאָבערין פון קונסט; איהר פּאַלאַץ איז געווען אַן אמת'ער קונסט־טעמפּעל).

וועגען איהר ליבע צו הענרי'ן האָט זי פאַקטיש זעהר אָפט גערעדט מיט איהרע פריינד, די קינסט־לער פון פראַנקרייך און פון אַנדערע לענדער, וואָס פלעגען אָפט קומען צו איהר צו גאַסט; פון אָט די געשפּרעכען האָט מען זיך דערוואוסט, אַז זי האָט אין אָנהויב צו הענרי'ן געהאַט אַ מוטערליכע בעציהונג. הענרי איז געווען דער צווייטער זוהן פון פראַנץ דעם ערשטען און דערום געהאַט קליינע שאַנ־סע אויף אָפּצוירש'ענען דעם טראָן; חוץ דעם האָט איהם דער פאָטער נישט ליב געהאַט. ער איז תמיד געווען אַ פערשלאָפענער יונגעל און אַ פערי־חלומ'טער. אַ שטיק צייט איז ער נאָר געווען פער־שיקט קיין שפּאַניען, און ווען ער איז צוריקגעקו־מען, איז ער אַלט געווען 14 יאָהר (דיאַן איז דע־מאָלט אַלט געווען 31 יאָהר). זי איז געווען אין דער פרויען־דעלעגאַציע, וואָס האָט דעם פּרינץ בעגע־גענט ביי זיין אָנקומען פונ'ם גלות אין שפּאַניע. זי האָט איהם וואַרעם צוגעטוליעט צו זיך און מיט מוטערליכער פריינדשאַפט און ווייכקייט געגלעט זיין פּנים. דאָס איז געווען די ערשטע בעגעגעניש פון הענרי און דיאַן, און פון דעמאָלט אָן האָט דער יונגער, 14־יעהריגער פּרינץ, נישט אָפּגעריסען זיך פון דעם תמיד יונגען „וואַסער מלאך".

הענריס עלטערער ברודער, דער אמת'ער קרוינפּרינץ, איז אין פיר יאָהר אַרום געשטאָרבען און הענרי איז געוואָרען קרוינפּרינץ. דיאַן האָט דע־מאָלט אָנגעהויבען מיט מעהר חשק אַרומצופּאַרען אַרום דעם יונגען בחור'ל, וואָס האָט געפּאַסט צו זיין איהר קינד, לויט די יאָהרען. זי האָט איהם גע־נומען אין די הענד אַריין און איהם צוגעגרייט פאַר דעם קעניגטום, וואָס האָט איהם ערוואַרטעט אין דער נאָהענטער צוקונפט.

זי האָט זיך אַזוי צוגעקניפּט צו איהם, אַז הענרי'ן האָט זיך געדאַכט, אַז אָהן איהר וואָלט ער קיין מינוט נישט געקענט לעבען, און ער האָט טאַקע נישט געלעבט אַ מינוט אָהן איהר, זינט ער איז 14 יאָהר אַלט געווען. דרייצעהן יאָהר כסדר האָט זי איהם געהאָלפען רעגירען איבער פראַנקרייך, קיין גלענצענדער קעניג איז ער נישט געווען, ווער אָבער ווייס וואָס פאַר אַ שלימ־מזל'דיגער קעניג ער וואָלט געווען ווען דיאַן וואָלט איהם נישט געהאָלפען?

קאַטערינאַ, די קעניגין, האָט געוועהנליך אַרויפ־געוואָרפען אַלע שולדען פון דער צרה'דיגער רעגירונג אויף דיאַנ'ען. אָבער קיינער האָט נישט געוואַגט צו זאָגען. אַז זי איז גערעכט, ווייל אַלע האָבען גע־קענט הענרי'ן זעהר גוט און געוואוסט, אַז ער איז אַ טויגעניכטס; איז די קעניגין געווען אין כעס און אָפּגעוואַרט אויף אַ גליקליכער מינוט, ווען זי וועט קענען אַריינשטעקען איהרע נקמה־נעגעל אין דיאַנ'ע.

און אָט אַ מאָמענט איז געקומען:

עס איז געווען אַ דריי־טאָגיגער יום־טוב אין הויף. די קעניגליכע פאַמיליע איז יעדען טאָג אַרומ־געפאָהרען הוליען איבער די וועלדער. קאַטערינע האָט געוואָרענט דעם קעניג, אַז ער זאָל נישט פאָהרען, ווייל אַ כשוף־מאַכערין האָט איהר גע־זאָגט, אַז דער קעניג וועט אומקומען אין אַ וואַלד. הענרי האָט זיך אויסגעלאַכט פון איהר. ווי האָט ער געקענט בלייבען אין פּאַלאַץ, אַז דיאַן איז דאָך געפאָהרען מיט דער קאָמפּאַניע? צי קען ער דען דיאַנ'ען ענטזאָגען? איז ער יאָ געפאָהרען און טאַקע גע'הרג'עט געוואָרען (ער איז אַראָפּגע־פאַלען פון פערד און אין 11 טעג אַרום געשטאָרבען). אַזוי גיך ווי מען האָט דעם קעניג אַהיימגעבראַכט אַ פערוואונדעטען, האָט די קעניגין בעפוילען דיאַנ'ען אַז זי זאָל מאָמענטאַל אָפּגעבען די קרוין־צירונג און פערלאָזען פּאַריז.

הענרי דער צווייטער איז געשטאָרבען אין יאָהר 1559. דיאַן האָט געלעבט נאָך זיבען יאָהר און אויך געשטאָרבען (1566), געשטאָרבען איז זי נישט האָבענדיג קיין איין גרויע האָר.

אָט אַזוי האָט געלעבט און געשטאָרבען די ערשטע פרוי אין דער וועלט. וואָס האָט איינגעפיהרט אין פראַנקרייך קאַלטע, פּראָסטע וואַסער וואַנעס יעדען פריהמאָרגען; זי איז אַלט געווען 67 יאָהר און נישט גרוי געווען און קיין איין קנייטש נישט געהאַט אויפ'ן פּנים און נישט אויפ'ן שטערן.

ב. ל—ר.

דער קיעווער גובערנאַטאָר

און אַ איד אַ שכור

(אַ אמת'ע מעשה)

פּאַסירט האָט עס מיט אַ צייט פאַר'ן קריג, ווען רוסלאַנד איז פאַר יודען געווען פערטיילט אויף צוויי טיילען, אויף דער „טשערטאַ", וואו יו־דען האָבען געמוזט וואוינען אויסער דער „טשערטאַ" וואו יודען האָבען נישט געטאָרט וואוינען. האָט פּאַסירט, אַז אין קיעוו האָט זיך פון אַ קליין פערד־וואָרפען שטעטעל אַריינגעקליבען אַ יונגערמאַן, אַ שוסטער. אַלס בעל־מלאכה האָט ער אָהן שוועריג־קייטען באַלד בעקומען דאָס רעכט צו וואוינען אין קיעוו. געווען איז ער אַ גאַנץ גוטער בעל־מלאכה און זייט דאַן איז ער געווען בעקאַנט אונטער'ן נאָמען „בנימין דער שוסטער" און אָהן שוועריג־קייטען באַלד בעקומען דאָס רעכט צו וואוינען, אַזוי זענען אַריבער אַ פּאָר יאָהר, נאָר מיט אַמאָל האָט בנימין דער שוסטער ליב בעקומען דעם בי־טערען טראָפּען. וואָס שפּעטער האָט ער אַלץ מעהר גענומען טרינקען, ביז ער איז געוואָרען אַ שיכור, ווי עס בעדאַרף צו זיין. ער האָט אַוועקגע־וואָרפען די אַרבייט און זיך אָנגעהויבען צו שלע־פען איבער די גאַסען שיכורערהייט. ער האָט פער־געסען זיין היים, זיין אַרבייט. ער האָט זיך גענו־מען אַרומשלעפען איבער די שענקלעך צו אַבען מיט אַלע איבעריגע קיעווער באָסיאַקעס, און מיט זיי צוזאַמען געזונגען די בעקאַנטע באָסיאַקישע לידעלעך. קיין מוסר, קיין תחנונים האָבען נישט גע־האָלפען, אומקעהרען האָט מען שוין איהם נישט גע־קענט. און מען האָט איהם שוין אָנגעהויבען צו רופען נישט „בנימין דער שוסטער", נאָר „בנימין דער שיכור".

אַלס יוד האָט ער דאָס רעכט צו לעבען אין קיעוו נאָר דאַן, ווען ער פערנעהמט זיך פּאַקטיש מיט זיין אַרבייט. די פּאָליציי האָט, פערשטעהט זיך, געטאָן דאָס איהריגע. אַרעסטירט איהם, אין „אוטשאַסטאָק" געבראַכט, איהם גוט אָנגעבראָכען די ביינער אַלס שיכור און אַלס אַ יוד. אַלס אַ יוד, וועלכער פערנעהמט זיך נישט מיט אַרבייט, האָט זי פון איהם צוגענומען דאָס רעכט צו וואוי־נען אין קיעוו.

מיט דעם האָט זיך איינענטליך די מעשה גע־דאַרפט פערענדיגען. אָבער דאָ הויבט זיך ערשט אָן דער עיקר מעשה.

נאָך דעם פּאָליציייאישען רעגלאַמענט האָט דער קיעווער פּאָליציי־מייסטער געדאַרפט אָפּגעבען דעם גובערנאַטאָר אַ ראַפּאָרט וועגען אַלץ, וואָס איז פאָר־געקומען אין שטאָט אין משך פון פערגאַנגענעם טאָג. ווענדעט ער זיך צום גובערנאַטאָר און דער־צעהלט איהם מיט אַ צופרידענעם שמייכעל:

— אַ זעהר אינטערעסאַנטער און גאַנץ זעלטע־נער צופאַל האָט איצט פּאַסירט ביי אונז אין שטאָט. שוין איניגע יאָהר, ווי דאָ לעבט אַ יו־דעל אַ שוסטער, און אַ דאַנק זיין שוסטעריי האָט ער בעקומען דאָס רעכט צו וואוינען דאָ, נאָר אָט האָט דער שוסטער פלוצלינג אַוועקגעוואָרפען זיין אַרבייט און זיין חייבל אַפילו, און אָנגעהויבען שיכור'ן אָבער טאַקע ווי עס בעדאַרף צו זיין, צו־זאַמען מיט אונזעריגע, נאָר נישט ווי אַ יוד... מיין פּאָליציי האָט איהם אַרעסטירט און איהם געלאָזט זיך אויסניכטערען אין אוטשאַסטאָק און אויך איהם די ביינער איינגעבראָכען, איצט וועט ער פערשיקט ווערען „עטאַפּנים פּאַריאַדקאָם" אין זיין שטעטעל, צו וועלכער ער איז צוגעשריבען.

דער גובערנאַטאָר האָט מיט גרויס אויפמערק־זאַמקייט אויסגעהערט די געשיכטע. דער פּאָליציי־מייסטער האָט געוואַרט, אַז דער גובערנאַטאָר וועט איהם אויסדריקען זיין דאַנק פאַר זיין געטריי־קייט דער מלוכה, נאָר אַנשטאָט דעם איז דער גו־בערנאַטאָר פלוצלינג בלאַס געוואָרען פון פער־דרוס און אויפרעגונג און האָט ביין גענומען שרייען אויף דעם צוש־אָקענעם און נאָך מעהר פערוואונ־דערטען פּאָליציימייסטער.

— אַזוי, אַזוי — האָט דער גובערנאַטאָר אויף איהם גענומען שרייען, — אַזוי פערשטעהט איהר ווי צו פערהיטען די אינטערעסען פון דער מלוכה אָט אַזעלכע נאַראָנים ווי איהר פערנעהמען אַזעל־כע פעראַנטוואָרטליכע פּאָסטענס אין דעם מלוכה־אַפּאַראַט? פערשטעהט איהר רען, וואָס פאַר אַ גרויסע נאַרישקייט און פערברעכען איהר האָט איצט אָפּגעטאָן? איך ווייס דאָך גאַנץ גוט, אַז מיר רודפ'ן די יודען, בעשרענקען ווי פיל מעג־לעך, זייערע רעכט, שרייבען פאַר זיי ספּעציעלע געזעצען, האָבען פאַר זיי געשאַפען די „טשערטאַ אָסיעדלאָסטי" און דאָס אַלץ דערפאַר, וואָס זיי זענען פאַר אונז דער געפעהרליכסטער עלעמענט. און געפעהרליך זענען זיי פאַר אונז, און מיר האַל־טען זיי אין איין רודפ'ען נאָר דערפאַר, וואָס זיי זענען צו ניכטער, זיי זענען צו קלוג, צו ענערגיש, העכער אין גייסט, רייכער אין פערשטאַנד, פאַר'ן רוסישען פאָלק. ווען מיר וואָלטען פאַר זיי נישט גע־מאַכט קיין בעגרענעצונגען, נאָר זיי געגעבען אַלע רעכט, וואָלטען זיי אונז באַלד אויסקאָנקורירט אויף אַלע געביטען פון דעם געזעלשאַפטליכען און מלוכה'שען לעבען. זיי וואָלטען דאַן אַלע שולען פול געמאַכט, אַלע אַמטען פערנומען. הונדערט טויזענד יודען געפינען זיך ביי אונז אין קיעוו, האָט איהר דען בעגעגענט ווען נישט איז אַ יודען אַ שיכור אין די קיעווער גאַסען? אונזערע שיכורים בעגעגענט איהר טאָג־טעגליך אויף יעדען טריט און שריט. זיי וואַלגערען זיך אין די גאַסען, אין אַלע רינשטאָקען. פאַרוואָס טרעפען מיר נישט קיין יודישע אָפּגעריסענע באָסיאַקעס? און אַז גאָט האָט אויף אונז שוין רחמנות געהאַט און האָט אונז צום סוף צוגעשיקט מיט זיינע גרויסע חסדים, אַ יודען אַ שיכור, נעהמט איהר און שלאָגט איהם און טרייבט איהם אַרויס פון קיעוו — און דער גובערנאַטאָר האָט פאָרטגעזעצט: — אַז די פּאָ־ליציי וועט בעגעגענען אין גאַס דעם יודען בנימין ווי ער וואַלגערט זיך אַלס שיכור, זאָל מען איהם גלייך אַריינעהמען מיט גרויס חבר און רחמים אין דער פּאָליציי, איהם לאָזען זיך גוט אויסשלאָ־פען, אויסרוהען זיך און דערנאָך זאָל איהר איהם גלייך מכבד מיט אַ ביסעל בראָנפען. יעדער „אָקאָ־לאָדטשנער נאַדזיראַטעל" וועלכער וועט איהם טרעפען אין גאַס, זאָל איהם געבען עטליכע קאָפּיקעס אויף בראָנפען, איהם זאָל חס ושלום אויף דעם קיין געלד נישט אויספעהלען.

— זייט וויסען — האָט דער גובערנאַטאָר פאָרטגעזעצט — אַז אָט דער יוד בנימין איז פאַר אונז אַן אוצר, וועלכען מיר האָבען שוין פון לאַנג געהאַלטען אין איין זוכען, וועלכען מיר דאַרפען אָפּ־היטען ווי אַ שוואַרצאַפּעל פון אויג, ווייל ער בעווייזט פאַר אַלעמען בעשיינפערלעך, אַז נישט נאָר מיר, רוסען, זענען שיכורים, און וואַלגערען זיך שיכור'ערהייט איבער די גאַסען, נאָר אויך, אַז די יודען זענען נישט קיין קלענערע שיכורים פאַר אונז.

און ביים גובערנאַטאָר אין קאַנצעלאַריע האָט מען באַלד צונויפגעשטעלט אַ דאָקומענט, לויט וועלכען דער יוד, בנימין, דער געוועזענער שוס־טער, און דער איצטיגער שיכור, האָט דאָס רעכט אומגעשטערט צו וואוינען אין אַלע טיילען פון דער הייליגער שטאָט קיעוו, נישט פערנעהמענדיג זיך מיט קיין שום מלאכה. בנימין דער שיכור איז אויף אַזאַ אופן געוואָרען אַ זעהר חשובער קיעווער בירגער, און איז שטענדיג אַרומגעגאַנגען אַ שיכור'ער איבער די קיעווער גאַסען, אויף בראָנפען האָט איהם פון דאַן אָן קיינמאָל נישט געפעהלט. יעדער רוס, וועלכער האָט איהם נאָר בעגעגענט, האָט, וועלענדיג אַרויסווייזען זיין גרויס איבערגעגעבע־קייט דעם פּאַטערלאַנד, איהם געגעבען געלד אויף צו שיכור'ען.

און דער יוד בנימין האָט געטרונקען און געטרונ־קען ביז איהם האָט געכאַפּט דער [illegible] און ער איז געפאַלען אויף די גאַסען פון דער [illegible] קיעוו.

אלחנן קליגמאַן.

ד"ר מ. קאַליש
צאָהן=אַרצט
זשעראָמסקיעגאָ 37
(פּאַנסקאַ)
נעמט אָן פון 1 ביז 2 נ"מ
און פון 7 ביז 8 אָוועגד.
זונטאָג און חגא
פון 12 ביז 2 נאָכמיטאָג.

האַנד־זאַקען=מאַשינען
156 און 200 פּאַסט ניי צו פערקויפען. כ'נעהם אָן צאָהלונג מיט סחורה
אַדרעס ערפאַהרען אין אַדמינ. פון „נייעם פ."

נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון דער אייזען=מעבעל=פאַבריק
I. B. WOŁKOWYSKI שענקיעוויטש 3/5
פאַבריק־לאַגער: נאַרוטאָוויטשאַ (דזיעלנאַ) 11, טעל. 37-70

איז: א מביליגסטען
מבעסטען
מבעקוועמסטען
און דער גרעסטער אויסוואַהל
כ'בעזיץ אויף לאַגער אַ גרויסען אויסוואַהל פון מעטאַל־ניקעל־בעטען, פעלד־בעטען, מעטאַלאָווע פּאַטענט „פּערפעקט" גאַראַנטיע 5 יאָהר, קינדער־וועגעלעך די נייעסטע פאַסאָנען, לעזשאַקעס, וואַש־טישען, סערוויזען, ווישימאַטקעס, אייז־קיסטען
איך באָרג אויס בעטען אויף זומער־וואוינונגען.

Znów niepotrzebne wydatki

Jest to pierwsza myśl każdej troskliwej gospodyni, gdy po praniu bielizna jest tak uszkodzona, że nie warto ją cerować ani łatać. A czy wiecie, Szanowne Panie, że tkanine setki razy prać można i dziesiątki lat się ona utrzyma, piorąc ją oczywiście tylko łagodnem i aromatycznem mydłem „Kołłontay z pralką". Łagodna a jednak obfita piana tego mydła usuwa szybko wszelki brud i pozostawia na tkaninie mikroskopijno-delikatną warstwę gliceryny, nadającą tkaninie miękkość. Sztuczne bielenie czyni tkaninę kruchą i wnet ją niszczy. Kto zasadniczo używa tylko mydło „Kollontay", chroni swą bieliznę przed szybkiem zniszczeniem.

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג
דזיאַסלעך, קין, גימען-
און צונג-קראַנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po poł. 4604

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און ליבעס-שוואַכקייטען.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

AKUSZERKA MASAŻYSTKA
B. JAKUBOWICZ
38 זגערזשער ,38
ערטיילט הילף-געבורטען
פריוואַט און פון דער
קראַנקן-קאַסע. כ'נעם אויך
אָן אינדערהיים וויזיטען.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער .11
טעל. 34-72
נעמט אָן פון 8—6 אָוונט

לאָסען
צו דער 1-ער קלאַס
פון דער 19-טער מלוכה-לאָטעריע
זענען שוין ביי אונז צו בעקומען.
אונגעוועהנליכע געלעגענהייט רייך צו ווערען!
מ'קען געווינען אין — גליקליכען פאַל — **750.000 זל.** מ'קען געווינען אין — גליקליכען פאַל —
אויסערדעם 400,000 זל., 350,000 זל., 150,000 זל., 100,000 זל.
2 צו 80,000 זל., 4 צו 75,000 זל., 2 צו 60.000 זל., 3 צו 50,000 זל.
און אַ סך, אַ סך אַנדערע אויף דער אַלגעמיינער סומע פון **28,272,000 זל.**
די שאַנסען צו קומען צו אַ פערמעגען זענען קאָלאָסאַלע!
יעדער צווייטער לאָס געווינט! ריזיקא און קאָסטען זענען מינימאַלע!

1/1 — 40 זל.	3/4 — 30 זל.	1/2 — 20 זל.	1/4 — 10 זל.

מיר האָבען שוין בעגליקט טויזענדער פאַמיליעס. .·. פאַר די געקויפטע און געוואונענע ביי אונז לאָסען האָבען מיר שוין אויסגעצאָהלט אונזערע שפּילערס מיליאָנען זלאָטעס.
מיר ראַטען נישט צו פערצעגערן מיט'ן קויפען ביי אונז לאָסען צו דער 1-טער קלאַס.
די העכסטע צייט! דאָס גליק אליין רופט אייך! די העכסטע צייט!
אונזערע אַדרעסען: צענטראַלע פון דער קאָלעקטור

Kantor Wymiany i Loterji
E. LICHTENSTEIN i S-ka
Warszawa, Marszałkowska 146
אבטיילונג אין לאָדז: **פּיעטריקאָווער 72**
קאָנטאָ P. K. O. פאַר וואַרשע .9.374 .·. קאָנטאָ P. K. O. פאַר לאָדז .64.209
די פירמע עקזיסטירט פון 1835 יאָהר.
געפל. בעשטעלונגען פון דער פּראָווינץ ערלעדיגען מיר תיכף דורך דער פּאָסט.
מיר שיקען גראַטיס אָריגינעלע לאָסען.

אויף דעם אָרט אויסשניידען און אונז געפל. צושיקען

Do Kolektury
E. LICHTENSTEIN, Łódź, Piotrkowska 72.
Niniejszem upraszam o przysłanie mi do I kl. 19 Lot. Państw.
__________ losów całych po zł. 40.—
__________ „ połówek „ „ 20.—
__________ „ ćwiartek „ „ 10.—
Należność zł.__________ wpłacę po otrzymaniu losów do P. K. O. na № 9374 czekiem nadesłanym mi przez kolekturę.
Imię i nazwisko: __________
Dokładny adres: __________

ערשטקלאַסיגער ווערקשטעל פון
קאָלדרעס
פוכענע און אויך וואַטענע, ביי
M. Złocisty לאָדז, 6 שערפּינג 34 (בענעדיקטא)
אויף לאַגער אַ גרויסן אויסוואַל פון פערטיגע קאָלדרעס

„אַרבייט" „PRACA"
די גרעסטע אָפּטיילונגען פאַר פערשפּרייטען פאַר-קענטנישען ביי יודישע פרויען אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 21 טעל. 67-15.
מאַכט בעקאַנט, אַז איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אויף פאָלגענדע אבטיילונגען:
1) שניידעריי פון דאַמען און קינדער צושניידען.
2) נייטאַריי: צושניידען און וועש-נייהען
3) האַנד-אַרבייטען.
4) אָנדולאַציע.
5) קינסטלערישער מאַשין שטיקעריי
6) מאַניקור
דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג פון 9-1 נ.מ. און פון 3-7 אָוו.

די מאָדערנסטע
לאַמפּען
פאַר שפּייז-צימערן און קאַבינעטען
קויפט זיך אַמבעסטען צו פאַבריקס-פרייזען
נור ביי **א. י. אייזנער, פּאַלודניאָווא 25**
טעלעפאָן 74-78.
בעמ.: מ'ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי איבער-אַרבייטונגען פון גאַז אויף עלעקטריע, ווי אויך אַקסעסוארס.

די בעקאַנטע פאַבר. נייע אַמעריק. שרייבמאַשינען
„ROYAL"
און רעכען-מאַשינען
„FACIT"
ווי אויך אַ פּאַרטיע פון געלעגענהייטליכע שרייבמאַשינען
„UNDERWOOD" i „Remington 12"
פאַסט נייע, זענען צו בעקומען נור ביי מיר צו קאָנקורענץ-פרייזען

ADOLF GOLDBERG, Piotrkowska 72, tel. 37-54.

Dr. med. **ALBERT GOTLIB**
פּיעטריקאָווער 26. טעל. 77-50.
אַקושער און ספּעציאַליסט פון פרויען-קראַנקה,
נעהמט אָן פון 4 ביז 7 אָוונד.
4340

Dr. MED. J. BETTE
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אינערליכע- און קינדער-קראַנקה
פּיעטריקאָווער 6. טעל. 44-95.
נעמט אָן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אָוונד.

הייַנט און פאָלגענדע טעג! הייַנט און פאָלגענדע טעג!
געהיימניס פון ציטאַדעל אין דעמבלין
מעכטיגע דראַמע אין 12 אַקטען פון די צייטען פון דער צאַרישער הערשאַפט אויף דער פּוילישער ערד.
Marja Jacobini, Natalja Lisienko, Gabriel Gabrio, Antoni Pointner i Angelo Ferrari — אין די הויפּט-ראָלען:
נעכסטער פּראָגראַם: „פרויען אויף א גלימשיגען וועג" מיט IGO SYM און VIVIAN GIBSON אין די הויפּטראָלען. אָנהויב 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב 12 בייטאָג. לעצטער סעאַנס 10 אָוו.

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.
אָרקעסטער בעדייטענד פערשטאַרקט
אויפן 1-טן סעאַנס פערקלענערטע פרייזען

פון זונטאָג, דעם 28 אַפּריל ביז דעם 4 מאַי ווערט געגעבען
פּאַנצער-שיף אַטלאַנטיק
אין די הויפּטראָלען: L. OLDHAND i H. EDWARDS
פון שבת דעם 4 מאַי הײַנט טאַנצט מאַריעטאַ
LYA MARA —אין דער הויפּט-ראָלע
פערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ד. שימקעוויטש. .·.
דער נעכסטער פּראָגראַם: „די געשענדעטע"

קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פּלאַץ קאָשטשעלני
פערשטאַרקטער אָרקעסטער

הײַנט און פאָלגענדע טעג! גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם אין 20 אַקטען.
1) **דאָס רעכט פון דער שווערד און בלוט**
גרויסע ריטערליכע און שפּאַנענדע דראַמע אין 10 גרויסע אַקטען מיט'ן גלענצענדען פילם-שטערן RICHARD DIX אין דער הויפּטראָלע.
2) **קוואַרטאַל פון פערבאָטענע פערגעניגענס**
זיטען-דראַמע אין 10 אַקטען מיט'ן אַנטייל פון יאַפּאַנישע אַרטיסטען. אויסער זיי אין דער הויפּטראָל שפּילט ALFRED ABEL

קינאָ „סירענא"

אין קורצען: „דער לעצטער בעפעהל" מיט EMIL JANNINGS אין דער הויפּטראָלע.

ניַיער פאָלקסבלאַט
דאָס לאָדזער לעבען

3 פרייטאָג — כג ניסן תרפ"ט
מאַי
זון־אויפגאַנג 4.10
זון־אונטערגאַנג 6 58

פייערונג פונ'ם אַרבייטער יום־טוב אין לאָדז איז אַדורך רוהיג

דער הייַאָהריגער 1. מאַי איז אין לאָדז אַדורך זעהר אימפּאָזאַנט און רוהיג. ס'איז שוין זייט עטליכע יאָהר געוואָרען אַ מנהג, אַז די עפענטליכע דעמאָנסטראַציעס אינ'ם טאָג פון ערשטען מאַי ווערען איינגעאָרדענט בשותפותדיגע פון אַלע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען מיט די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען. דוקא אין לאָדז, וואו ס'איז בולט דער אינטערנאַציאָנאַלער צוזאַמענשטעל פונ'ם פּראָלעטאַריאַט, איז עס געלונגען אויפצושטעלען „אַנ־איינהייטליכען פראָנט" און אין דעם צוג וועלכע דאַרף פאַר אויסען גילטען אַלס אַ דעמאָנסטראַציע פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער סאָלידאַריטעט בעטייליגען זיך די פּוילישע, דייטשע און יודישע סאָצ. פּאַרטייען. דערביי ווערט די אָרדנונג געהאַלטען מוסטערהאַפט דורך אַ געמישטער מיליץ פון אַלע פּאַרטייען, וואָס בעטייליגען זיך אין דער דעמאָנסטראַציע; די טראַנספּאַראַנטען, רעדעס, אויסרופען, לידער א. אַז. וו. קומען פאָר אין אַלע שפּראַכען.

אין דער הינזיכט איז לאָדז דערווייל די איינציגע שטאָט אין פּוילען.

די פּאָרבערייטונגען צום ערשטען מאַי האָבען זיך אָנגעהויבען שוין צוריק מיט אַ וואָך. יעדער פּאַרטיי און פּראָפ. פעראיינען האָבען איינגעאָרדענט געשלאָסענע און עפענטליכע פערזאַמלונגען, אויף וועלכע ס'איז אויפגעקלערט געוואָרען די בעדייטונג פון ערשטען מאַי, און מ'האָט גערופען צו בעטייליגען זיך אין דער דעמאָנסטראַציע.

בונד און ליגקע פּועלי ציון האָבען איינגעאָרדענט מאַי־פערזאַמלונגען אין „פילהאַרמאָניע", אויף וועלכע, ס'ענען אַרויסגעטראָטען היגע און וואַרשאַווער רעדנער.

דינסטאָג אין אָוועגד איז פאָרגעקומען אַ מאַי־אַקאַדעמיע אין שטעטישען טעאַטער, אויף וועלכער ס'זענען, חוץ רעדעס אַרויסגעטראָטען דער פאָרזיצער פון שטאָט־ראַט, האָלצגרעבער, פּרעזידענט זשעמיענצקי, וויצע־פּרעזידענט וועלינסקי, רעפּ. קראַניק און ראַטמאַן ליכטענשטיין.

אין שטאָט אין די פאַבריקען און ווערקשטאַטען זענען דערווייל אין אַ גרויסער צאָהל פערשפּרייט געוואָרען אויפרופען פון אַלע פּאַרטייען, וואָס האָבען גערופען צו פייערן דעם 1. מאַי גרויסע פּלאַקאַטען אין פּויליש — דייטש און יודיש האָבען אין נאָמען פון די אַלע אויסגערעכנטע פּאַרטייען גערופען צו פייערן דעם אַרבייטער יום־טוב.

מיטוואָך, דעם 1. מאַי האָבען זיך באַלד אינדערפריה איבער דער שטאָט אָנגעהויבען ציהען גרופּען מיט פונאַנדערגעוויקעלטע פאָנען און מיט אָרקעסטערס. מען איז געגאַנגען פון אַלע עקען שטאָט אין דער ריכטונג צו שייבלערס מאַרק, וואו ס'איז געווען בעשטימט דער זאַמלונגס־פּונקט. אַרום 10 אינדערפריה האָט זיך אויף שייבלערס מאַרק פאָרמירט דער צוג. און האָט, אונטער די קלאַנגען פון די אַרבייטער־אָרקעסטערס, זיך גערירט דורך גלובנא גאַס צו דער פּעטריקאָווער.

בראש פונ'ם צוג זענען געגאַנגען די רעפּרעזענטאַנטען פון אַלע פּאַרטייען, וואָס האָבען אָנטייל גענומען אין צוג (פּ.פּ.ס., דייטשע אַרבייטס־פּאַרטיי, בונד, ליגקע פּועלי ציון, רעכטע פּועלי ציון, פּראָפ. קלאַסען־פעראיינע) נאָך זיי זענען געגאַנגען עטליכע ראַיאָנען פון די פּ.פּ.ס. און דאַן די דייטשע אַרבייטס־פּאַרטיי, בונד און פּועלי ציון מיט די יודישע פּראָפ. פעראיינע. נאָך זיי זענען געגאַנגען די פּוילישע פּראָפ. פעראיינע, און ווידער עטליכע ראַיאָנען פון פּ.פּ.ס.

דער צוג אין וועלכען ס'האָבען זיך בעטייליגט אַנ'ערך 15—18 טויזענד מאַן, האָט געמאַכט זעהר אַנ'אימפּאָזאַנטען איינדרוק און איז דעם גאַנצען וועג גלובנא, פּעטריקאָווער, פרייהייטס־פּלאַץ, קאָנסטאַנטינער גאַס ביז צום שטח פון קאָנסטאַנטינער וואַלד אַדורך אין דער פולסטער אָרדנונג אָהן שום צווישענפאַלען.

אויף דער קאָנסטאַנטינער פּאָלעסיע זענען ביים קבר פון די געפאַלענע פרייהייטס־קעמפּפער און אויף ספּעציעל איינגעאָרדענטע טריבונעס געהאַלטען געוואָרען רעדעס. צ.וו. אַנד. האָבען גערעדט וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי סענאַטאָר דאַנילעוויטש, רעפּ. קאָוואַלסקי, רעפּ. צערבע, ראַטמאַן ליכטענשטיין, ראַטמאַן האָלענדערסקי, זעלמאַנאָוויטש, מילמאַן, פערגאַמענט, ציטרינאָוויסקי, בראַנר, סטאָלאַרסקי, יאַמאַ, קרוק א. אַנד.

אין אָווענד איז אין זאַל פון דער געזעלשאַפט אָוו. קורסען פאָרגעקומען אַ מאַי־אַקאַדעמיע פון די לינקע פּועלי ציון, מיט רעדעס זענען אַרויסגעטראָטען ראַאַר עדעלמאַן, ראַטמאַן האָלענדערסקי, סטאָלאַרסקי, בראַנר, יאמא. נאָכדעם האָט די „אַרבייטער בינע" אויסגעפיהרט איינינע זאַכען, און דער עולם האָט זיך געווײַלט ביז שפּעט ביינאַכט, זינגענדיג לידער א. אַז. וו.

אַנ'אַקאַדעמיע האָט אויך איינגעאָרדענט די אַרבייטער־געזעלשאַפט „טור" און די רעוואָלוציאָנערע פראַקציע פון פּ.פּ.ס.

פּאָליציי איז אויף די גאַסען געווען ווייניג און דאָך איז די אָרדנונג אין ערגיץ נישט געשטערט געוואָרען. בלויז ביים רוג קאָנסטאַנטינער און גדאַנסקאַ ביי דער טורמע וואו ס'איז פאַרביינגעגאַנגען די דעמאָנסטראַציע, איז געשטאַנען אַ שטאַרקע אָפּטיילונג פון פּאָליציי, וועלכע האָט געהיט דעם אַריינגאַנג אין דער גדאַנסקאַ גאַס.

אין פערלויף פון טאָג האָבען די קאָמוניסטען אין עטליכע ערטער געפּרובט איינאָרדנען בעזונדערע דעמאָנסטראַציעס און מיטינגען. ס'איז זיי אָבער נישט געלונגען. אויף לעאָנאַרדס פּלאַץ איז אָנגעקומען דער קאָמוניסטישער רעפּוטאַט ראַשאַק, וועלכער האָט געוואָלט רעדען צום פערזאַמעלטען עולם, די פּאָליציי האָט אָבער אַלעמען פונאַנדערגעטריבען און קיין מיטינג איז נישט פאָרגעקומען. אויך אויף דעם גרינעם מאַרק האָט זיך אָנגעהויבען פערזאַמלען אַ המון. די פּאָליציי האָט אָבער אַלעמען פונאַנדערגעטריבען. ס'זענען דערביי אויך פאָרגעקומען איינינע אַרעסטען.

ווי בעקאַנט האָט פאָראַיאָהרען דער סאָציאַליסטישער מאַגיסטראַט אַרויסגעהאָנגען אויף זיין געביידע די רויטע פאָן. מיטוואָך אינדערפריה איז אין מאַגיסטראַט געקומען אַ פּאָליציי־קאָמיסאַר מיט אַ פשעראָדניק און האָט ערקלערט, אַז דער וואָיעוואָדע האָט פערוועהרט אַרויסצוהענגען הייַיאָהר אַ רויטע פאָן. ווי מ'גיט איבער האָט דער מאַגיסטראַט בעשלאָסען וועגען דעם ענין צו אינטערווענירען ביי דער צענטראַל־מאַכט.

אַ בעזונדערע דעמאָנסטראַציע־צוג האָט איינגעאָרדענט די לעוויצע פּ.פּ.ס. דער צוג איז געווען לעגאַליזירט, און איז אַדורך די גאַסען — פּעטריקאָווער ראַדוואַנסקאַ, זשעראָמסקי ביז צום גרינעם מאַרק, וואו ער איז זיך רוהיג פונאַנדערגעגאַנגען.

אין פיל פאַבריקען האָט מען דעם טאָג נישט געאַרבייט. די טראַמוואַיען האָבען פונקציאָנירט נאָרמאַל. די וואָס זענען נישט געקומען צו דער אַרבייט זענען נישט בעשטראָפט געוואָרען. אויך די אָנגעשטעלטע פון מאַגיסטראַט און קראַנקען־קאַסע, וועלכע האָבען נישט געוואָלט קומען צו דער אַרבייט זענען נישט בעשטראָפט געוואָרען.

די דעמאָנסטראַציע־צוגען פון די יודישע פּאַרטייען זענען אויסגעפאַלען גענוג אימפּאָזאַנט, הגם מ'האָט גערעכענט, אַז דער אומשטאַנד, וואָס דער 1. מאַי איז אויסגעפאַלען אין יו"ט וועט אָפּהאַלטען פיל פון דער בעטייליגונג אינ'ם צוג. דאָס איז אָבער נישט געשעהן, און די יודישע סאָציאַליסטישע פּאַרטייען מיט זייערע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען האָבען זיך רעפּרעזענטירט נישט קלענער און אפשר נאָך עטוואָס שטאַרקער ווי פאָראַיאָהרען.

היינט
פייערונג פון 3 מאַי

(מ) דער קאָמיטעט צו פייערן דעם יוביליי פון דער 3 מאַי־קאָנסטיטוציע האָט אַרויסגעגעבען אַנ'אויפרוף צו אַלע בירגער אַנטייל צו נעהמען אין דער פאָלקס־פייערונג פונ'ם 3 מאַי.

די פייערונג האָט זיך אָנגעהויבען נעכטען דאָנערשטאָג מיט אַ פאַקעל־אָרקעסטער פון די שולען, מיליטער און פייערלעשער.

היינט אינדערפריה פון 9 ביז 11 אַ זייגער פריה קומען פאָר גאָטעס־דינסטען אין פערשידענע קאָשטשאָלען אין דער קאַטעדראַ אין די שוהלען און אין סינאַגאָגע.

12 אַ זייגער בייטאָג — אַ דעפילאַדע.

3 אַ זייגער — ספּאָרט־איבערזיכט אין העלענאָוו.

4 אַ זייגער — די „ים און טייך־ליגע" בעווייזט שווים־איבונגען אין רודע־פּאַביאַניץ.

פייערליכע זיצונג פון שטאָט־ראָט

(2) היינט, 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אַ פייערליכע אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון שטאָט־ראָט, וואו עס וועט אויך איבערגעגעבען ווערען דער הייַיעהריגער לאָדזשער פר. זאָפיאַ ריגער־נאַלקאָווסקאַ דער ליטעראַרישער פּריז 10,000 זל.

נאָכדעם פייערליכע פאָרשטעלונגען אין שטעטישען און אין פּאָפּולאַרני טעאַטער.

פּאָבאָר פון יאָהרגאַנג 1908

(2) היינט אַמטירען נישט די קאָמיסיעס. מאָרגען דאַרפען זיך שטעלען די מיליטער פליכטיגע פונ'ם 2 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות O, N, M, Ł, L, K. אין דער 1 פּאָבאָר־קאָמיסיע (פּאָמאָרסקאַ 18).

אין דער צווייטער קאָמיסיע (אָגראָדאָוואַ 34) דאַרפען זיך שטעלען די מיליטער־פליכטיגע, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 1 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות J, I, H, G, V, F.

אין דער פּאָבאָר־קאָמיסיע אויף זאַקאָנטנאַ 82 דאַרפען זיך שטעלען די פונ'ם יאָהרגאַנג 1906, קאַטעגאָריע B, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם IV פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, אויף די אותיות פון A ביז Z.

(2) די פּאָבאָר־פליכטיגע, וועלכע געפינען זיך נישט אין דער שטאָט, וואו עס געפינט זיך זייער פּאָבאָר־קאָמיסיע קענען, לויט אַ בקשה, זיך שטעלען צו דער קאָמיסיע אין דעם אָרט, וואו זיי געפינען זיך. די פּאָבאָראָווע, וועלכע בעקומען אַזאַ ערלויבניש, דאַרפען צושטעלען ביים פּאָבאָר דאָקומענטען, וועלכע בעווייזען אָהן ספק זייער אידענטישקייט.

•

(ס) נעכטען האָט זיך אָנגעהויבען דער פּאָבאָר פונ'ם יאָהרגאַנג 1908 און פון 1906 און 1907 קאַטעגאָריע „ב". פון די יונגעלייט, וועלכע זענען צייטווייליג אָנערקענט געוואָרען פאַר נישט־פעהיג צו מיליטער־דינסט, אין מאַי און אין יוני 1927 און 1928 אין די יאָהרגענג פון 1883 ביז 1905 איינשליסליך, וועלכע האָבען זיך צוליב וועלכע ס'איז סיבּות זיך נישט צוגעשטעלט צו די פּאָבאָר־קאָמיסיעס און האָבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־דינסט. אויך די פרייוויליגע 1909, 1910 און 1911.

די פּאָבאָר־קאָמיסיעס וועלען פונקציאָנירען אין דריי פּונקטען. פּאָבאָר־קאָמיסיע נומער 1. (פּאָמאָרסקאַ 18) די פּאָבאָר־קאָמיסיע, נומער 2 (אָגראָדאָוואַ 34) און פּאָבאָר־קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנטנע 82).

די פּאָבאָר־קאָמיסיעס אַמטירען פון 8 אַ זייגער אָן.

•

(מ) דאָס מיליטערישע ביוראָ ביים מאַגיסטראַט מעלדעט די פּאָבאָראָוצעס פונ'ם יאָהרגאַנג 1908, וועלכע האָבען זיך געמעלדעט צו די פּאָבאָר־ליסטעס און האָבען נאָך נישט בעקומען קיין ענטשפּרעכענדע צייגנישען, אַז זיי זאָלען קומען די דאָזיגע אָפּנעהמען אין דעם ביוראָ אויף פּיעטרקאָווער 212, פענסטער 8 פון 9 ביז 13.

אויפזיכט, באַנקראָט, טורמע...
פאַר גרויס פערגעניגען קומט מען נישט דערצו.

די פירמע „יוליוש לאַהרער, פאַבריק פון בוימוואָל־אויסאַרבייטונג" היפּאָטעטשנאַ 6 וועלכע עקזיסטירט שוין 25 יאָהר האָט נעכטען אַריינגעטראָגען אין האַנדעלס־געריכט אַ בקשה וועגען אַנ'אויפזיכט.

•

אויף דער לעצטער זיצונג פון האַנדעלס־געריכט איז אויך בעהאַנדעלט געוואָרען די בקשה פון דער פירמע „א. בּרענער" פּיעטריקאָווער 80, וועגען פּראָלאָנגירען איהר די צאָהלונגען.

•

אין האַנדעלס־געריכט איז אַריינגעפלאָסען אַ בקשה צו ערקלערען באַנקראָט די פירמע „ברידער באַרנשטיין" פּיעטרקאָווער 122. דאָס געריכט האָט עס בעשלאָסען צו טאָן, און דעם אינהאָבער בצלאל באַרנשטיין אָפּגעגעבען אונטער דער אויפזיכט פון פּאָליציי.

•

דאָס האַנדעלס־געריכט האָט ערקלערט באַנקראָט די פירמע „י. ראַבּרעצקי" אַלל. קאָשטשיושקי 10 און ראַבּרעצקין אַלס בייזוויליגען אָנזעצער אַריינגעזעצט אין אַרעסט.

פערמשפּט פאַר אַ נקמה־אָנפאַל

(2) דאָס לאָדזער קרייז־געריכט האָט נעכטען בעהאַנדעלט פאָלגענדען אינטערעסאַנטען פּראָצעס: צווישען דעם בעוואוסטען פּוילישען פּאָליטיקער און אינהאָבער פון גרויס גיטער גראַף פשעזדזשעצקי מיט דער פאַמיליע שערלעצקי איז ענטשטאַנען אַ סכסוך צוליב אַ שטיק ערד אין בושעווינער פּאָוויאַט. דאָס געריכט האָט פאַר־אַ־יאָהרען דעם שטרייט־שטח צוגעמשפּט דעם גראַף פשעזדזשעצקי. גראַף פשעזדזשעצקי האָט דאַן פאָרגעלענט זיינע נעגנער, אַז זיי זאָלען ביי איהם דאָס שטיק ערד אָפּקויפען און איהם בעצאָהלען אין ראַטעס. די שערלעצקים האָבען זיך אָבער געפיהלט שטאַרק געטראָפען פון דעם גאַנצען ענין, און איינער פון די זוהן, יאַן שערלעצקי האָט בעשלאָסען נקמה צו נעהמען. ער האָט אָפּגעוואַרט אויפ'ן וועג ווען גראַף פשעזדזשעצקי איז געפאָהרען פון גלאָוונע צו זיך אין גוט אַריין און האָט אויף איהם אויסגעשאָסען עטליכע מאָל. גראַף פשעזדזשעצקי האָט פאַרקומען בערייטענדע וואונדען, פון וועלכע ער האָט זיך לאַנג געהיילט.

יאַן שערלעצקי איז נעכטען געשטאַנען פאַרין לאָדזער קרייז־געריכט און איז פערמשפּט געוואָרען אויף 4 יאָהר טורמע און פערלירען אַלע רעכט.

אַ קאָנפערענץ וועגען דעם קריזיס אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, ווערט אויף מאָרגען צוזאַמענגערופען אַ זיצונג פונ'ם אויספיהר־קאָמיטעט פון קלאַסען־טעקסטיל־פעראיין, אויף וועלכען דעפּוטאַט שטשערקאָווסקי וועט אָפּגעבען אַ בעריכט וועגען זיין אינטערווענץ ביי דער צענטראַל־מאַכט מכוח לינדערען דעם קריזיס, וואָס הערשט אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע.

רעגיסטראַציע פון „פרעמדע"

(—) מאָרגען, דאַרפען זיך מעלדען די פרעמדע אויף קילינסקי גאַס 152, ביי וועלכע די פאַמיליען־נעמען הויבען זיך אָן מיט דעם אות N.

אַרטור שיק אין לאָדז

אין לאָדז ווייַלט איצט דער בערימטער יודישער קינסטלער, אונזער בן־עיר אַרטור שיק. אין די נאָהעסטע טעג אָרדענט איין שיק אַנ'אויסשטעלונג פון זיינע וואונדערבאַרע מיניאַטורען פון קאַלישער סטאַטוט". די דאָזיגע אויסשטעלונג איז אַדורך אין פּאַריז און וואַרשאַ מיט אַ שטורמישען ערפאָלג, און דער קינסטלער איז זעהר וואַרים אויפגענומען געוואָרען סיי פון דער קריטיק און סיי פון פּובליקום, וואָס האָט מאַסענהאַפט בעזוכט די דאָזיגע אויסשטעלונג אויך אין לאָדז ווערט שיק'ס אויסשטעלונג ערוואַרט מיט גרויס אינטערעס.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט־דיזשורען

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: מ. ליפּיעץ, (פּיעטרקאָווער 193); מ. מילער, (פּיעטרק. 46); וו. גראָשקאָווסקי, (קאָנסטאַנטינער 15); פּערעלמאַן (ציגעל־גאַס 64); גיעוויאַראָווסקי, (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37); ז. זונדעלעוויטש (אַלט־שטאָט 9.

Dr. Z. Rakowski
הויט. פאַר אויערען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27-81.
[illegible]

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספּעציאַליסט פאַר הויט־, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען
[illegible]
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָווענד.

אמעשה סדום אין לאדז.

געבוירט אַ קינד פון איהר ברודער און בעגראבט עס לעבעדיגערהייט.

די לאדזער פאליציי האט בעקומען א מעלדונג פון דעם קאַרטאַשינער פאליציי־קאָמיסאַריאַט, אַז דאָרט האָט מען אַרעסטירט די לאָדזער איינוואוינערין, די 18 יעהריגע זאָפיא בערנאַטשיק (פראָפעסאָרסקא 3), וועלכע האָט דאָרט געפרובט ערמאָרדען איהר ניי געבוירען קינד.

די געשיכטע פון דעם פערברעכען שטעלט זיך פאַר העכטס סענסאַציאָנעל:

דער פאליציי־וועכטער אויפ'ן קאַראַטאַשינער וואָקזאַל האָט בעמערקט אַנקומען מיט דער באַהן אַ פרוי אַ מעוברת'ע און עס איז געווען צו זעהן, אַז זי ליידט פון עפּעס וועהטאָגען.

אין אַ שעה אַרום איז אָפּגעגאַנגען אַ צווייטער צוג אין דער ריכטונג קיין קאַליש. דער פאליציי־בעאַמטער האָט בעמערקט דיזעלבע פרוי, אַ זעהר אָפּגעשוואַכטע, און עס האָט זיך איהם געוואָרפען אין די אויגען, אַז דאָס מאָל זעהט זי שוין אויס נישט שוואַנגער. דער פאליציאַנט האָט געהאַט אַ פערדאַכט אַז די פרוי האָט געוויס געשמוגעלט עפּעס סחורות און דערפאַר האָט זי אויסגעזעהען ווי מעוברת. דער פאליציאַנט האָט זי דעריבער פערהאַלטען און אָפּגעפיהרט אין פאליציי־קאָמיסאַריאַט.

די מעשה וועלכע די פערהאַלטענע האָט דאָרט פערצעהלט האָט אַרומגעכאַפּט מיט אַ שוידער אַלע אַנוועזענדע.

זי — די 18 יעהריגע זאָפיא בערנאַרטשיק וואוינט צוזאַמען מיט איהר ברודער אַ פאַבריק־אַר־בייטער. איינמאָל, אין אַ שכורן צושטאַנד האָט דער ברודער זי פערגוואַלטיגט און פון דאַן אָן איז גע־צוואונגען צו נעהנטערע בעציהונגען מיט איהם. עהערגעכטען האָט זי דערפיהלט געבוירט־וועהען. זי האָט זיך בעראַטען מיט'ן ברודער און בעשלאָסען צו פאָהרען קיין קאַראַטאַשין, וואו זיי האָבען קרובים דאָרטען געבוירען און לאָזען דאָס קינד ביי די קרובים.

אויפ'ן וועג האָט אָבער די פערראַרטשיק בע־שלאָסען פטור צו ווערען פונ'ם קינד. עס איז איהר געווען אַ בושה קומען צו די קרובים אין דעם צושטאַנד. זי איז דעריבער פונ'ם וואָקזאַל אַרויין אין שטעטישען גאָרטען, וועלכער געפינט זיך אַנטקעגען דעם וואָקזאַל, מיט די לעצטע כוחות אויסגעגראָבען אַ גרוב און ווי דאָס קינד האָט זיך בעוויזען אויף דער וועלט... האָט זי עס בעגראָבען.

די פאליציי איז באַלד געגאַנגען אויף דעם אָנגעוויזענעם אָרט אין פאַרק, און ווירקליך אַרויסגע־גראָבען דאָס קינד. דעם אַרויסגערופענעם דאָקטאָר איז געלונגען דאָס קינד צו דערמינטערען. דער דאָקטאָר ערקלערט דעם גם דערמיט, וואָס די גרוב איז געווען נישט טיף און נישט פעסט פערשיט.

דאָס קינד האָט מען אָפּגעשיקט אין אַ קינ־דער־היים, און די מוטער אין אַ קליניק, וואו מען האָט לעבען איהר אַוועקגעשטעלט אַ פאליציי־וואַך, ביז זי וועט געזונד ווערען.

פערזענליכעס

פונ'ם זיין געזונדהייטס אורלויב איז צוריק־געקומען לאָווניק אַלעקסאַנדער יאָעל און האָט איבערגענומען זיין אַמט.

וויל דווקא צוהאַקען אַ גראַנאַט און ווערט שווער פערוואונדעט

אויף פיעטרקאָווער 229 האָט דער הויז־וועכ־טער מאַטישעוויטש געפונען אַ האַנד־גראַנאַט. נישט וויסענדיג, וואָס דאָס איז, האָט מאַטישעוויטש גע־פרובט דעם גראַנאַט עפענען מיט אַ האַק. פונ'ם ערשטען קלאַפּ האָט דער גראַנאַט עקספּלאָדירט און מאַטושעוויטש איז שווער פערוואונדעט גע־וואָרען. די פאָגאָטאָוויע האָט איהם אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

לאזט אייך נישט גענארען!

אויגען־אונטערזוכונג געניי ווי ביי אַ דאָקטאָר אין אַ ספּעציעל צימער איז נור ביים אָפּטיקער

פר. פאסטלעב

71 פעטריקאָווער 71

ביים קויפען אַ בריל, קוועטשער, אָדער נור גלעזער איז

אויגען־אונטערזוכונג בחנם!

אַכטעט אויף דעם הויז = נומער 71 71

POSTLEB, PIOTRKOWSKA 71

POSTLEB, PIOTRKOWSKA 71.

פון „ארט"

ערב'ן אַרויספאָהרען אין דער וועלט

מיט דעם איצטיגען פּראָגראַם א. נ. „מצה־ברייי" האָט דער „אַרט" אונזערער פּערפעסטיגט דעם צוטרוי און ליבע צו זיך מצד דעם ברייטען יודישען טעאַטער־עולם, וואָס האָט איהם אין די יום־טוב־טעג בעזוכט מאַסענווייז, און אויף אַ שטור־מישען אויפ'ן אויסגעדריקט אָנערקענונג דעם היי־פעל יונגע קינסטלער, וואָס האָט געהויבען דעם פּרעסטיזש פון לאָדז אין דער ברייטער יודישער וועלט.

מיט דעם דאָזיגען פּראָגראַם פּערענדיגט דער „אַרט" זיין איצטיגען צווייטען סעזאָן אין לאָדז, און די טעג הויבען זיך שוין אָן די הכנות צום אַרויספאָהר אויף דעם זומער־טורנע.

מיט דעם „אַרט" פּערטראַקטירען איצט אַ רייה דירעקטאָרען פון וואַרשא, ווילנע, קראקע און לעמ־בערג און בקרוב וועט פעסטגעשטעלט ווערען אין וואָס פּאַר אַ ריכטונג אונזער טעאַטער וועט אַרויס־פאָהרען.

ספּאָרט־בעוועגונג.

„חשמונאי" — „ל.ט.ס.ג." 3:1 (2:1)

„חשמונאי" II — ווידז. מאַנופאַקטור" 5:2 (1:1)

„הכח" — „קדימה" 1:1 (1:1)

„הכח" II — „קדימה" II 2:2

וואַרשא 2, (טעלעפאָניש)

„ווידזעוו" (לאָדז) — „סקרא" (וואַרשא) 3:4

מעלדונג

„החלוץ מרכזי" (צעגעלניאַנא 4).

אַכטונג חברים־ות!

שבת 7 אָוועגד פּינקטליך קומט פאָר די פאַרט־זעצונג פון דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג אויף דער טאָג־אָרדנונג: פּלאַן פון דער צוקונפטיגער אַרבייט, וואַהלען, פּרייע פאָרשלאָגען און פערשידענעס. אַלע חברים־ות ווערען אויפגעפאָדערט פּינקטליך צו קומען. דאָס פּרעזידיום.

אַכטונג שנייער אַרבייטער!

זונטאָג, ד. 5. מאַי, 6 אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון טעקסטיל פעראיין ווסכאָדניא 70, אַ גרויסע פערזאַמלונג פון אַלע שנייער אַרבייטער וועגען בעוונהערס וויכטיגע פראַגען.

די שנייער פאַך־קאָמיסיע ביים טעקסטיל פעראיין. 7026

Dr. med.

J. POLAK

אינער־ליכע קראַנקייטען

ספּעצ.: אַלערגישע קראַנק־הייטען (אַסטמאַ, אַסקוש, ליס, פּאַקושיוועס, אורטיקאַריום).

האָט זיך איבערצויגען אויף

6. שערפּיען 22

פּראָנט, 1. שטאָק.

נעמט אָן פון 12^{30} ביז 2.

איך נעהם אָן אויף

לוין

הענטשקעס

אויף שליטען־מאַשינען עקשטיין,

נאָוואָמיעסקאַ 7.

דייטש און פּויליש

גרינדליך צו ערלערנען קען מען זיך צו זעהר ביליגע פּרייזען.

פּאָמאָרסקאַ 35

ראַגאָזשינסקי

צו פרעגען ביים וועכטער.

א אינטעליגענט פרייליין

ווערט געזוכט אלס סקלעפּאָווע אין סאָדע־וואַסער־געשעפט ביי לאַסקי, ציגעל־גאַס 17 (פראָנט־געוועלב).

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

WodnyRynek(róg Rokicińskiej)tel.18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od dnia 30 kwietnia do 6 maja 1929 r.

Dla dorosłych:

Wolna przeróbka monumentalnego dzieła

J. W. GOETHEGO

„FAUST"

W rolach głównych:

EMIL JANNINGS, Gösta Ekeman, Kamila Horn i Yvetta Guilbert.

Dla młodzieży:

„Dzieci kapitana Granta"

Obraz w 7 aktach według powieści

JULJUSZA VERNÉ.

Części zamienne

Ford

- i -

Chevrolet

OPONY

MASZYNY

oraz

WSZYSTKO DO AUTA!

najtaniej

Jener. Repr. **„BERSON", Łódź**

Narutowicza 16.

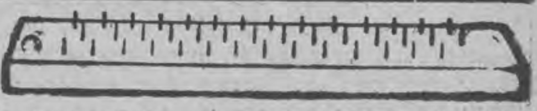

OBICIA DO SZARPACZY

wszelkiego rodzaju

B-cia KARDYNAST

Łódź, Nawrot 35, tel. 77-42.

ווארנונג!

צוליב דעם, וואָס ס'האָבען זיך בעוויזען אין דער שטאָט וועקסלען מיט אַ געפעלשטער אונטערשריפט גענוי ווי מיינע און מיט אַ געפעלשטען שטעמפּעל, וואָרען איך אַלע סוחרים אַזעלכע וועקסלען נישט צו נעהמען אָהן אַ פריהערדיגער פערשטענדיגונג מיט מיר.

העלענאַ וואָלקאָוויטש

קאָנסטאַנטינער 11/13.

ווארנונג!

צוליב דעם, וואָס ס'האָבען זיך בעוויזען אין דער שטאָט וועקסלען מיט אַ געפעלשטער אונטערשריפט גענוי ווי מיינע און מיט אַ געפעלשטען שטעמפּעל וואָרען איך אַלע סוחרים אַזעלכע וועקסלען נישט אָנצונעהמען אָהן אַ פריהערדיגער פערשטענדיגונג מיט מיר.

מ. מאַרקעוויטש

קאָנסטאַנטינער 3.

היינט און פאָלגענדע טעג! היינט און פאָלגענדע טעג!

רעוואָלוציאָנס־פילם פון יובילייי־פּראָדוקציע פון **FOX-FILM**, וואָס אילוסטרירט די געשיכטע פון די לעצטע יאָהרען פון רוסלאַנד, דאָס פּרעכטיגע מייסטער־ווערק פון דער X מוזע, רעזשי פון **R. WALSH**

די טענצערקע

פּרעכטיגע אויסשטאַטונג פון צאַרישען רוסלאַנד און די גרויליגע פון די נאָך־מלחמה'דיגע געשעהענישען.

— אין די מענער־ראָלען די בעריהמטע קינאָ־שוישפּילער —

Charles Farrell i Iwan Linow DOLORES DEL RIO

אין די הויפּט־ראָלען די בעריהמטעסטע וועלט־קינסטלערין

הנחה־בילעטען און פּאַספּאַרטוס, אַ חוץ פּרעסע און בעאַמטע — זענען נישט גילטיג.

LUNA

גרויסער סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער דירעקציע פון **TEODOR RYDER**

אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמ., שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג, לעצטער סעאַנס 10 אָוו. אויפ'ן ערשטען סעאַנס פּרייזען פון די פּלעצער פון 1 זלאָטי אָן.

שבת און זונטאָג פון 12—3 נאָכמיטאָג זענען אַלע פּלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

דעם צארס אדיוטאנט

היינט און פאָלג. טעג!

די ליבעס = דראַמע, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון רוסישען הויף און רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג א.נ.

IWAN MOZŻUCHIN, CARMEN BONI, Georgij Sierow.

רעזשי: **Stryszewski**

— אין די הויפּט־ראָלען:

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ש. בייגעלמאַן.

היינט און פאָלגענדע טעג! פון דינסטאָג, דעם 30-טען אַפּריל ביז'ן 6-טען מאַי איינשליסליך

גרויסער יום־טוב פון דער פּוילישער פילם־פּראָדוקציע!

דאָס געהיימניש פון אַלטען דור

מעכטיגע געגענווערטיגע דראַמע אין 12 אַקטען אויפ'ן גרונד פון איבערגעהענדע ליבעס־איבערלעבענישען. אין די הויפּטראָלען די קעניגין פון פּוילישען עקראַן

JADWIGA SMOSARSKA i KNAKE-ZAWADZKI

קינאָ

MIMOZA

178 קילינסקי 178.

פערשטאַרקטער אָרקעסטער.

Przymusowe licytacje.

Magistrat m. Łodzi — Wydział Podatkowy — niniejszem podaje do wiadomości, że w dniu 15 maja 1929 roku, między godz. 9-tą rano, a 4-tą popołudniu odbędą się przymusowe licytacje ruchomości u niżej wymienionych osób za niewpłacone podatki.

1. Blankowski I., Brzezińska 3, meble
2. Brajtsztajn B., Kansantynowska 57, kredens
3 Berliński B., Piotrkowska 23, bielizna
4. Brun W., Franciszkańska 33, biurko
5. Brand B., Ogrodowa 2/4, 5 szt. kołder
6. Cuekir J.. Brzezińska 32/34, meble
7. Cwajghaft J.. Zgierska 28, meble. 10 par pończoch
8. Eliasz Icek, Brzezińska 36/38, meble
10. Gilgun W., Ogrodowa 7/11, meble
11. Goldfarb S., Pomorska 17, meble
12 Goździk B., Północna 8, meble
13 Joskowicz L., Brzezińska 51, meble, waga
14. Józefowicz Ch., Lutomierska 16, meble, samowar
15. Jakubowicz A. sukc., Bazarna 7, meble
16 Karajewski A., Brzezińska 32/34, meble
17 Kupfer M., Konstantynowska 49, maszyna szteperska
18 Knobel S.. Zgierska 54, farby, gips
19 Liss C., Brzezińska 13, meble
20 Litwin Ch., Brzezińska 32/34, meble
21 Lewin P., Konstantynowska 58, meble
22 Lipszyc J., Północna 4., bielizna
23 Lewenzon Sz., Pomorska 20, meble
24 Morawiecka B., Brzezińska 3, meble
25. Minster J., Brzezińska 32/34, meb le, waga
26. Markowicz A., Brzezińska 79, 10 kg czekolady, papierosy
27. Mydlarz I., Franciszkańska 20, meble
28. Perelmuter E., Brzezińska 51, kotły, naczynia emaljowane
29. Pitrowski J., Pl. Kościelny 4, obuwie
30. Rozencwajg N., Brzezińska 32/34, waga, meble
31. Rozmaity J., Brzezińska 42, meble, mydło
32. Richter N., Brzezińska 42, 100 szt zeszytów meble, waga
33. Radoszycki J., Konstantynowska 58, zegar
34. Rozencwajg I., Północna 9, szafa
35. Rozenberg I.. Lutomierska 11, maszyna do szycia
36. Szajewicz, Brzezińska 13, meble
37 Szyf J.. Brzezińska 75, maszyna do szycia
38 Silbering, Brzezińska 79, meble, cukier
39 Sztern Ch., Brzezińska 79, szafa
40 Szewocha L., Konstantynowska 43, szafa
41 Szulc W., Szkolna 8, meble
42 Siwiński A., Franciszkańska 15, meble
43. Tajtelbaum N., Drewnowska 5, meble
44 Wojciechowski A., Aleksandrowska 32, meble
45. Waciarz A., Brzezińska 13, meble, maszyna do szycia
46. Wilner I., Pomorska 3, 5 worków mąki, waga
47. Wojciechowski A., Aleksandryjska 32, meble
48. Zapędowski R., Bałucki Rynek 3, meble
49. Antecki J., Jakuba 13, meble
50. Bergholc Z., Młynarska 11, 2 warsztaty tkackie
51. Berger A., Aleksandrowska 33, meble
52. Berkan N., Wolborska 30, meble, żyrandol
53. Buchen E., Łagiewnicka 23, 50 mtr. towaru
54. Brand B., Ogrodowa 2/4, 5 tuz. pończoch
55 Biernacki T., Zgierska 77, 10 worków mąki
56. Cwiling M., Al. Anstadta 5, kredens
57. Dzigański M., Szkolna 17, meble
58. Erner M., Gdańska 20, meble
59 Engel I., Pomorska 53, meble
60. Fiszman A., Pomorska 44, meble
61. Fajn B., Pieprzowa 8, meble
62. Fried Ch., Północna 7, szafa
63. Gros I., Nowomiejska 11, szafa
64. Goldberg B., Drewnowska 8, meble
65. Groszkowicz Z., Franciszkańska 49, 2 szafy
66. Grinsztajn i S-ka, Matejki 4, maszyna do pisania, kasa ogniotrwała, 5 biurek.
67 Hendeles M., Gdańska 31, meble, żyrandol
68. Haber Ch., Północna 27, meble, żyrandol
69. Hofszpigiel J., Pieprzowa 4, meble, zegar
70. Kiepskie Sz., Aleksandrowska 34 maszyna do szycia
71. Knobel Sz., farba,kreda, gips
72. Kon F., Ogrodowa 5., 200 mtr. towaru
73. Lajzerowicz J., Gdańska 25, meble
74. Lowas D., Gdańska 35, meble
75. Liwszyc A., Zgierska 8, kasa, perfumy, mydła
76. Ostrowiecki I., Solc 11, meble
77. Piskorz Ch., Pomorska 57, meble
78. Pijanowski St., Łagiewnicka 41, bufet
79. Rozenzaft S., Nowomiejska 3, meble
80. Rakowski Sz., Młynarska 23, meble
81. Rajchman F., Konstantynowska 58, szafa
82 Rowiński H., Pomorska 157, meble
83. Sieradzki H., Nowomiejska 29, szafa, maszyna do szycia
84. Szuman M., Pieprzowa 6, meble
85. Szer Ch., Pomorska 5, patefon
86. Szajnrok M. Konstantyonwska 98, kasa ogniotrwała, meble
87. Szewelew N., Zawadzka 36, meble żyrandol
88. Szlamowicz M., Pomorska 107, meble
89. Szapiro i Bester, Ogrodowa 7/9, 10 tuz. pończoch
90 Sutter G., Brzezińska 125, meble
91. Szpiro P., Szkolna 4, meble, maszyna do szycia
92. Szefner J., Zawiszy 9, 4 stoliki
93. Szubert H., Zawiszy 5, meble
94. Wolicer H., Wschodnia 19, naczynia emaljowane
95. Wittkind J., Gdańska 33, radjo - aparat
96. Zajączkowski I., Zachodnia 25, zegar
97. Zylberberg Ch., Nowomiejska 7, 360 pud. bawełny, 30 pacz. nici
98. Zelichowski J., Północna 11, meble

W dniu 16-ym maja 1929 roku między godz. 9-tą rano, a 4-tą popołudniu.

99 „Casino" kinematograf, Piotrkowska 67, 500 szt. krzeseł
100 Chmiel J., Piotrkowska 100, 12 sztuk zegarków
101 Dembiński I., Kilińskiego 15, meble, gramofon
102 Koziorowski St., Piotrkowska 112, 15 szt. żyrandoli, 15 szt. lamp
103 Kufeld i Kruk, Piotrkowska 4, 10 szt towaru
105 Miętkiewicz B-cia, Piotrkowska 64, 300 mtr. towaru
106 Piekarski I., Piotrkowska 22, meble
107 Pacer J., Piotrkowska 104, meble, maszyna do pisania
108 Rewizorski G., Piotrkowska 18, meble
109 Sztern A., Piotrkowska 6, 40 szt. towaru
110 Spiro i Abbe, Piotrkowska 48, 15 mtr. towaru
111 Tietzen A., Łąkowa 1, maszyna dopisania
112 Wajntraub Sz., Gdańska 31, kredens
113 Zelman Jankiel, Konstantynowska 50, szafa
114 Apelbaum J., Wschodnia 51, tremo
115 Abe J., Piotrkowska 85, meble
116 Abe R., Piotrkowska 92,meble
117 Akawie A., Piotrkowska 56, kasa ogniotrwała
118 Brajtsztain L., Wschodnia 29, meble, żyrandol
119 Brzoza I., Wschodnia 45, meble
120 Brawerman J., Przejazd 45, szafa
121 Brawerman M., Kilińskiego 28, kredens
122 Ber I., Południowa 6, 16 szt. kap
123. Berkenwald S., Piotrkowska 110, meble
124 Berger Sz., Piotrkowska 59, meble, maszyna do szycia
125 Bursztyn S., Żeromskiego 17, meble
126 Birnbaum Sz., Kamienna 18, meble, maszyna do szycia
127. Bornsztajn B. Nawrot 34, meble
128. Berowicz B., Kilińskiego 46, 2 szafy
129 Bitner O., Zielona 39, maszyna do szycia, meble
130 Borensztajn B., Anny 14, kasa ogniotrwała
131. Bornsztajn A., Wschodnia 34, meble
132. Baharier M., Narutowicza 38, meble
133. Chorowski M., Żeromskiego 36, meble, maszyna do szycia
134 Cederbaum I., Wschodnia 65, meble
135 Ciesielski M., Kilińskiego 63/65, zegar
136 Chawkin i Stilerman, Piotrkowska 45, 3 szt. towaru
137 Cukier J., Al 1 Maja 21, soda, cukier, mydło
138 Cygler Sz., Wólczańska 43, meble
139 Chwat H., Wschodnia 72, 20 mtr. towaru.
140 Dawidowicz H., Piotrkowska 25, 100 mtr. pasa
141 Dobkin A., Żeromskiego 39, meble
142 Dymant A., Wschodnia 25, meble
143 Działoszyński N., Wschodnia 43, meble
144. Epsztajn M., Piotrkowska 81, meble
145. Epsztajn J., Kilińskiego 99, kasa ogniotrwała
146. Epsztajn H., Al. 1 Maja 32, meble
147. Erlich L., Zielony Rynek 7, meble, zegar
148. Futerko D., Wólczańska 9, meble
149. Feldsztajn A., Zawadzka 28, 3 maszyny do szycia
150. Frydman B., Wschodnia 51, szafa
151 Fingerhut Sz., Piotrkowska 55, meble
152. Fajner R., Żeromskiego 46, meble, maszyna do szycia
153. Frajdenrajch Sz., Cegielniana 25, meble, żyrandol
154. Frajlich F., Al. Kościuszki 26, meble
155. Fiałko I., Piotrkowska 7., 2 zegarki
156 Futerko M., Wólczańska 15, meble
157. Ferster J. Wschodnia 57, meble
158. Fajwisz H., Cegielniana 57, kredens
159. Grosberg Sz., Wschodnia 58, meble
160. Gelade I., Zawadzka 22, meble
161. Grynberg M., Al. I Maja 21, meble
162. Grynblat J., Wschodnia 50, meble
163. Głowiński A., Południowa 28, meble
164. Goldreich F., Wschodnia 43, maszyna do szycia
165. Gad A., Południowa 9, meble
166. Gelibter A., N. Cegielniana 24, meble
167 Gurt M., Piotrkowska 59, pianino, kredens
168. Głogowska R., Piotrkowska 55, kredens
169. Gutman P., Południowa 16, meble, kasa ogniotrwała
170. Goldwaga I., N. Cegielniana 10, meble
171. Grosman W., Piotrkowska 56, kasa ogniotrwała
172. Goldblum S., Piotrkowska 58, 2 szafy
173 Gaux E., N. Targowa 9, meble
174. Gliksman Sz., Wschodnia 31, 10 pacz. bawełny
175. Herszenbaum Ch., Kamienna 5, tremo, maszyna do szycia
176. Hermalin H., Piotrkowska 11, mydła, perfumy
177. Herszenberg A., Południowa 31, kredens
178. Herszlikiewicz Sz., Kilińskiego 89, meble
179. Hiller H., Wschodnia 58, 2 szafy
180. Halpern J., Południowa 20, zegar
181. Horowicz M., Al. I Maja 12, opał
182. Mihlego sukc., Leszno 3, meble, kasa ogniotrwała
183. Hendlisz A., Wschodnia 50, szafa, kasa ogniotrwała
184. Jasimowski H., Wschodnia 74, meble
185. Jastrzębski Sz., Wschodnia 72, szafa
186 Italjener L., Narutowicza 18, 10 szt. kapeluszy
187. Krakowski Sz., Wschodnia 31, meble
188. Kapłan Abr., Piotrkowska 16, meble
189. Kozierowski St., Piotrkowska 112, maszyna do pisania, meble
190. Klawer L., Piotrkowska 47, meble
191. Kilbert A., Piotrkowska 17, 2 żyrandole, futro
192. Kaczmarek L., Wschodnia 38, meble
193. Krumholc C., Kilińskiego 67, meble
194. Kalman Rubin, Wschodnia 23, karmelk
195. Kruk Wł., Przejazd 14, maszyna do pisania, meble
196. Kestenberg Henryk, Przejazd 40, meble
197. Lewin L., Zakątna 13, lustro
198. Lipszyc M., Kilińskiego 30, meble
199. Lew I., Południowa 20, meble
200. Łuszyński G., Wschodnia 51, kredens
201. Lipski J., Piotrkowska 114, meble
202 Landecka O. Nawrot 38a, pianino
203. Lwow J., Gdańska 81, pianino, meble
204 Łoziński Br., Gdańska 67, maszyna do pisania
205. Lewkowicz H., Wschodnia 70, szafa
206 Lewinsohn H., Piotrkowska 51, pianino czarne
207 Lichtenberg J., Piotrkowska 43, meble
208 Lemberger Sz., Piotrkowska 31, meble
209. Lerman Ch., Żeromskiego 27, maszyna do szycia, meble
210. Lasman F., Zielony Rynek 6, meble
211. Landman E., Kilińskiego 47, meble
212. Lichtensztajn F., Piotrkowska 66, meble
213. Lewkowicz A., Wólczańska 62, meble
214. Lande Sz., Wschodnia 69, materjał wełn.
215. Meizler M., Wschodnia 43, meble
216. Milrad Sz., Wschodnia 21, szafa
217. Mehlszpajz Z., Kamienna 7, meble
218 Malczer J., Konstantynowska 63, meble
219. Mydlarz D., Kilińskiego 60, szafa
220. Moszkowicz H., Wschodnia 50, 2 szafy
221. Mędrzycki W., Południowa 8, meble
222. Majzler M., Wschodnia 43, meble
223 Margukies N., Sienkiewicza 6, meble
224 Nirsztadt L., i M. Epsztajn, Kilińskiego 25, maszyna do szycia, meble
225 Nusbaum B., Piotrkowska 51, kredens
226 Ofman M., Zawadzka 12, meble
227. Przygoda Ch., Piotrkowska 120, meble.
228. Potazman P., Kilińskiego 35, meble
229 Puterman Ch., Kilińskiego 52, mydło i waga
230 Petersman M., Żeromskiego 44, meble
231. Pilichowski H., Wólczańska 83, zegar
232. Rakowski W., Piotrkowska 3, meble
233. Rapoport B., Zawadzka 26, meble
234. Rubaszkin L., Kilińskiego 44, 3 patefony
235. Rozenfeld Sz., Południowa 21, maszyna do szycia, meble
236 Ruszecki A., Nawrot 15, zegar
237. Radzyner A., Kilińskiego 49, meble
238. Reichman W., Kilińskiego 41, meble
239. Reichsztajn, Przejazd 36, meble
240 Rozenberg L., Al. I Maja 45, lustro
241. Rzepka M., Kilińskiego 89, meble
242. Rozencwajg Ch., Wschodnia 22, meble
243. Rozes M., Piotrkowska 92, meble
244. Rubinrot H., Przejazd 45, meble
246. Rotberg I., Wschodnia 31, kredens
247 Ryba A., Sienkiewicza 4, meble, radjo
248. Rotberg M., Przejazd 30, kredens
249. Rabinowicz J., Wschodnia 50, kasa ogniotrwała, meble
250. Szotland E., Piotrkowska 69, pianino, meble
251. Szwarcberg B., Al. I Maja 35, pianino meble
252. Szmalewicz S-owie, Zawadzka 7, meble
253. Szwajcer J., Narutowicza 24, biurko.
254. Sztrauch Z., Zakątna 35, zegar
255. Ajbuszyc J., Południowa 24, meble
256. Sychowalski R., N. Cegielniana 10, meble
257 Szwajcer W., Piotrkowska 114, pianino
258. Sztajnhorn N. D., Wólczańska 41, meble
259. Segał I., Kilińskiego 40, meble
260 Szulc M., Wschodnia 49, meble
261. Szwarc H., Południowa 22, meble
262. Szac Ch., Wschodnia 21, meble
263 Świetarski M., Wólczańska 41, meble
264. Szenfeld A., Piotrkowska 84, meble
265. Srebrnik Sz., Południowa 5, meble
266. Szajnfeld L., Zawadzka 23, zegar
267. Seide E., Zakątna 79, maszyna do szycia, meble
268. Solnik M., Kilińskiego 60, otomana, meble
269. Tepler Tasma, Wschodnia 74, meble
270. Rotberg I., Wschodnia 31, pianino
271. Tuszyński M., Cegielniana 26, meble
272. Tygier Ch., Traugutta 5, szafa
273. Tyberg Ch., Cegielniana 17, towar
274. Traub R., Piotrkowska 42, meble
275 Taubman M., Piotrkowska 53, zegar
276. Uszerowicz J., Wschodnia 47, meble
277. Warszawski A. Piotrkowska 19, towar
278. Wiślicki S., Piotrkowska 85, meble
279. Wolberg J., Al. I Maja 5, kredens
280. Widawski M., Żeromskiego 17, maszyna do szycia, meble
281. Wakswasser A., Wschodnia 26, meble
282 Wigocki C., Południowa 15, sterelizator do ogrzewania wody
283 Wiener D., Piotrkowska 56, meble
284. Wenger J., Piotrkowska 92, umywalnia
285. Wowsi A., Piotrkowska 121, meble
286. Wajnsztadt A., Piotrkowska 37, towar biały
287. Wiślicki A., Targowa 24, meble
288. Witoński W., Południowa 13, pianino, meble
289 Wołkowyski J., Wschodnia 72, kredens
290. Werdyger H., Wschodnia 54, meble
291. Zeligman E., Piotrkowska 114, worek mąki
292. Zelmanowicz W., Wschodnia 51, szafa
293. Zajd A., Kamienna 14, maszyna do szycia
294. Zelman H., Piotrkowska 64, meble
295 Zelman J., Gdańska 18, maszyna do szycia, meble
296. Zysk J., N. Cegielniana 7, kredens
297. Zurkowski J., Piotrkowska 120, meble
298. Zylberman F., Żeromskiego 36, meble
299. Zendel J., Wschodnia 52, meble
300. Żółty E., Cegielniana 28, szafa.

W dniu 17-ym maja 1929 roku, między godz. 9-tą rano, a 4-tą popołudniu.

301. Cerbe O., Piotrkowska 229, meble
302. Czerniakowski J., N. Zarzewska 32, meble
303. Dorfman Sz., Piotrkowska 180, worek mąki
304 Frysz I., Piotrkowska 141, meble
305. Fuks P., Rzgowska 74, meble
306. Górski i Śpiewak, Piotrkowska 254, maszyna do pisania
307. Goldberg M., Targowa 67, meble
308. Glasztajn S., Piotrkowska 128, meble
309. Goldberg M., Kilińskiego 159, maszyna do szycia
310. Grysztajn H., N. Zarzewska 16, meble
311. Goldberg J., Targowa 67, meble
312. Gersz F., Rzgowska 97, meble
313. Gostomski K., Napiórkowskiego 23, maszyna do pisania, meble
314. Jasinowski A., Marysińska 59, meble
315. Janik J., Wólczańska 112, meble
316. Kranskopf S., Senatorska 4, towar
317. Kruszyńska M., Rzgowska 38, meble
318. Kopel R., Rzgowska 77, maszyna do szycia, meble
319. Klaus B., Wólczańska 159, meble
320. Kinsler I., Piotrkowska 175, parasolki
321. Kalinowski Br., Rzgowska 93, meble
322. Ligórski M., Rzgowska 3, meble
323. Lajzerowicz H., Piotrkowska 292, meble
324 Łukowski M., Zamenhofa 10, meble
325. Lewit J., Sienkiewicza 163, maszyna do pisania, meble
326. Mikołajczyk M., Rzgowska 39, kasa
327. Maciejewski L., Rzgowska 51, meble
328. Minc J., Piotrkowska 191, meble
329. Menge T., Anny 33, meble
330 Pat M., Szara 12, meble
331. Moszkowicz M. J., Abramowskiego 37, zegar
332. Merecz H., Napiórkowskiego 179, meble
333 Martin W., Orla 5, meble
334. Nowicki A., Rzgowska 49, lustro
335. Nowicki K., Radwańska 19, pianino
336. Olszewski Wł. Szosa Pabjanicka 20, szafa
337. Ostrowski J., Piotrkowska 275, pianino
338. Piątkowski B., N. Zarzewska 4, szafa
339. Pinkus St., Zamenhofa 4, pianino
340. Porczyński F., Krótka 6, meble
341. Rybowski Sz., Kilińskiego 163, meble
342. Rajch Ch., Piotrkowska 145, meble
343. Rotberg Sz. H., Piotrkowska 197, maszyna do szycia, meble
344. Rutkowski St., Abramowskiego 31, meble
346. Rak M., N. Zarzewska 6, meble
347. Sakiński R., Piotrkowska 307, wódki
348. Szajn Z., Kilińskiego 143, meble
349. Stępniewski St., Rzgowska 109, meble.
350 Szafir J., N. Zarzewska 11, meble
351. Stolarz J., Napiórkowskiego 118, meble
352. Sobczyński W., Sz. Pabjanicka 27, meble
353. Szmeller E., Kilińskiego 192, maszyna do pisania
354. Sobaksblat I., Kilińskiego 141, kredens
355. Tołub M., Rzgowska 61, maszyna do szycia meble
356. Wegner H., Kilińskiego 112, 2 biurka
357. Wajngarten Sz., Piotrkowska 290, cukier
358. Welzand J., Rzgowska 20, towar
359. Wajnberg M., Targowa 38, meble
360. Wasiewicz N., Rzgowska 91, meble
361. Zylbersztajn M., N. Zarzewska 9, 10 wiader
362. Borowski A., Piotrkowska 243, 8 par kaloszy
363. Ceder L., Piotrkowska 247, meble
264. Chrzanowicz i Kaczka, Piotrkowska 238, płaszcze męskie
265. Dopler L., Piotrkowska 255, meble
266. Ekielski F., Piotrkowska 255, meble
267. Gerszonowicz I., Napiórkowskiego 69, maszyna do szycia
268. Hoffrichter M., Piotrkowska 134, meble
269. Haertig A., Piotrkowska 234/236, meble
270. Janicki T., Piotrkowska 249, maszyna pończoszn
372. Kryjen St. Piotrkowska 261, meble
273. Klajn H., Piotrkowska 131, meble
275. Kapłański O., Piotrkowska 175, meble
276. Marciniak M., Piotrkowska 249, lustro
277. Murdza M., Piotrkowska 253, meble
278. Neuman Ch., Piotrkowska 257, meble
379. Rutkowski St., Abramowskiego 31, meble
380. Rajbenbach Ch., Piotrkowska 238, meble
381. Spychalski J., Piękna 17, meble
382. Wojciechowska M., Kilińskiego 180.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 31-66
[illegible]

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספעציאליסט פאר אינערליכע
און נערווען-קראנקהייטען.
נעהמט אן מעגליך פון 5 ביז 7 אווענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעהמט אן פון 8–10 פריה און פון 5–9 אווענד.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. **H. Lubicz**
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער-
שוועכע קראנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאמפע
(האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד.

HARRY PEEL

אין דער נייעסטער און דער שענ־
סטער פּראָדוקציע 1928/29 א. נ.:

„זיין געפעהרליכסטע
פּאַסירונג"

קורצליך אין

ODEON—WODEWIL

אויף גינסטיגע בעדינגונגען
מעטאַל־בעטן, שפּאַציר־וועגעלעך, מאַטראַצען: בעטגעצייג, דרומעגע ווי אויך צו חאַליצעמען „Patent" לויט מאָס, וואַש־טישן און היזנמעבל־קלאַם אַמעריקאַנסמען
אין פּאַבריקס־לאַגער

DOBROPOL, Łódź
Piotrkowska 73 w podw.

Dr.
HELLER

ספּעציאַליסט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטן און מענער־שוואַכע.

נאַוראָט 2 טעל. 79 89.

נעמט אָן בין 10 פרית און פון 4—8 אָוונט. פאַר פרויען ספּעציעל פון 4—5 נאָכמיטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע לעמעניצע־פּרייזן.

Dr. med.
L. Pikielny

אָרזשאַג

ספּעציעל ארצט פאַר נירן־ בלאָזן־און האַרן־קראַנק

NAWROT 8
tel. 19-90

עמפּפאַנגט פון 4—7 אָוו. נעמט אויך אָן אין דער לעטשניצע „Zdrowie" נאַוראָמיצקאַ 3 פון $12^1/_2$ ביז 2 אַזייגער נאָכם.

א מעדעל

ווערט געזוכט
אין א בעקעריי־געוועלב,
זי זאָל אויך זיין בעקאַנט
אין דער ווירטשאַפט, ביי
קינרום זאַוואַדזקאַ 17.

סאַלאָמעא
לאַסמאַן

לעהרערין
בזשעזשינער 15
פּעררייזט
אויף 3 וואכען.

דאַס ניי־ערעפענטע
לאַקיר־ און פאַרבען־געשעפט
O. Majer i E. Hage
ul. Narutowicza 3, tel. 29-17

עמפּפעהלט:
אייל־ און לאַקיר־פאַרבען, פּענדלאַנע מאַשטען, מאַלער־פּענזלען און אַלערליי פאַרבען צום הויזליכען געברויך.

אַלעס צו קאָנקורענץ־פּרייזען.

וואָרנונג!

אזוי ווי ס'האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד־בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פובליקום, אַז די

עכט־ פאַטענטירטע בעטען עכט־ פאַטענטירטע

זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ־מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל

ניקעל־בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך,
טיש־בעטען, מינדער־בענקעלעך
מעטער־מאָס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען גענעטע, שאַטקאַווע און קאַנאַדיסקע
קאַוועקעס און טאַפּטשאַנעס

בעט.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוין 17 זל., פּאַלאָווע־בעט. 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס־פּרייזען. זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הורט לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל

פּאַרזיכטיג מיט וואָל...

וואַשעז וואָלענע אַנציגער פּונקט אַזוי פּאַרזיכטיג ווי זייד

עס פערזיכערט זיך זייער ווייכקייט, בענוצענדיג דעם נייעם סאָרט זייף, וואָס שרימפּט נישט איין די וואָל.

ראָל פון פערשידענע געשטאַלטען און נעמליך: סוועטערס שאַלען, וואָלענע און טריקאָ־שטרימפּ און וואָלענע העמדלעך, אומבעדינגט נויטיגע ביי ווינטער־ספּאָרטען און אויך קאַשמירער פּיזשאַמעס און פּאַסטעל־קאָלירען דאַרף מען וואַשען מיט דער זעלבער פּאָרזיכטיגקייט און אפשר גאָר מיט א גרעסערער, ווי דעליקאַטע זיידענע וועש. איין איינציגע בעריהרונג מיט געקאָכט וואַסער שעדיגט איינמאָל פאַר אַלע מאָל דעם אַרט זאַכען — איין איינציג אונפּאָרזיכטיג וואַשען פעראורזאַכט א נישט־גלאַטיגקייט און האַרט־קייט פון דער וואָל ווי אויך צו'איינשרימפּונג...

נאָר דער נייער סיסטעם פון וואַשען אין לוקס איז ראַציאָנעל און ווירקזאַם... ווייל דאָס ווייכקייט און פוכיגקייט פון דער וואָל קען מען דערהאַלטען ביז צום ענדע און נאָך א צאָהלרייכען וואַשען... נאָר לוקס בעזייטיגט גרינדליך דעם שמוץ, פעראורזאַכט נישט קיין איינשרימפּונג פון דער וואָל. אונטער קיין אומשטאַנד טאָר מען נישט נוצען קיין הייס וואַסער. וואַשען וואָלענע אַנציגער אויסשליסליך אין לוקס און די רעזולטאַטען וועלען זיין שטוינענדע.

PRÓBKA DARMO

Kupon. Do firmy „Sunlajt" Sp. Akc., Skrzynka Poczt. 479, Poczta Główna, Warszawa.—

כ'בעט מיר צו שיקען אַ'אומזיסט פּעקעל „לוקס", וואָס איז גענוג אויף א פּראָבע־וואַשען.

נאָמען און פאַמיליע—— אַדרעס——

(מ'בעט שרייבען דעם אַדרעס דייטליך און פּויליש)

N.F.54

L.P.54—9

מעבעל, שלאָסעריי און שנייטעריי
J. REDER
ŁÓDŹ, Konstantynowska 11
(Róg Zachodniej)

כ'נעהם אָן אַלערליי שלאָסעריי־אַרבייטען צו ביליגע פּרייזען און פּינקטליכע אויספיהרונג.

פּריוואַט־וואוינונג: גדאַנסקאַ 20.

אכטונג, ליבהאבער פון יודישען בוך!

אַלע יודישע קלאַסיקער: מענדעלע, פּרץ, שלום־עליכם, אַש, אַפּאַטאָשו, אַנ־סקי, לייוויק, דינעזאָן, ספּעקטאָר, ציטראָן, יהואש, ווי אויך חומש תנ"ך אין ספּעציעלע לוקסוס־באַנד, ווי אויך אַלע אויסגאַבען פון אינ־לענדישע און אויסלענדישע פערלאַגען קען מען בעקומען אויף גאַנץ קליינע ראַטעס אין דער

בוכהאַנדלונג נ. בערלינסקי

אַלט־שטאָט 12, לינקע אָפיצינע, 2־טער שטאָק

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1

פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטן.

[illegible]

קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער חייל־קאַבינעט קאָסמעטיק.

—— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונט. ——

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכם. [illegible]

[illegible]

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

[illegible]

הייזט 3 א.

LEKARZ DENTYSTA צאָהן־ארצט
St. GELBERG

זאַוואַדזקאַ 15, טעל. 31-08

[illegible]

[illegible]

שפּריצן פון קינסטליכע ציינער.

נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

עלטערן!

אין מיין לאַנג עקזיסטירענדען חדר־שולע וועלען אָנגענומען קינדער וואָס לערנען אין פאָלקסשולע צו לערנען: חומש, רש"י, נ"ך, משניות, גמרא, היום־מאָריץ, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריוו. זעלבסט צוזאַמענשטעלען, ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפאַנגער פון 5 יאָהר אָן, ווי ס'ווערט אין פער־לויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך עברי, א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! —— צוגענגליכע פּרייזען!

מנהל יחיאל דוד ראָזענפעלד

פּלאַץ וואָלנאָשטשי 6 קווער אָפ. רעכטס 2 שט

Dr. med.
GRZEGORZ ROZENBERG

ספּעציאַל־ארצט
פאַר מאַגען־, קישקע־, לעבער־ און אינערליכע קראַנקהייטען

GDAŃSKA 44 (דלוגאַ), tel. 24-44

נעהמט אָן פון 11^{15} ביז 12^{30} מיטאָג און פון 6 ביז 8 אין אָוונד.

4342

טליתים־פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב־וואָלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאַלאָמעיער, ווי אויך טליתים קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, און גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית

צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל, ביי

א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1,

אין 2. טויער, פּאַרטער. קומט איבערצייגט אייך!

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צום וואַשען.

8־טוג ה"ה פריזיערס!

בעפאָר איהר ווילט איינקויפען אייערע קאָסמעטישע און שטאָהל־אַרטיקלען בעזוכט פריהער מיין

פּערפומעריע

וועלכע איז שטענדיג פערזעהען מיט א רייכען אויסוואַהל פון פערשידענע קעלנישע און בלומען־וואַסערן ווי אויך שטאָהל־זאַכען אַלעס מיט

20% ביליגער ווי איבעראַל!

Perfumerja J. DRUKIER, 11 Zawadzka 11
Telefon 75-92.

אַבאָנעמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים, אויף דער פּראָווינץ — א חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.

[illegible]

[illegible]

אַנאָנסען־פּרייז: פאַר'ן ספּאַלט—18 גר. פּריוואַטע און שרט מ"ם 24 גר. אין דער ווייט 8 שפּאַלטען
אין ספּאַלט—40 . . . . . 60— 4
[illegible] ספּאַלט—12 . . . . . 18— 8
[illegible] 50 גראַש. 100 גראַש. [illegible] 10 [illegible] 5 גר.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmann.

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.